

I.S.I.S.P.

II

30.316

at. Dr. Dr. Dr.

DR. I. MANOLESCU

DIN INFANTERIE

PROFESOR DE ISTORIE ȘI PEDAGOGIE

RĂZBOIUL RUSO-JAPONEZ

DIN 1904—1905

EDIȚIA II

Revăzută și completată

BUCUREȘTI

«MINERVA», — Institut de Arte
Grafice și Editură. — B-dul Aca-
demiei, 3 — Str. Edgar Quinet, 4

1912

RĂZBOIUL RUSO-JAPONEZ DIN 1904—1905

B IV

~~II-30.316~~

Maiorul I. MANOLESCU

DIN INFANTERIE

PROFESOR DE ISTORIE ȘI PEDAGOGIE

RĂZBOIUL RUSO-JAPONEZ

DIN

1904 — 1905

~~Institutul de Studii Istorice și Social-Politice
de pe linia C.C. al P.C.R.
BIBLIOTECA DOCUMENTARĂ~~

~~Inventar nr. 2019~~

BUCUREȘTI

«MINERVA», Institut de Arte
Grafice și Editură, Bulevardul
Academici 3 — Edgar Quinet 4

1912.

BJ 249400

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ
BUCUREȘTI
COTA 58175

58175

B.C.U. Bucuresti

C20050170

CUVÂNT ÎNAINTE LA PRIMA EDIȚIE

Scrisă în 1907

E și greu și ușor să se încerce în timpul de față studiul războiului Ruso-Japonez.

E greu, de oarece, până în prezent, nu au apărut încă documentele oficiale cu datele și operațiunile complete, fără de care nu se poate face un studiu complet și de durată.

E ușor, de oarece pentru un studiu de generalități, se găsesc destule scrieri cu privire la acest războiu, și se cere numai răbdarea a le traduce, rezumă sau compilă.

Lucrarea de față se găsește în cazul al doilea, cu deosebire numai că a trebuit multă muncă pentru formarea unui studiu sumar dar complet spre a putea fi urmărit de cititor cu interes și cu folos.

Aproape după fiecare capitol s'au arătat observațiunile și învățămintele ce se pot trage din evenimentele descrise, comparându-se, pe ici colea, cu ceea ce este sau ar putea să fie la noi.

Crochiurile s'au alcătuit astfel ca, cititorul să aibă la îndemână cât mai multe date fără însă a se adăoga mai mult peste ceea ce este necesar la un studiu sumar ca acesta.

De altfel, așa cum s'a dezvoltat lucrarea și s'au alcătuit crochiurile, nu va rămâne cititorilor nimic necunoscut din mersul general al acestui războiu, ci va trebui să aibă numai grija de a complectă sau verifică datele de aci cu cele ce vor apare în viitor.

Până atunci, cititorii — candidați de examene și amatori de cultură militară — vor găsi aci ceea ce este necesar ca să poată face corectările, observațiunile și deducțiunile în plină cunoștință de cauză.

București, 1907, Februarie 1.

ÎN LOC DE PREFAȚĂ LA A DOUA EDIȚIUNE

În a doua edițiune, nu am făcut altceva decât ceea ce am spus în aliniatele de mai sus, din această pagină, adică : am tăiat ceea ce era îndoios, am complectat și adăugat ceea ce este necesar și bine stabilit prin scrierile apărute până acum. Pentru înlesnirea cititorilor am scos planșele din text și le-am așezat deosebit. Nu am schimbat nimic din modul de aranjare și succesiune a materiei. Tot în modul acesta am întocmit alte trei lucrări relative la războiul din 66, 70 și 77, pe cari sper să le pun la dispozițiunea camarazilor cât de curând.

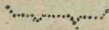

București, 1912, Maiu 30.

LUCRĂRI CONSULTATE

- Revista România Militară
Revista Infanteriei
Revista Artileriei
Buletinul Armatei și Marinei
Revue militaires des armées étrangères
Revue des sciences militaires.
- } Diferite articole relative la acest războiu.
- MEUNIER. La guerre Russo-Japonaise.
- MAIOR JITIANU
CAPITAN ANGELESCU
N. IORGA
- } Asupra cauzelor conflictului, puterea armatelor și note geografice.
- NIOX, la guerre Russo-Japonaise (croniques).
- NIESSEL, enseignements tactiques.
- Locot. TURTUREANU & S. L-t. CRISTESCU, traducere.
- NEZNAMOV, L'expérience de la guerre Russo-Japonaise.
- SOLOVIEV, Impression d'un chef de Compagnie.
- La guerre Russo-Japonaise par le colonel breveté E. BUJAC.
- Comptes Rendus. Conférences sur la guerre Russo-Japonaise, a l'Academie d'état-major NICOLAS. Librairie CHARLES LA-VAUSELLE.
- Pilde și învățăminte din Războiul Ruso-Japonez de L-t. col. GEORGESCU CRISTODULO.
- Traducerile din editura revistei «Buletinul Armatei și Marinei».
- Rezumatul războiului Ruso-Japonez de căp. I. MEISTER, traducere de căp. STRIȘCA.
- Journal de Aoute pendant la Guerre Russo-Japonaise par le Lieutenant Général SIR IAN HAMILTON.
-

SEMNE ȘI PRESCURTĂRI

(Cât a fost posibil s'a admis semnele și prescurtările din serviciul în campanie)

J	R			
		Armată		
		Corp de armată		
		Divizie		
		Divizie cavalerie		
		Brigadă infanterie		
		Brigadă cavalerie		
		Regimente și unități mai mari sau mai mici de infanterie		
		Regimente și unități mai mari sau mai mici de cavalerie		
		Fronturi ocupate de adversari		
		Lucrări de fortificație		
				Baterie, divizion, grup, regiment

R. J. = Rușii, Japonezii.
 A. II. = Armata II sau III etc.
 C. III. = Corp. III sau I etc.
 D. 2 = Divizia 2 sau 4 etc.
 R. I. = Regiment infanterie.
 B-t. = Batalion.
 Cp. = Companie.
 B-tr. = Baterie.
 E. = Escadron.

Tr. rp. = Tragere repede.
 Rz. = Rezerva.
 Tr. Sib. = Tiraliori Siberia.
 Cz. = Cazaci.
 Cv. = Cavalerie.
 Trs. Bç. = Transbaikal.
 P. A. = Pört Arthur.
 N. S. E. W. = Nord, Sud,
 Est, West.

Notă. — Datele sunt socotite pe stilul vechiu. Datele stilului nou sunt puse în parentes.

PARTEA I.

OPERAȚIUNILE IN 1904

CAPITOLUL I.

Origina conflictului.

Din secolul XIX, în special după 1877 — a început Rusia să se convingă mai mult, că trebuie să renunțe la ideea de a-și deschide drum prin Bosfor către Mediterana. Piedicile puse de puterile Europene și creșterea din ce în ce mai mare a puterii și prestigiului României ¹⁾, făcù pe Rusia să renunțe la această idee și să lucreze neîntreput la deschiderea unui alt drum — pentru care mai gândise și lucrase în secolele trecute: drumul către Oceanul Pacific.

Prin stăpânirea teritoriului din Nordul fluviului Amur și prin crearea portului Wladiwostok (1860), Rusia nu realizase complet deschiderea drumului

¹⁾ Puterea României a mers crescând atât în celelalte ramuri de activitate, precum și în organizarea și mărirea armatei.

Prestigiul ei s'a ridicat continu astfel în cât a devenit o putere de care a trebuit să țină seamă diferitele combinațiuni diplomatice ale areopagului european.

către Pacific, căci, apoape o sută zile pe an, portul eră blocat de ghiață.

Rusia, văzându-și nimicite speranțele ce pusese în portul Wladiwostok, căută mereu ocaziunea favorabilă de a se stabili în alt port pe coasta orientală a Asiei.

Însă, Japonia, conștientă, pe de o parte, de forța sa morală și organizarea sa militară, pentru care luccrase încă din 1866; pe de altă parte, aspirând să dea tonul și direcțiunea popoarelor de rasă galbenă, hotărăște să împedice întinderea puterilor Europene — și mai ales a Rusiei — în extremul Orient.

Sucesele Japoniei în războiul din 1895, contra Chinei, îi asigură cu prisosință prestigiul moral pentru îndeplinirea idealului ce 'și propusese, dar, amestecul puterilor — în special pretențiunile Rusiei — împiedecă pe Japonia de a profita complet de succesele sale, silind-o prin tratatul de la Simonosaki (1895) să renunțe la peninsula Liaotung.

De aci s'a stârnit în întreaga Japonie ura contra Rusiei și ideia de răzbunare.

Evenimentele urmate de atunci până în 1904 au fost departe de a domoli această ură; din contră au mărit-o. În adevăr :

În 1896, Rusia profitând de împrumutul făcut Chinei, încheie cu aceasta un tratat¹⁾ în care prevede între altele :

«...Autorizațiunea de a prelungi transiberianul prin «Kirin la Wladiwostok... Dreptul Rusiei a concentra

1) Convenția Cassini.

«forțele la port Artur și Dalny în caz de război cu «vre-o putere...»

În 1898 se cedează Rusiei cu contract porturile Artur și Dalny.

În 1899 Rusia închiriază cu contract pentru 25 ani peninsula Liaotung. În 1900, în urma revoluției Boxerilor, Rusia prin diferite convențiuni cu China ocupă Manciuria.

Japonia nu vede cu ochi buni această întindere a Rusiei, și asigurată de alianța cu Anglita și bunele relații cu Statele-Unite, cere pe deoparte Rusiei să renunțe la multe din concesiunile și pretențiunile sale în Manciuria; iar pe de altă parte se asigură de aprovizionări de tot felul pentru cazul unui războiu.

Rusia de și promitea Japoniei să satisfacă multe din pretențiunile ei, totuși nu înceta ocupațiunile și precauțiunile ei în Manciuria. În 1902 ministru de războiu Kuropatkin face un voiaj în Manciuria, se convinge singur de imposibilitatea înlăturării unui războiu cu Japonia¹⁾ propune o serie de îmbunătățiri militare și ia măsuri serioase pentru realizarea lor.

Poporul Japonez devine din ce în ce mai ațâțat contra rușilor.

Guvernul japonez, pentru a liniști poporul său începe alte tratative în 1903, liniștind pentru câțva timp spiritele prin oarecari concesiuni făcute de Rusia. Însă, către finele anului 1903 guvernul japonez, cunoscând destul de bine armata rusă față de valoarea

¹⁾ Raportul său către Impărat.

și organizarea armatei sale, reîncepe tratativele în așa mod că trebuiă să ajungă la rezoluția prin arme.

Și, în adevăr, la finele lui Ianuarie 1904 începe războiul provocat în fapt de Japonia, dar în fond provocat în inima poporului japonez încă de mult timp, de către Rusia.

Ruptura diplomatică și declararea războiului.

La 24 Ianuarie (5 Febr.) ministrul Japoniei a fost rechemat de la Petersburg. În ajunul chemării luase parte la balul curții. La 26 Ianuarie, când ministrul Japoniei părăsea Petersburgul, flota Japoniei sub Togo, plecase din portul Sasebo pentru a ataca escadra rusă de la Port Artur.

În noaptea de 26—27 Ianuarie (8-9 Febr.) contra-torpiloarele flotei japoneze, atacă, — fără declarare de războiu — flota rusă de la Port-Artur.

La 28 Ianuarie, Rusia provocată de Japonia declară războiul.

La 30 Ianuarie, Japonia, face declararea oficială de războiu.

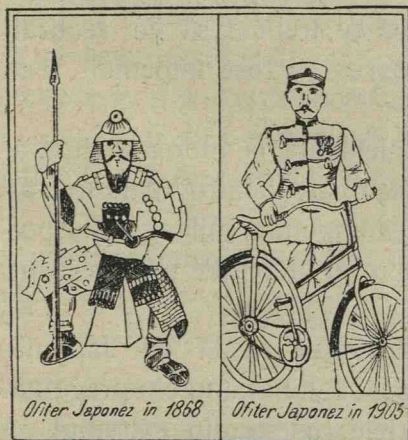
CAPITOLUL II.

Organizarea militară a adversarilor.

1. Evoluția organizării.

Japonia. Prin revoluțiunile politice din 1868—73 Japonia trecu din stat feudal în monarhie absolută la început —, apoi, constituțională.

Schemă A, pentru a se vedea repede transformarea a armatei Japoneze

Din Almanahul «Drapeau».

Paralel cu revoluțiunile politice s'a făcut și evoluția (câte odată tot prin revoluție) economică și militară, grație elementelor aduse din Europa de cari s'au servit japonezii fără a se lăsa dominați.

Pentru organizarea armatei, în 1868,¹⁾ Napoleon al III-lea, după cererea guvernului japonez, a trimis o misiune de ofițeri și grade inferi-

¹⁾ General Hêrjeu. Pregătirea arm. pentru războiu pag. 170 vol. I.

oare, spre a da japonezilor primele noțiuni militare occidentale. Această misiune a lucrat numai până la 1868, când din cauza revoluțiunii, a părăsit Japonia.

În 1872, republica franceză a trimis altă misiune militară, care, a lucrat până la 1880.

După 1880 au trimis germanii câteva misiuni, astfel că, în ultimul timp, japonezii se călăuzeau mai mult de principiile doctrinei militare germană.

De la 1868, japonezii, grație unui program urmărit cu continuare de către toți conducătorii statului și armatei, au putut în 1895, să aibă și să conducă cu pricepere contra Chinei, 80 batalioane, 21 escadroane și 40 baterii.

În 1896 prin decretul Mikadoului se hotărăște îndoirea armatei de uscat și mărirea celei de apă, stabilindu-se un alt program ce trebuia să fie realizat până în 1903. Acest program a fost întocmai realizat dela data hotărîta :

Parlamentul nu a stat niciodată la îndoială când a fost vorba de credite însemnate pentru realizarea acestui program și mărirea bugetului militar ¹⁾, iar poporul nu a încetat de a avea încredere și entusiasm pentru armata sa.

Rusia. Când Rusia devenise rivală cu Japonia (1895), războiul Japonez cu China), nu era pregătită bine pentru războiu. Forțele rusești din extremul orient erau nesuficiente pentru o acțiune energică ;

1) De la 1896 la 1904 s'au votat 1 miliard 500 milioane pentru realizarea acestui program iar bugetul s'a ridicat de la 66 la 116 milioane.

iar întărirea acestor forțe, cu cele de Europa, necesită mult timp din cauza lipsei de cale ferată.

De aceea, odată cu organizarea militară a Rusiei în această parte, se grăbiă, și terminarea liniei transiberane ¹⁾. Dar Rusia are politica îndreptată asupra mai multor țări deodată ca : țări orientale, Finlanda, Afganistanul, Tibetul și peste toate aceste țări menținerea liniștii interioare care a împiedicat mult pe Rusia în preparatiunea din Manciuria.

În ceea ce privește extremul orient s'a constituit în 1903 vice-regatul Manciurean. Alexiew a fost numit comandant al forțelor de mare și de uscat din extremul orient.

Încă înainte de această dată se hotărise un program special pentru organizarea și mărirea forțelor militare în extremul orient, care însă nu era complet realizat la deschiderea ostilităților, din cauza neprevăderii, din cauza incapacității șefilor trimiși acolo, dar, mai ales, din cauza necinstii și a lipsei de conștiință în administrație și în împlinirea datoriilor.

2. Starea organizării militare la finele anului 1903.

JAPONIA.

Legea de recrutare. Legea din 1875 — care a suferit ulterior multe modificări — a admis serviciul militar personal și obligatoriu.

Compunerea armatei și durata serviciului, prin legea din 1896 s'a stabilit astfel :

¹⁾ Traseul acestei linii a se vedea la crochiu general No. 1

a) Armata permanentă (activă, Jobi-hei) 3 ani (20—23).

Rezerva armatei permanente (Yobi-hei) 4 ani (23—27).

b) Armata da rezervă (de depozit Kobi-hei) 5 ani (27—32).

c) Armata teritorială: 7 ani (32—40).

În timpul războiului, s'au făcut oarecari modificări în durata serviciului, pentru a constitui diviziile 13, 14, 15, 16.

Rezerva armatei teritoriale: constituită din tinerii dela 17—40 ani, cari, din diferite cauze nu fac serviciu activ.

Parte din acești tineri — clasificați după anume norme — până la 27 ani formează rezerva de recrutare a armatei permanente; iar după 27 ani trec în rezerva armatei teritoriale. Dela 40 ani înainte se formează milițiile și gloatele.

Contingentul anual 500.000 tineri; iar pentru nevoile armatei încorporează 125.000 ceeace a permis o recrutare de oameni foarte viguroși.

Cadrelle. Ofițerii recrutați din:

a) Tinerii intrați prin concurs, la etatea de 13 ani, în școalele regionale de cadeți. După 3 ani (la 16 ani) reușiți la școala centrală de cadeți, pentru 2 ani. La 19 ani trimiși la regimente pentru șase luni „*candidați de ofițeri*“. De aci trimiși pentru 18 luni la școala militară dela Tokyo, apoi retrimiși la corpuri ca „*elevi ofițeri*“, în fine, după șase luni votați de ofițerii corpului, sunt numiți sublocotenenți.

b) Tineri bacalaureați însumăți „*candidați de o-*

fițeri“, direct în corpurile de trupă pentru un an, apoi, de aci, urmează aceiași cale ca cei de sus.

c) Subofițerii recomandați de corpurile de trupă și votați de ofițerii corpului, în urma unui examen special.

Ofițerii de rezervă recrutați din bacalaureați, după un an de serviciu, însă la fiecare doi ani sunt adunați la o perioadă de instrucție între 5—6 săptămâni.

Sub-ofițerii, proveniți în parte din vechile școli de sub-ofițeri ce existau pentru fiecare armă, altă parte preparați la corpuri și avansați dacă se obligă a servi încă 4 ani. Recrutarea sub-ofițerilor înlesnită mult, deoarece aproape toți soldații au cunoștință de carte.

La mobilizare s'a simțit mult lipsa ofițerilor și au fost siliți a-i complecta avansând înaintea promoțiile de școli, sau avansând sub-ofițeri.

Caracteristic în armata japoneză a fost tinerețea cadrelor, obținută grație unei largi avansări la alegere.

Cea mai mare parte din generali nu aveau 50 de ani, de acea comandamentul s'a distins prin energie, deciziune și interes pentru serviciu.

Conducerea superioară a armatei. Șeful suprem al armatei este împăratul (Mikado). Autoritatea superioară este: «Consiliul Mareșalilor» compus din membrii aleși de împărat; iar ministerul de războiu reprezintă numai autoritatea administrativă.

Statul-major, compus din «Marele Stat-Major» și «Statul major dela comandamente»¹⁾ este o instituție independentă sub ordinele directe ale împăratului.

¹⁾ Denumit: «Statul major dela trupe».

Există inspectorate de arme, între cari și «Inspectoratul general pentru instrucțiunea în armată» pus ca și statul-major sub ordinele directe ale împăratului.

Unitatea de vederi se stabilește de un comitet compus din: Șeful Marelui Stat Major, Inspectorul învățământului, Ministrul de războiu, Ministrul marinei cu șeful său de stat major.

Organizarea teritorială. Comandamente. Dislocări. Teritoriul împărțit în 12 circumscripții teritoriale, corespunzând fiecare unei divizii active, organizată cum vom vedea mai jos. Fiecare circumscripție teritorială este împărțită în 4 districte.

Circumscripțiile grupate în trei mari comandamente teritoriale — zise «de apărare»¹⁾.

Fiecare din aceste circumscripții cuprinde câte 4 divizii²⁾; divizia de gardă nerepartizată. Mai există încă un comandament teritorial în insula Formoza.

Dislocarea trupelor strict regională și permanentă.

Recrutarea de asemenea regională, afară de mici excepții.

Organizarea unităților. Arătăm aci numai trupele de uscat; cele de apă se arată la capitolul VIII.

In timp de pace. Armata Japoneză formată din 13 divizii cu divizia de gardă, și din corpul de

1) Mulți au crezut că aceste circumscripții, corespund ordinei de bătaie în caz de războiu, însă, s'au înșelat. Japonezii au ținut mare secret în această privință.

2) Circumscripția Est (Tokio) 1. 2. 7. 8.

» centrală (Osaka) 3. 4. 9. 10.

» Vest (Kokura) 5. 6. 11. 12.

ocupațiune dela Formoza¹⁾, batalionul dela Seul, și miliția din insula Tsushima și Yezo.

Afară de aceste formațiuni, mai există un număr oarecare de trupe independente, și unități de rezervă pe cari le vom vedea mai jos, la mobilizare.

Mai dispunea încă de 2 brigade de cavalerie și 2 brigade independente de artilerie.

Divizia cuprinde: 4 reg. infanterie a 3 batalioane, 1 regiment artilerie a 6 baterii, 1 regiment cavalerie a 3 escadroane, 1 batalion pioneri²⁾ 1 batalion tren cu 3 companii. Infanteria formă 2 brigade a câte 2 regimente pentru fiecare divizie.

In timp de războiu. Armata japoneză formată din elementele arătate mai sus, la legea de recrutare, și mobilizată astfel:

a) *Armata activă cu rezerva ei* formând: 12 divizii active, 1 divizie de gardă, 2 brigade independente de cavalerie (2 reg. a 4 escadroane) 2 brigade independente de artilerie (3 reg. a 6 baterii) 19 batalioane de artilerie de fortăreață, 1 batalion de drum de fier (*la mobilizare Japonia a format și reg. de obuziere și câteva baterii de mitraliere*).

Diviziile³⁾ pe lângă unitățile arătate mai sus coprind: 1 detașament sanitar, 7 coloane muniție (4 infanterie și 3 artilerie) 4 coloane de subsistență, 1 depozit de remontă, 6 spitale de companie, 1 secție de telegrafie.

1) 12 Batalioane infanterie. 3 Esc. 3 Baterii. 3 Comp. pioneri.

2) 3 companii; 1 Pontonieri, 2 Săpători.

3) In total, aproximativ 22.000 soldați, 2.600 subofițeri, 600 ofițeri, 5.500 cai.

Comaniile 217 puști; escadronul 120 săbii; bateria 6 piese.

În total această armată va mobiliza 240.000 oameni, 70.000 cai, 650 guri de foc.

După cele mai multe scrieri pare să fi fost următoarele creșteri de efective în timpul anului 1904:

Aprilie	(Arm. I.)	= 60.000 oameni	126 piese
Maiu	(Arm. I și II.)	= 161.000	» 444 »
Iunie	(Arm. I. II. III.)	= 181.000	» 486 »
Iulie	(Arm. I. II. III. IV.)	= 221.000	» 570 »
August	(Arm. I. II. III. IV.)	= 222.000	» 680 »
Decembrie	(Arm. I. II. III. IV.)	= 262.000	» 800 »

b) *Armata de rezervă*, grupată în brigade mixte dela 6—8 batalioane, 1 escadron, 1—2 baterii, 1 companie pionieri, 1 companie tren și diferite servicii. Pare să fi fost pe câmpul de luptă 13 brigade și 1 divizie de rezervă lucrând uneori independent, alte ori pe lângă diviziile active. Tot din trupele de rezervă s'a complectat efectivele celor patru divizii create pe timpul războiului (13, 14, 15 și 16).

c) *Armata teritorială cu rezerva ei*, grupată tot în brigade mixte și afectate piețelor, coastelor, etapelor, etc., în total 130.000 oameni.

Afară de acestea se vor mai mobiliza milițiile locale dela Yezo și Tsushima.

Vom vedea că Japonia, în cursul războiului, grație măsurilor bune și practice, a putut scoate efective mai mari decât cele prevăzute aci, pentru a alimenta armatele de operație fără a micșora valoarea lor militară.

Armament. Infanteria și cavaleria armatei active au respectiv pușca sau carabina Meidși (Midși) de

6,5, cu repetiție de 5 cartușe (*V. I.*—726. *Greutate cu baioneta la infanterie 4.085*).

Armata de rezervă și o parte din cea teritorială, pușca Monrta de 8^m/_m, cealaltă parte din armata teritorială, aceeași pușcă însă de 11^m/_m.

Infanteria a avut și bombe de mână. Fiecare soldat purtă cu el 120 cartușe.

Sabia cavaleriei, model Arisaka. Regimentul gardei cu lance. Artileria de câmp sau munte tunuri cu tragere accelerată 75 (1898 Arisaka), deci nu aveau cartușul unitar. Artileria armatei de depozit și teritorială, tunul Krupp 87; pentru munte tunul de bronz Uchatius. Ca proiectile aveau: șrapnelul și obuzul brizant.

Obuzierele de 15 și 12.

Mitralierele: Gatling și Maxim.

Unelte. Compania 107 unelte portative: În timpul războiului s'a mărit numărul, astfel că aproape fiecare soldat avea o uneltă.

Batalionul avea și la trenul de luptă 72 unelte diferite, purtate pe doi cai.

R U S I A.

Legea de recrutare. Legea din 1874 modificată în câteva rânduri a admis serviciul personal obligatoriu²⁾, cu obligațiuni speciale pentru cazaci și fără aplicațiune în Turkestan, Astrahan, Ural, Caucazia, Siberia.

¹⁾ A se observa că unele tratate și reviste arată că ar fi avut pușca «Arisaka».

²⁾ Pentru răspândirea și încurajarea culturii legea a făcut foarte mari reduceri de serviciu.

Compunerea armatei și durata serviciului s'a stabilit astfel:

a) Armata permanentă (1-a linie) 5 ani (22—27).

Rezerva (Zapas) din care se completează cea permanentă și se formează unități nouă: 15 ani (27—39).

b) Miliția (Opołzenie), armata de a II-a și a III-a linie, 4 ani (39—43)¹⁾.

Afară de aceste elemente ce compun armata regulată mai sunt unele elemente, recrutate cu obligațiuni speciale, ce constituiesc armata neregulată a Rusiei.

Cadrede. Recrutarea ofițerilor, din grade inferioare trecând prin școala de Junkeri (2 ani), din civili și din gimnaziile militare trecând prin școalele de războiu pe arme (2 ani) și din fii înalților demnitari nobili și ofițeri trecând prin corpul pagilor (7 ani).

Ofițerii de rezervă: proveniți din ofițeri activi, voluntari, condiționații și subofițeri reangajați.

Subofițerii: proveniți sau prin recrutarea ordinară apoi reangajați, sau din soldați, caporali și chiar civili cari fac trei ani o școală de subofițeri, completează termenul de serviciu și apoi sunt reangajați.

Conducerea superioară a armatei. Șeful suprem al armatei este Țarul.

Autoritatea militară superioară este ministrul de războiu, responsabil de faptele sale numai către Țar.

Ministrul de războiu, centralizează în mâinele sale

¹⁾ Sunt diferite categorii de tineri cari trec mai de vreme în miliții, unii chiar dela început însă toți servesc aci până la 40 ani.

Din miliții se formează a II și III linie, iar cu unele categorii din ei se formează elemente pentru completarea liniei I-a.

comandamentul și administrația. Statul major rusesc constituie un organ care face parte integrantă din ministerul de războiu.

Există o casă militară a împăratului și un consiliu superior de războiu, însă numai cu vot consultativ.

Conducerea superioară militară în extremul orient se face de vice-rege (Alexiew) ajutat de Statul major al vice-regatului, având și alt stat major al circumscripției Kuangtung. Defectul organizației din Rusia europeană, este mai pronunțat aci.

Cine va urmări comunicările oficiale rusești și diferitele scrieri relative asupra cauzelor înfrângerii în acest războiu, va vedea ușor că nici de astă dată, oficialii nu înțeleg — sau nu vor să înțeleagă — că geneza cauzei de înfrângere, stă în reaua organizare a comandamentului superior.

La rândul lui acest comandament este rău organizat, din cauza relei organizări sociale, de care profită personal, — fără a produce ceva patriotic — o ceată de pedanți și de imorali: camarila, ariviștii.

Ar fi bine să se cerceteze de nu cumva ne găsim și noi în asemenea stare. De altfel în țările unde mai sunt patrioți și unde se lucrează obiectiv se pune mult interes pentru stârpirea acestui fel de boală socială ¹⁾.

Organizarea teritorială. Comandamente. Dislocări.
Rusia de Europa, împărțită în 12 circumscripții militare în cari se află repartizate cele 23 corpuri de

¹⁾ Vezi legătura cu capitolul III: preparațiunea morală.

armată de Europa. Circumscripțiile împărțite în mai multe districte.

În capul fiecărei circumscripții, un comandant al trupelor aflate în circumscripție, având organe deosebite pentru cestiunile trupelor active și pentru cestiunile teritoriale.

Recrutarea regională, însă, din cauza variațiunii naționalităților, repartizarea făcută în mod larg, astfel că fiecare district alimentează cu recruții mai multe divizii.

În extremul orient două circumscripții teritoriale:

- a) Circumscripția «Amur» cu reședința la Kabarovsk,
- b) Circumscripția Kuangtung cu reședința la Port-Arthur.

Ambele circumscripții constituiau Vice-regatul lui Alexiew, cum arătarăm mai sus.

Până în 1898 unitățile tactice cele mai mari de aci erau brigadele de infanterie și artilerie, recrutându-se din anume subîmpărțiri ale circumscripțiilor de mai sus și organizate cum vom vedea mai jos.

După 1898 s'a introdus organizația de corp de armată (corpul I și II Siberian). Cu toate acestea unele din trupe erau subordonate tot guvernorilor de provincii sau comandanților de circumscripții, așa că nu eră o trăsătură distinctă între circumscripții și între corpurile de armată.

Organizarea unităților. Arătam numai trupele de uscat; cele de apă a se vedea în capitolul VII.

In timp de pace. Armata întregului imperiu ru-

sesc formată din : 25 de corpuri de Europa, 2 de Caucaz, 2 de Turkestan, 2 de Siberia, 2 corpuri de Cavalerie, și câteva unități independente.

În cursul războiului s'au format 4 corpuri de Siberia, cu elemente de rezervă și trupe de Europa.

Lăsăm la oparte trupele de Europa, de Caucaz și de Turkestan și studiem numai organizarea trupelor în extremul orient.

La începutul anului 1904 găsim în extremul orient :

a) Nouă brigade de vânători de Siberia, în majoritate de două batalioane, fiecare regiment. Brigadele 1, 2, 3, 4, 5, 6 și 9 trebuie să aibă câte 4 baterii cu tragere repede (constituite în brigade de 4 baterii) iar brigadele 7 și 8 câte 3 baterii ;

b) O brigadă de rezervă de infanterie de Siberia organizată pe 2 regimente a câte 2 batalioane ;

c) Două Brigade de infanterie de Europa trimise în extremul orient din Iulie 1903 ;

d) Trei brigade de cavalerie, $2\frac{1}{2}$ batalioane de geniu, 14 companii de artilerie de fortăreață, 1 escadron de tren cu oarecare servicii ;

e) Trupe pentru paza căilor ferate, organizate în patru brigade având în total 48 sotnii, 32 companii și 8 baterii (30.000 oameni aproximativ).

Au existat detașamente de eclerori călări la unele regimente de infanterie. În timpul războiului s'au organizat aceste detașamente mai la toate regimentele de infanterie.

Trupele de mai sus, afară de cele independente

aparțineau corpurilor 1 și 2 Siberiene cari se formase după 1898.

In timp de războiu. Unitățile armatei rusești aflate în extremul orient, completau piciorul de războiu cu elementele arătate la legea de recrutare.

Aceste elemente erau răspândite în Manciuria pe o întindere de peste 2.400 km. ceea ce a întârziat mult mobilizarea.

La trupele mobilizate de aci se vor adăoga, în cursul războiului, alte trupe din Rusia europeană, sau formate de aci, constituindu-se astfel o armată de prima linie.

Regimentele de infanterie, la mobilizare, vor formă și al treilea batalion, brigadele se vor transformă în divizii. Se vor formă trupele de depozit, milițiile din insula Sakalin, trupele de rezervă, trupele de ocupațiune, etc.

Se vor constitui corpurile de armată III și IV.

Corpurile de armată, pe lângă infanterie vor avea : 1 batalion săpători (3 comp. săpători, 1 telegr.) și diverse servicii ; artilerie de corp nu aveau.

Comaniile : 250 oameni, escadroanele : 150, bateriile de câmp și de munte : 8 piese, călărețele 6.

În total, la mobilizarea completă în Manciuria, se comptă aproximativ pe 210.000 oameni pentru cele 4 corpuri de armată, pentru trupele de garnizoană, pentru trupele de pază a căilor ferate, etc.

Cu toate acestea, la începutul ostilităților, nu au putut avea decât 70.000—90.000 oameni.

În cursul anului 1911, prin noi creări și prin

trupe sosite din Rusia, efectivul a crescut cum se vede în tabloul de aci reprodus după Colonel E. Bujac ¹⁾.

	Batalioane	Sotni ori escadraoae	Baterii	Efectiv	
La începutul lunii Februarie	92	35	25 (sau 169 piese)	97.250	
» Maiu . .	140	75	49 (sau 382 piese)	151.250	{ După mobili- zarea locală
» Iunie . .	173	116	61 (sau 474 piese)	190.550	{ Cu corp. IV si- berian și 1 di- viz. de cazaci de Siberia
» Iulie . .	221	183	85 (sau 662 piese)	248.450	{ Cu div. de ca- zaci de Orem- burg, div. din corp. X și XII de Europa
» August .	253	183	107 (sau 830 piese)	289.450	{ Cu al V-lea c. siberian și re- gimentul de obuziere
» Octombr.	317	183	131 (sau 1.023 piese)	344.450	{ Cu c. I de Eu- ropa cu al VI corp siberian
» Decembre	381	207	165 (sau 1.282 piesp)	412.000	{ Cu div. cazac. de Don, cu a 61 div. de rez.. cu corp VIII europ. și 1 reg. obuziere

Armament. Infanteria și parte din cavalerie avea pușca Mosin (1891) 7^{mm}. 62, zisă de 3 linii ($V I. = 610^m$. *Greutate cu baioneta* 4.300).

Imitând pe Japonezi, trăgătorii siberieni au făcut uz și de bombele de mână.

Artileria în plină transformare, căci materialul comandat în 1901 cu tragere repede (calibru 76.2) nu

¹⁾ Op citat.

sosise înainte de începerea ostilităților decât la o parte din trupe. Câteva grupe de artilerie s'au servit de materialul vechiu. Acest material coprindeă, pentru artileria de câmp : un tun greu de 10,5, și un alt tun ușor 86,9 ; pentru artileria călăreață : tun de 86,9 ; pentru munte : tun de 63,5. Mai aveau mortarul de câmp de 15.

Mitralierele de cari au făcut largă întrebuințare, erau de o construcție specială.

Unelte, accesorii. Companiile aveau 100 unelte, din care 80 lopeți ; mai aveau încă 31 unelte la trăsurile regimentare.

Escadroanele aveau : 20 lopeți și 20 topoare purtate de călăreți.

Nu aveau aerostate, telegrafie fără fir și nici telefoane.

CAPITOLUL III.

Preparațiunea politică și morală a adversarilor.

1. *Preparațiunea politică.* Nu a lucrat nimeni în Rusia ca să facă războiul din extremul orient popular, de aceea poporul nu înțelegea pentru ce se fac și se cer atâtea sacrificii. Pe terenul diplomatic s'a lucrat mai activ, astfel că Rusia a avut destulă libertate de acțiune, grație alianței cu Franța și relațiilor amicale cu Germania și cu mai toate statele slave.

În Japonia, războiul acesta a fost destul de popular, grație politicii și abilității cu care conducătorii japonezi au știut să nutrească în inima poporului lor, ura contra Rusiei. Fiecare japonez știă că dezvoltarea economică a țării lor nu se va putea face fără întinderea teritoriului, și că Rusia este dușmanul care pune piedici acestei întinderi de teritoriu. Idealul sacru înaintea căruia dispărea orice interese personale eră : mărirea și prosperitatea patriei.

Pe terenul diplomatic s'a lucrat de asemenea cu abilitate știind să-și asigure din vreme alianța Angliei, simpatia Americii și neutralitatea Chinei.

2. *Preparațiunea morală și instrucțiunea.* La japonezi, educația moralo-socială, e strâns legată de educația morală religioasă.

Idealurile morale și naționale merg alături și sunt deopotrivă înțelese și răspândite în școale și în celelalte instituții.

Din școlile primare japonezii învață că țara lor e superioară tuturor țărilor lumii, și că istoria lor națională este modelul moralei din toate timpurile. Apoi cărțile, jurnalele, teatrele, viața publică, etc., au lucrat pentru dezvoltarea sentimentului național alături de ideea superioară a divinității.

Puterile sufletești și fizice ale poporului japonez sunt educate armonic de către toate instituțiile culturale și în special de armată, în toate ocaziunile pentru a li se impune ultimile două idealuri: Patria și Religia.

Societatea și armata au introdus în instrucțiunea și educațiunea lor cunoștințele și metodele științelor moderne, însă, le-au introdus și aplicat astfel că prin ele au întărit mai mult idealurile poporului fără a pune în conflict rațiunea cu sufletul, sau știința cu credința.

Din simplitatea idealurilor ce au urmărit ei a eșit în mod natural acea disciplină socială și militară și acea armonie de eforturi care s'a desfășurat de guvern, popor și armată în cursul acestui războiu despre care — cu drept cuvânt — s'a scris atât de mult și cu atâta cult.

Caracteristica educațiunii lor morale și sociale pare a fi următoarea: faptele mari se fac în numele mo-

ralei și Japoniei; iar despre persoanele cari au realizat aceste fapte auzim foarte puțin vorbindu-se, sau chiar de loc.

(Spun bătrânii că într'o vreme așa eră și la noi).

În ceea ce privește instrucția și pregătirea în general, armata japoneză caracterizată prin o disciplină severă și bine regulată, o conștiință puternică pentru împlinirea datoriilor și o puternică cunoaștere a îndatoririlor militare ale fie cărui grad, un patriotism conștient și o instrucție primară aproape la toți soldații. Soldatul japonez este desprețuitor de viață, când de viața lui atârnă mărirea și fericirea patriei. «Benzai» superbul consimțământ pentru sacrificiu răsună în inimile tuturor.

Siguranța doctrinei tactice, bazată la japonezi pe încrederea absolută a inferiorilor în aptitudinile șefilor, pe camaraderia de luptă, pe priceperea și destoinicia militară, obținută cu muncă prin pregătirea din timp de pace.

Cu privire la preparațiunea morală a Rusiei reproducem ceea ce spun ei însăși¹⁾.

«În Rusia noastră semi-civilizată, catedrele, literatura și presa strigă că naționalismul este o concepție demodată, că patriotismul nu este demn de intelectualismul modern..., că războiul este un rest de barbarie și armata principalul obstacol al progresului».

1) Vezi Conférences sur la guerre Russo-Japonaise. Librairie Lavauzelle.

«.....Consecințele logice ale ideilor antisociale sunt «negațiunea complectă a spiritului războinic, sunt «ura contra serviciului militar, privit ca o ocupație «stupidă și nefolositoare și astfel lucrurile s'au întins până acolo că aceste idei au pătruns până în «mijlocul cadrelor armatei.....».

«.....Din cele ce preced rezultă clar, că starea sufletului societății a distrus la trupă dragostea de armată și la ofițeri dorința de a se instrui, de a se ocupă serios, și de a se sacrifica pentru binele «public».

«Iată în ce a constatat veritabila slăbiciune a Rusiei față de forța morală a Japoniei».

La aceste constatări adăogăm următoarele zise de Meunier :

«Comandamentul rus putea profita de bravura «pasivă și tenacitatea soldatului rus, calitățile lui «esențiale,—dar acest comandament prezentă el însuși defecte de organizare și mai presus de aceste «defecte, aspirațiunile persoanelor au făcut să nască «dela început incidente supărătoare».

Cu alte cuvinte, la ruși, interesul persoanelor era mai presus de al patriei, și fatal acest fenomen trebuie să se ivească și în armată.

De aceea credem a nu greși afirmând că:

Fanatismul religios al poporului rus, valoarea primă de războiu a soldatului rus și sacrificiile bănești făcute de Rusia, ar fi fost de ajuns ca să se obție o preparație solidă din timp de pace și o victorie sigură în timp de războiu, dacă însă preparațiunea

războiului și conducerea militară a armatei s'ar fi socotit mai presus de interesul persoanelor ¹⁾).

În ceea ce privește instrucția și pregătirea în general, armata rusă caracterizată prin lipsă de inițiativa individuală la subalterni și la șefi, prin lipsa de cunoștințe la ofițerii de stat major, și la comandanți, prin un obiceiul șefilor de a se ocupa de amănunte ce nu-i priveau și a-și neglija îndatoririle lor, prin o putere de suferință și de resemnare a soldatului rus, rău întrebuințat de șeful lor, prin o ignorare complectă a metodelor noi de luptă. Rușii au fost superiori japonezilor în ceea ce privește materia primă de războiu dar inferiori în ceea ce privește pregătirea profesională pentru a putea trage profit din acel material.

¹⁾ Nu trebuie să se supere nimeni nici să ne socotească cineva lipsiți de patriotism, dacă spunem aci un adevăr care ne privește: Și la noi interesele persoanelor sunt mai presus decât ale națiunii. — Sunt neapărat și curente sănătoase, cari se zăresc slab față de întunecul egoismului strimt. D. Costinescu, la 9 Martie, 1908, vorbind de chestiunea țărănească zicea: *suntem cu toții vinovați, avem cu toții răspunderea, pătura suprapusă a fost captivată de interese personale și a uitat cu totul nevoile populațiunii rurale.*

Acest simptom constatat de D. Costinescu numai în ceea ce privește raportul dintre pătura suprapusă și pătura de jos, este încă mai pronunțat între relațiunile dintre instituții, dintre membrii aceleiași instituții, dintre bătrâni și tineri, dintre tineri și bătrâni.

Starea aceasta de lucruri, iată cum este caracterizată de D. Carageale: *Dela spuma oligarhiei până la drojdia clientelei, toți roesc și forfotesc.... șoptesc, discută și perorează și izbucnesc și pun țara la cale,—gândind la .. persoane; exaltând sau calomniind... persoane. Persoane și iar persoane! Firește, sistema trebuie să fie consecventă. Aci lumea e a persoanelor.. nu persoanele sunt ale lumii... Aci este o patrie pentru patrioți nu patrioți... pentru o patrie....* (Vezi 1907 Din primăvară până în toamnă).... Tot D-l Carageale zice: Firește, spuneam acestea cu rezerva multor excepțiuni onorabile, însă nămoliiți în nenorocita noastră sistemă politică și socială.

CAPITOLUL IV.

Preliminările războiului.

1. *Considerațiuni strategice asupra teatrului de operațiuni* ¹⁾.

Teatrul de operațiuni pe uscat este strâns legat de cel de apă și coprinde; Coreea, Liaotung, Manciuria regiunea Ussuriisk, Sakalinul, Marea Japoniei și Marea Galbenă.

a) *Coreea*: o peninsulă muntoasă despărțită de Manciuria prin Yalu și Tumen. Prin situațiunea ei, constituie o bază escelentă pentru operațiunile contra Manciuriei având puncte avantagioase de debarcare la: Fuzan-Mazampo, Tșemulpo, Tsinampo și gura fluviului Yalu. Stăpânirea și menținerea Coreei se impune, fiind regiunea cea mai favorabilă, pentru operațiunile preliminare ale japonezilor către extremul orient.

b) *Liaotung*: câștigă importanță pe de o parte prin situațiunea geografică în flancul drumurilor din

¹⁾ Descrierea geografică a teatrului de operațiuni a se citi la anexa A. A se consultă planșa generală No. 1 și Nò. 2.

Manciuria către China și din Coreea către Manciuria; pe de altă parte, prin topografia sa. Porturile sale: Artur, Dalny și Talienvan sunt bune puncte de debarcare și aprovizionare.

c) *Manciuria*, acoperind prin situația sa Coreea și Liaotung și servind ca un bazin de concentrare al drumurilor din China către Nord, din Rusia către extremul orient, și din Pacific către Europa, eră natural să fie ținta strategică a ambilor adversari. Această regiune se împarte topograficește în două părți: 1) Partea de Vest: șeasă, bogată, localități numeroase, și mai mult sau mai puțin cu bune comunicațiuni. 2) Partea de Est: muntoasă, săracă și lipsită de comunicațiuni. Aceste două părți sunt despărțite prin drumul Mandarin.

Centrele populate mai importante sunt: Inkeu ca bază de operație; Lioyang și Karbin ca noduri de comunicațiuni; Mukden, Kirin, Țițicar, ca centre administrative.

d) *Regiunea Ussuriisk*. Săracă în resurse și comunicațiuni. Are importanță, că pe aci trec comunicațiile la Wladiwostok și Nicolaewsk. Căzând Nicolaewsk s'ar deschide japonezilor intrarea în Amur și de aci prin Sungarii, pot căde în spatele armatelor rusești din Manciuria.

e) *Sakalinul*. O insulă sălbatică și săracă, se zice însă că are avuții miniere. Pentru japonezi prezintă importanță mai mult prin aceea că în apele din

prejur sunt bogate pescării cu care se hrănesc o bună parte din locuitorii de Nord ai Japoniei.

f) *Marea Japoniei și Marea Galbenă*. Japonezii nu pot concepe ideia de lupte în continentul asiatic fără a se gândi mai întâi la dominațiunea acestor două mări. De aci se explică cum într'un timp relativ scurt, au făcut sacrificii pentru organizarea unei flote puternice, singurul mijloc de a stăpâni mările.

2. Planuri de Campanie.

Japonia. Planul de campanie pare a fi repetarea celui din 1894 ¹⁾ contra Chinei, cu modificările impuse de situație și anume :

1. Dobândirea situațiunei pe mare pentru a se asigura comunicațiile între Japonia și teatrul operațiunilor de uscat, deci: distrugerea sau paralizarea flotei ruse.

2. Ocuparea Coreei, asigurând linia de operație, și crearea unei baze intermediare. Ocuparea portului Fuzan și Mazampo, pentru a închide strâmtoarea Coreei. Ocuparea portului Genzan, Tșemulpo, Tșinampo și Gura Yalului pentru asigurarea de baze intermediare și scurtarea liniei de operație.

3. Trecerea peste Yalu și ocuparea localității Fenghoanșeng pentru acoperirea Coreei și a operațiunilor contra portului Artur.

4. Operațiunile în Liaotung ori unde se va găsi armata rusă.

¹⁾ Vezi anexa A b.

5. Operațiuni în peninsula Kuangtung și ocuparea Portului Artur.

Pentru realizarea acestui proiect, Japonezii hotărâsc formarea a patru armate:

Armata I, pentru ocuparea Coreei și trecerea dincolo de Yalu ;

Armata II și IV pentru operațiunile în Liaotung către Liaoyang și Nord.

Armata III, pentru operațiunile în peninsula Kuantung și contra Portului-Arthur.

Diviziunile 7 și 8, vor rămâne provizoriu în Japonia ;

Diviziunile cari constituiesc armatele vor fi însoțite de câte o brigadă de rezervă.

Brigadele independente de cavalerie și artilerie se vor repartiza armatelor II și IV.

Rusia. Situațiunea strategică a Rușilor — depărtați de teatru de operație de cinci ori mai mult decât Japonezii — și alte cauze de ordin organic, au obligat pe aceștia a admite defensiva strategică până la echilibrarea forțelor. (În realitate Kuropatkin a întrebuițat retragerea strategică).

Mijlocul pentru câștigarea de timp până la echilibrarea forțelor eră : *a)* Să amenințe comunicațiile japonezilor pe mare, *b)* Să ție cu orice preț portul Vladivostok și Portul-Arthur. *c)* Să întârzie ofensiva Japonezilor prin lupte de uzură.

În vederea formei de luptă adoptată, în vederea interesului politic urmat de ruși, și față de mijloacele disponibile, se hotărăște formarea a trei grupe de forțe :

1. Grupa de Kuantung ;
2. Grupa de Ussuriisk în scop de a se asigura linia de comunicație dinspre flancul stâng.
3. Grupa de centru (forțele principale) la Liaoyang cu detașamente trimise înainte către Yalu Dașișao.

3. Mobilizarea.

Propriu zis nu s'a executat în ordine normală ci s'a făcut la ambii adversari treptat, continuând încă mult timp după începerea primelor operațiuni, din cauza situațiunii excepționale în care s'au găsit adversarii.

Japonia. Mobilizarea s'a făcut treptat pentru fiecare armată începând cu armata I-a la 24 Ianuarie (6 Febr.) și terminând cu armata IV în Martie ¹⁾.

În mod larg trupele s'au mobilizat în 8 zile, serviciile în 10 zile executându-se toate prescrierile, ordinele și transporturile de mobilizare fără nici o greutate sau complicațiune.

Este de observat că Japonia a executat mobilizarea treptat pentru că nu avea nevoie să o execute deodată, de oarece cunoșteă bine că Rusia nu va putea concentra înaintea sa forțe superioare în Manciuria. În cursul războiului a mai creat diviziile 13, 14, 15 și 16 precum și diverse unități de rezervă.

¹⁾ Diviziile 2, 12 și Garda în primele zile Februarie.

» 5, 9, 10 și 11 în ultimele zile Februarie.

» 1, 3 și 4 cu 1 Brig. de Cav., și 1 de Art., independente în primele zile Martie.

Divizia 6 în Aprilie, divizia 8 în Mai iar div. 7 în Junie.

A doua brigadă de Cavalerie în August.

Rusia. Pe deoparte, din cauza mijloacelor limitate de transport și de altă parte din cauză că nu cunoștea complet forța și capacitatea armatelor japoneze, a executat mobilizarea treptat.

Am putea zice, că în întreaga Rusie, mobilizarea a început și s'a terminat odată cu războiul, însă, limitând chestiunea numai asupra primului proiect de operație în Manciuria, mobilizarea a început la 25 Ianuarie (7 Februarie) și s'a terminat la Iunie.

În general, infanteria s'a mobilizat între 19—41 zile; regimentele siberiene de cazaci între 8—24 zile; divizioanele siberiene de artilerie între 18—51 zile. Zilele și transporturile de mobilizare, pentru fiecare unitate erau hotărâte dinainte și s'au executat întocmai.

Odată cu mobilizarea trupelor din Manciuria s'au luat următoarele dispozițiuni:

1. Transformarea brigăzilor de tiraliori de Siberia în divizii, mărindu-se batalioanele dela 2 la 3 pentru fiecare regiment. Aceste divizii purtau numerile brigadelor și aveau pe lângă artilerie (parte din ele 4 baterii cu tragere repede), trupele tehnice, și spitale mobile de campanie.

2. Formarea corpului 3 Siberian.

3. Formarea Statului Major Manciurian.

4. Mobilizarea diviziei de cazaci de Oremburg, a brigădei de cavalerie de Caucaz, a brigădei de cazaci de Ural.

5. Se prepară formarea și mobilizarea corpului IV de Siberia din brigădele de rezervă de Irkutsk și cea de Omsk.

6. Se prepară mobilizarea diviziilor de rezervă de Siberia (1—3).

În Rusia, mobilizarea a început la 25 Ianuarie (7 Febr.) și s'a efectuat pe zone (districte) iar nu pe clase. Chemarea pe zone s'a făcut la diferite date. Mobilizarea din Rusia s'a făcut pentru a trimite noi corpuri de armată în Siberia pentru a completa efectivele corpului 5 și 6 de Siberia (mai târziu și corp. 7) ce trebuia mobilizat în timpul campaniei (în fine), pentru a înlocui trupele plecate. Cercurile mobilizate se alegeau astfel ca să completeze trupele ce trimiteau în Manciuria, și, în acelaș timp, să poată face față eventualităților ce s'ar fi ivit pe Vistula.

Odată cu mobilizarea se numește comandant al trupelor din extremul Orient, vice amiralul Alexiew, iar ca comandant provizoriu al armatei din Manciuria, generalul Linievici.

La 20 Februarie s'a numit Kuropatkin comandant al acestei armate în locul lui Linievici, sosind în Manciuria la 16 Martie.

5. *Concentrarea și desfășurarea strategică.*

Aceste operațiuni, ca și mobilizarea, nu s'au executat în ordine normală, din aceleași cauze. De aceea, propriu zis, nu a fost o concentrare și apoi o desfășurare strategică, ci, a fost o succesiune de concentrări și desfășurări strategice ale diferitelor armate adversare, dela deschiderea ostilităților până la întrunirea la Sud de Lioyang, când, cum vom vedea

mai jos, masele principale ale adversarilor s'au găsit față în față.

6. Efectivele și compunerea armatelor adverse la începutul operațiunilor.

JAPONIA.

Forțele japoneze s'au împărțit în patru armate :

Armata I (Kuroki) Diviziile 2, 12 și garda	} Fiecare divizie a fost urmată de o brigadă de rezervă. In cursul operațiunilor, parte din divizii trec dela o armată la alta ¹⁾ .
Armata II (Oku) Diviziile 1, 3 și 4	
Armata III (Noghi) Diviziile 9 și 11 întărite mai târziu cu Div. 7. 1	
Armata IV (Nodzu) Diviziile 5, 6 și 10 (După Bătălia dela Șa-ho a venit și Divizia 8).	

Armatele I, II, IV s'au destinat pentru ținerea campaniei ; iar armata III pentru investirea și asediul Portului Arthur. Diviziile 7 și 8 au rămas provizoriu în Japonia. Mai târziu au fost aduse. Efectivul total de mobilizare al celor 13 divizii cu brigadele de rezervă și cu brigadele independente s'au urcat la 480.000 ²⁾.

Brigadele independente de cavalerie și artilerie au fost repartizate armatei II și IV.

Până la întrunirea armatelor japoneze la S. de Liaoyang, au primit ordine dela Tokio unde se găsea marele cuartier.

1) Se va arăta la capitolele respective mai în detaliu schimbarea diviziilor dela o armată la alta. Div. 1 în Iunie a trecut la Arm. III.

Div. 5. Aparținea Arm. II însă a fost trecută la A. IV, a venit pe teatru de operație cu A III și apoi imediat a trecut la A II în locul Div. I. Mai târziu a trecut din nou la A. IV în locul Div. 6 care a trecut la A. II.

2) Afară de trupele mobilizate, Japonia avea încă 500.000 rezervești împreună cu clasa anului 1904.

În a doua chenzină a lui Iunie, marele cuartier, (Mareșelul Oyama comandant și Kodama șef de Stat Major) au sosit pe teatrul de operație.

În timpul operațiunilor s'au creat încă 16 Regimente infanterie cu cari s'au format diviziile 13, 14, 15 și 16, precum și 6 Brigade de rezervă constituite în trei divizii de rezervă.

R U S I A.

Din cauza mobilizării și a concentrării treptate a armatelor rusești, nu se pot arăta dela început efectivele și compunerea acestor armate; afară de cele ce am arătat la capitolul *Organizarea unităților* pag. 26. Vom arăta însă, datele necesare în cursul operațiunilor, pe măsură ce se vor produce schimbări în ordinea de bătae.

Forțele rusești de uscat, sub comanda lui Linievici, la deschiderea ostilităților formau trei grupe: întâia spre Wladiwostok, a doua în Manciuuria și Kuantung, a treia în formație la Karbin. Întâia și a doua coprindeă câte un corp de armată Siberian, trupe speciale și trupe de fortăreață.

Pe lângă acestea mai erau trupele de frontieră și cele pentru paza transiberianului.

Kuropatkin, sosind la 15 Martie pe teatrul de operație¹⁾ a găsit 50 Batalioane, 39 Escadroane și 140 tunuri. Socotind că nu sunt de ajuns forțele rusești

¹⁾ A fost numit la 7 Februarie; și a plecat pe teatrul de operație la 28 Februarie — Dela 7—28 Februarie a dat multe telegrame către Guvernatorul Manciuriei, cu privire la operațiuni, la dispozițiuni și însărcinări pentru trupe.

a hotărât defensiva strategică pentru a întârzia înaintarea Japonezilor până la stabilirea echilibrului de forțe.

În acest scop, a ales Liaoyang ca punct de concentrare al trupelor, unde avea 40.000 oameni¹⁾, lăsând înainte, și întărind cele două detașamente de acoperire trimise încă din vreme pentru a întârzi pe adversar, și anume:

a) În jos de Yalu, o avantgardă, sub Kastalinsky (general) întărind'o dela 8 la 18 Batalioane și punând'o sub ordinele Generalului Sasulici. În Coreea mai eră detașamentul de cavalerie sub generalul Maior Mișcenco care dispunea de 23 sotnii și 6 tunuri.

b) Detașamentul de Sud sub generalul Zaharov mai târziu sub Kondratovici cu avantgarde la Inkeu, Gaitșu, Dașișao, compus din 21 Batalioane din div. 1 și a 9 Siberiană R. 21 de Siberia, 12 Escadroane și 20 tunuri.

Afară de aceste trupe mai erau încă trupele dela P. A. sub Stoessel și cele dela Wladiwostok sub Linievici.

În realitate, pentru operațiile principale, dispunea numai de trupele dela Liaoyang și de cele 2 detașamente de acoperire, (70—95.000 oameni).

Observațiuni.

În capitolele descrise până aci s'au făcut ici-colea

¹⁾ Divizia 7 Siberiana: 12 B + 2 B de rezervă + 3 1/2 B. Artil. Cetate + 1 C. pion + 1 C. minari.

câteva observațiuni, și se vor continuă în capitolele următoare mai ales asupra preparațiunii de războiu.

Deocamdată, cu privire la cele descrise până aci, ne mărginim a atrage atenția încă asupra a trei chestiuni de mare importanță pentru noi.

1. În Japonia, ministrul de războiu — persoană politică — reprezintă numai autoritatea administrativă ; iar autoritatea militară superioară este reprezentată de un «consiliu de mareșali» aleși de împărat și de «Marele Stat Major» care formează o instituție independentă sub ordinele directe ale împăratului.

Cu alte cuvinte, în Japonia, este aceeași organizație ca în Germania.

La noi este ca în Rusia, adică : nu avem o autoritate militară superioară pusă în afară de influențele politice ; iar marele stat major este un organ subordonat ministerului de războiu.

De aci decurge un rău prezent și va mai decurge un rău viitor, dacă din vreme nu vom luă seama ¹⁾.

¹⁾ «Revista infanteriei» No. 104—105 din 1905 pag. 28—29, zice ;

Despărțirea comandamentului de administrație adevă : numirea unui comandant al armatei, cum eră în Anglia și cum este în Indii ; a unui inspectorat militar cum e acūm în Anglia, sau a unui cabinet militar ca în Prusia. Acest comandament, comisiune sau cabinet care ar putea fi compus din inspectorii de arme și șeful Statului Major General, toți generalii tineri și capabili ; să facă și să urmărească planul de pregătire al armatei și al teritoriului național, ajutat de Statul Major General al armatei ca în toate țările și sub înalta privighere și conducere a M. S. Regelui.

Altfel vom aveă, cum a început deja, 2 armate necontentit în luptă una contra celeilalte, iar efectele acestei lupte se vād mai cu seamă cu ocaziunea răsturnării partidelor, în schimbări de legi organice, în mutări și înaintări, în multe și variate favoruri cari produc atâtea surprinderi și atâtea dezordine.

2. În Japonia există un «Inspector general al învățământului în armată», pus cum am arătat mai sus, sub ordinele directe ale Împăratului.

3. În Japonia există un comitet permanent care lucrează pentru «unitatea de vederi».

Ar fi timpul să ne întrebăm dacă Japonezii, cari au aceste două organe — sunt mai puțin practici de cât noi, care nici n'avem asemenea organe și nici nu lucrăm să le creiem ¹⁾.

1) O asemenea stare de lucruri nu poate fi decât prejudiciabilă armatei și țării și nu se poate prelungi fără consecințe grave.

Cum se știe, s'a înființat la noi în 1910 «*Inspectoratul General al Armatei*» și, sigur, că, cu timpul, va avea acelaș rol ca în Germania.

S'a înființat și «*Inspectoratul general al învățământului*».

Rămâne acum să li se dea puțința de a lucra.

CAPITOLUL V.

Operațiunile armatelor I, II și IV japoneze, în Coreea, Liaotung și Manciuria, până la 4 Iunie. Armata Rusă.

1. *Operațiunile armatei I (Kuroki).*

(Vezi crochiu 3 și 4 și crochiurile generale 1 și 2).

A avut la început, misiunea să ocupe Coreea și să asigure trecerea peste Yalu, pentru garantarea unei baze intermediare.

Debarcarea diviziilor în Coreea, s'a făcut succesiv în diferite puncte :

Divizia 12 a debarcat la 26 Ianuarie (8 Februarie) trupele de pace în porturile Fuzan și Mazampo ¹⁾ iar de aici au ajuns în ziua de 29 la Seul trimițând un detașament la Genzan ²⁾. În Februarie a debarcat restul diviziei la Tșemulpo intrunindu-se toată divizia la Seul. De aci s'a îndreptat către Pyengyang (3 Martie) pentru a proteja debarcarea gardei și divizia 2-a, ce urmă să se facă la Tșinampo.

¹⁾ Mai târziu aceste trupe au fost înlocuite prin trupe teritoriale.

²⁾ Fiind iarnă nu a putut debarcă direct aci și de aceea a trimis trupe pe uscat dela Seul. Tot din cauza ghețurilor nu a putut debarcă trupe la Tsinampo, decât pela finele Februarie.

Garda a format din primele trupe debarcate, un detașament trimes la Antju ca să protejeze debarcarea ținând legătură cu divizia 12. Acest detașament a fost imediat urmat de un altul (2 Bt, 6 Cp pioneri, 2 Cp telegr.), însărcinat cu repararea drumurilor. Cavaleria japoneză a luat în acest timp contactul cu cavaleria rusă, ai cărei cercetași ajunseser încă dela 14 Februarie la N de Pyenghyang.

După debarcarea completă, armata I, s'a pus în marș ajungând la Antju în ziua de 22 Martie. (5 Aprilie).

De aci înaintează într'o singură coloană, formând marș pe eșaloane ¹⁾ către Yalu în direcția Euitju (Viju), acoperită pe flancul drept, cu un detașament (3 Bt., 1 E, 2 Bt), îndreptat către Tșangsyeng (localitate pe Yalu la 50 km. Nord de Viju).

La 28 Martie armata I-a se adună pe Yalu între Euitju (Viju) și Yonghampo în care timp o fracțiune din flota japoneză făcea demonstrațiuni la gura Yalului (contra amiralului Hosoya).

Aceste operațiuni constituiesc desfășurarea strategică a armatei I japoneză.

Marșurile și transporturile în această desfășurare, s'au executat foarte greu din cauza impracticabilității drumurilor desfundate prin îngheț.

În timpul acestei desfășurări, s'au petrecut câteva ciocniri între trupele înaintate japoneze și cavaleria lui Mistcenko care, în cele din urmă, s'a retras dincolo de Yalu.

¹⁾ Vezi S. C., art. 193 executarea marșurilor pe eșaloane.

Bătălia dela Yalu (18—20 Aprilie).

(Crochiul 2 și 4)

La 8 Aprilie (22 km.) armata I se găseă în apropiere de Yalu ¹⁾ adunată între Șuku și Euitjiu, acoperită pe front prin întăriri; pe dreapta cu detașamentul din divizia 12; pe stânga cu alt detașament mai mic la Yonghampo.

Generalul Sassulici aveă în Coreea 2 divizii (3-a și a 6-a trăgători Siberieni și reg. Cav. a lui Mistcenko.

Total 16.000 Infanterie, 2000 Cavalerie, 54 piese și 8 mitraliere.

Din trupele lui Sassulici erau la N. de Antung numai 6—7000 sub Kastalinski formând o linie înaintată, ocupată cu 2 regimente, 1 batalion, 2 baterii și 1 comp. mitraliere între Antung și Tsinkeu, cu o rezervă de 2 batalioane și 1¹/₂ baterie la Hamatung. Restul trupelor lui Sassulici erau întinse până spre Takușan neputând lua parte la bătălie. (Numirea regimentelor cari au luat parte este arătată pe crochiu).

Ca rezervă s'ar putea socoti trei regimente Inf. (21, 23, 24) și o baterie cari erau înapoi mult între Yalu și Fengoanșeng.

Pe tot frontul, rușii executase diferite lucrări de pământ pentru infanterie și artilerie.

La 10 Aprilie Japonezii ajung pe Yalu. Dela 10—16 au făcut diferite recunoașteri, au preparat trecerea peste Yalu și s'au organizat în același timp pe

¹⁾ 42.000 oameni și 120 guri de foc. Restul rămăsese pe teritoriul Coorean pentru paza comunicațiilor și construirea unei linii înguste.

malul stâng pentru cazul când ar ataca rușii. Pe timpul nopților dintre 13—16 precum și zilele de 15 și 16 japonezii au construit podurile A, B, C, D, E arătate în crochiu, deși au fost în unele părți bătuți de artileria rusă sau atacați de infanterie. Tot în acest timp s'a ocupat insulele de pe Yalu și diferite puncte de sprijin de către Garda și Divizia 2.

Trecerea pe malul drept s'a hotărît pentru ziua de 18 Aprilie ; iar atacul general al pozițiunei pentru ziua de 21 Aprilie (1 Maiu st. n.).

Ordinul pentru trecere s'a comunicat trupelor în ziua de 16 coprinzând între altele :

«... divizia 12 va trece pe la Șuku (Sigupu) în «noaptea de 17—18, va ocupa la 18 munții Khozan (linia Korereko-Cota 291) trimițând un detașament la dreapta către flancul și spatele adversarului, și altul la stânga către cota 192. În dimineața zilei de 20 divizia va fi gata pentru atac în sectorul Sairosiko-Lisaven direcția Yusiko.

«Divizia 2, în noaptea de 18—19 va trece pe la Gendako și de aci la sud de muntele Tigru sub protecția diviziei 12, preparându-se pentru atac în direcția Tsiulanșien în ziua de 20 Garda va urma divizia 2 așezându-se între aceasta și divizia 12, unde se va prepara pentru atac, în direcția Makeu în ziua de 20.

«Artileria — mai puțin a gardei — în insula Kin-teito se va prepara pentru susținerea trecerilor.

«Artileria gardei între Euitju (Viju) și Gendako va lua aceleași măsuri. Reserva generală (4 B-t, 5 E) la Tsiunlito.

«Pentru atac, în ziua de 20, se va da semnal de
«pe Gendako unde se găsește comandantul armatei.

«S'a ordonat pionierilor ca în ziua de 18 să con-
«struiască podurile G. H. K.»

Execuția, ca și concepția, a fost la aceeași înălțime.

Divizia 12, după ce a respins detașamentul rusesc aflat în apropiere de Yalu, a construit în ziua de 17 podul pentru trecere; noaptea a trecut ¹⁾ și în ziua de 18 ocupă pozițiile ce se indicase.

Diviziile 2 și garda, sub protecția diviziei 12, au trecut Yalu în noaptea de 18—19 ocupând la 19 pozițiile indicate.

Artileria rusă a încercat în câteva rânduri să împiedice trecerile însă a fost redusă la tăcere. De asemenea încercările detașamentelor rusești de a se opune trecerii au fost respinse.

În ziua de 20 s'a dat atacul general; diviziile japoneze au început înaintarea simultană, la 6.30, în direcțiile ordonate, trecând Aiho prin vaduri. Trupele ajungând la 1200 m. de linia înaintată au fost oprite în loc de focurile artileriei și infanteriei rusești, dar după un scurt timp sosind parte din artileria japoneză, trupele au mai putut înainta până la 800 m. de poziție.

După câțva timp, din ordinul lui Kuroki care observă mersul luptei de pe înălțimile Gendako — s'a început mișcarea pentru atacul deodată a întregii linii înaintate, astfel la ora 9 rușii fură respinși com-

1) Trecerea a început la ora 3 îndreptându-se apoi către Khozan în 3 coloane.

plect de pe această linie ; un regiment s'a retras spre Liusikeu ; iar altul pe a doua poziție la Hamatung unde au adunat 7 batalioane, 18 tunuri și 8 mitraliere.

Dela ora 9, japonezii trebuind, pe deoparte, să aștepte trecerea artileriei ; pe de altă parte, din cauza oboselii, s'au oprit pe pozițiile cucerite până la ora 2 p. m.

La această oră japonezii au îndreptat al doilea atac către Hamatung ; divizia 12 întoarce stânga venind din spre Tsinkeu ; garda și rezerva generală atacă de front ; iar divizia 2-a întoarce dreapta venind din spre Antung.

Deși a fost oarecare întârziere la divizia 2-a, totuși trupele rusești, mult inferioare în număr au început retragerea sub protecția unei arier-garde de 2 batalioane, 1 baterie mitraliere și 1 $\frac{1}{2}$ baterie de câmp care a rezistat eroic asigurând și retragerea trupelor dela Antung. Această arier-gardă, după îndeplinirea misiunii și-a deschis drum cu baioneta printre trupele japoneze lăsând în mâinile lor mitralierele și 9 tunuri.

Rușii : 600 morți (26 ofițeri), 1120 răniți (38 ofițeri) 685 dispăruți (6 ofițeri), 21 tunuri tr. rp., 8 mitraliere.

Japonezii : 213 morți (5 ofițeri) 808 răniți (33 ofițeri).

* * *

După această bătălie, în urma unui repaus de câteva zile, armata I. J. reia marșul către Fengoșeng unde

ajunge la 30 Aprilie. Aci a stat până la începutul u i lunie executând recunoașteri cu diferite detașamente pentru a induce pe ruși în eroare, împiedicându-i a lua ofensiva. S'a format aci și o zonă de siguranță prin diferite detașamente și lucrări de fortificație.

Observațiuni asupra operațiunilor armatei I-a.

1. Intrebuițarea diviziei 12-a și a detașamentelor din gardă în Coreea, pentru protecția debarcării celorlalte trupe, a fost o măsură bună și conform principiului: libertatea de acțiune.

De asemenea au fost măsuri bune—conform aceluiaș principiu—trimiterea detașamentelor pe flancul drept dela Antjiu la Tșangsyeng, precum și întrebuințarea detașamentelor pe Yalu până în ziua luptei.

2. Mistcenko nu a fost destul de întreprinzător în Coreea. El s'a retras dinaintea Japonezilor fără a-i șicana pas cu pas. A avut câteva defileuri unde ar fi putut aduce multă întârziere Japonezilor.

3. Bătălia dela Yalu a fost botezul de sânge al japonezilor, iar pentru ruși începutul descurajării morale. Sassulici a dat prima probă despre lipsa unității de doctrină și de execuțiune în armata rusă. El, în loc de a întârzià mersul japonezilor — fără a se angaja în fond ¹⁾—a procedat invers: s'a angajat în fond fără a întârzià mersul.

4. Odată angajat, era mai bine dacă Sassulici întrebuință toate forțele, dar acest lucru nu se putea

¹⁾ Așa aveà ordin, a nu se angaja în fond.

face din cauza dispozitivului în cordon ce adoptase. Din această cauză abia a putut avea în luptă 6000 oameni. În apropiere de Yalu se găseau trei regimente de infanterie, între Fengoauseng și Yalu, care n'au intervenit în luptă deși puteau și aveau timp. Nici nu li s'au dat ordin, nici comandanții lor n'au făcut aceasta din inițiativă.

5. Cavaleria rusă (Mistcenko) ar fi putut aduce mult folos pe flancul stâng al poziției, dar, cum s'a văzut, cavaleria nu a luat nici o parte efectivă în această luptă.

6. Nu se poate înțelege ce scop a urmărit Sasulici primind această bătălie. Pare că n'a știut ce vrea. Lipsă de rezerve parțiale. Lipsă de puncte de sprijin în a doua și a treia poziție. Lipsă de rezervă generală în apropiere. Lipsă de măsuri pentru susținerea retragerii.

7. Exemplul lui Kuroki în ce privește ocuparea punctului dela Gendapo pentru conducerea luptei, ar trebui să servească de icoană multora din comandanți, cari în timpul manevrelor se pierd printre liniile de tiraliori confundând atribuțiunile lor cu acelea ale gradelor inferioare.

8. În lupta dela Yalu începe să se zărească preparațiunea serioasă și unitatea de doctrină a japonezilor: unitate în vederi și execuție; convergența de eforturi și forma de atac: fixarea de front și învăluirea pe aripă sau aripi.

9. Chiar dela această luptă au înțeles japonezii că trebuie să adopte o uniformă nouă de războiu, căci cea pe care o aveau se observă bine la distanțe mari.

Pentru a o avea repede au făcut deocamdată niște bluze subțiri kaki cari se îmbrăcau peste uniforma veche.

De asemeni, au renunțat la toate formațiunile în ordine strânsă în zona focurilor infanteriei.

10. Din numărul mare al ofițerilor japonezi răniți se poate înțelege cum dedeau ei exemple de curaj și sacrificiu în luptă.

2. *Operațiunile Rușilor după Yalu.*

După bătălia dela Yalu — în Aprilie, Maiu și întâia chenzină Iunie — rușii continuă a primi întăriri.

Kuropatkin formează două corpuri de acoperire :

Cel din stânga ¹⁾ (Keller) la Motienling acoperit pe front și flancul stâng cu divizia de cazaci Renenkampf ; cel din dreapta ²⁾ (Zarubaiev) la Tasekiao, acoperit de brigada de cavalerie Mistcenko.

Afară de aceste corpuri de acoperire Kuropatkin, forțat dela Petersburg, face o încercare către P. A. însărcinând cu această misiune pe generalul Stakelberg cu un detașament de 40.000 oameni și 94 guri de foc precedat către Niutșuang, Inkeu și Kaitșeu de brigada de cavalerie Usuri (Samsonov).

3. *Operațiunile armatei II (Oku).*

(Crochiul 2 și 5).

În timpul când se petreceau evenimentele pe Yalu armata II-a îmbarcată pe vase de războiu sosise la Tșinampo unde așteptă momentul debarcării, fie ca să meargă către Kuangtung, fie ca să ajute A. I.

1) Dv. 3, 5, 6 Tr. Sib.

2) Dv. 3 Rz.+Br. Dv. 31.

Armata I neavând nevoie de ajutoare pentru trecerea Ialului, s'au dirijat vasele A. II către Pitseu.

La 23 Aprilie (4 Maiu st. n.) începe debarcarea în portul Pitseu și Baia Gentao. Misiunea imediată a A. II a fost să întrerupă comunicațiile cu Port-Arthur, să respingă trupele înaintate ale acestui port dincolo de Kintseu să acopere și să prepare la Dalny debarcarea A. III însărcinată cu operațiunile în Kuantung și Port. Arthur.

Mis. A.
Oku

După debarcarea primelor elemente, Oku împinge înainte detașamente mici întrerupând la 24 linia ferată. Rușii restabilesc imediat linia, însă la 2 Maiu a fost definitiv întreruptă de japonezi.

La 4 Maiu (16 Maiu st. n.) avantgarda armatei II înaintează către S. până la Saselița ¹⁾ unde a respins un detașament trimis din Port Arthur sub comanda generalului Foch (9 B-t., 2 B-tr.). Trupele din Peninsula Kuantung, sub comanda generală a lui Stoessel, aveau însărcinarea să se opue unui inamic pe uscat ce ar veni în contra cetății Port Arthur.

Înapoi de Saselița, în strâmtoarea dela Kintșeu, rușii au organizat o puternică poziție de rezistență, cu linii succesive pe înălțimile dela Nanșan, sprijinite înainte pe aproape un km. cu diferite apărări accesorii ²⁾ și cu Kintșeu ca punct de sprijin înaintat. Rușii adusesese aci și piese de calibru mare, însă mediocre, luate în 1900 dela Chinezi (mortiere de 15, tunuri 10, 16). Trupele de aci erau comandate de

¹⁾ Saselița este la jumătate distanță între Pitseu și Nanșan. (Vezi crochinul 2).

²⁾ Gropi de lup, rețele de sârmă. fugase.

Stoessel, rezervându-se generalului Foch numai comanda infanteriei.

La 9 Maiu armata II se îndreptează către S. în trei coloane, lăsând în urmă artileria grea. Brigada I-a de cavalerie (Onyedá) și câteva batalioane de infanterie¹⁾ formau o ariergardă către Nord, acoperind A. II și supraveghind corpul la Stakelberg.

La 13 aceste coloane formau un vast semicerc în fața pozițiunei organizată de ruși. Din aceste dispozițiuni a luat naștere bătălia ce urmează. Dela 9—13 Maiu generalul Oku a făcut recunoașteri foarte amănunțite asupra poziției rușilor.

Bătălia dela Nanșan (Kintșeu, 14 Maiu).

Japonezii după ce ocupară Kintșeu, hotărâseră să atace în noaptea de 13—14, însă din cauza ceței și ploaii, mișcarea a început la 14, ora 6 a. m. (26 Maiu st. n.).

În timpul atacului o fracțiune din flota lui Togo bătă spatele rușilor, din baia Kintșeu cu toate aceste atacul celor trei divizii japoneze nu a răușit până la ora 5 p. m., pe deoparte, din cauza focurilor apărării și a greutateii de a străbate apărările accesorii, pe de altă parte fluxul a separat până la ora 3, divizia din dreapta de artileria sa; iar divizia din stânga a înaintat greu fiind bătută în flanc cu focuri de pe un vas rusesc (Canoniera Boler) aflat în

¹⁾ Trupele de infanterie pare să fi fost din div. 5 care deși aparține A. II, însă nu sosise încă de oarece eră destinată pentru componerea A. IV.

baia Talienuan (Hand). Divizia I (centru) a stat mobilizată până la 5 ore p. m. la 200—300 m. de întăririle rusești, protejate prin rețele de sârmă.

În fine, la ora 5, divizia din dreapta înaintând cu unele regimente în apă până la brâu în plaja băei Kintșeu, atinse flancul stâng al japonezilor antrenând și pe celelalte două divizii la mișcare.

Rușii de teamă a nu li se tăia comunicațiile, se retrag către ora 8 seara lăsând în mâinele japonezilor artileria grea, 10 mitraliere și a doua linie de apărare pe care japonezii au ocupat-o la 15 Maiu.

Rușii pierd 800 soldați și 30 ofițeri. Japonezii pierd 51 ofițeri și 700 soldați, iar răniți 100 ofițeri și 3460 soldați.

La 17 Maiu, o avangardă japoneză ocupă Nan-sa-Ling (36 km. de Port Arthur) iar la 19, ajunge la Dalny unde s'a oprit câtva timp pentru a prepara debarcarea armatei III și a organiza piața Dalny ca bază intermediară. Rușii, dela Nan-sa-Ling, s'au retras la Lingvanho (10 km. înaintea forturilor).

După debarcarea armatei III, armata II reluând marșul către N. cu diviziile 5, 4, 3 (Divizia 1-a a lăsat-o armatei III dându-i-se în loc divizia 5), urmărea două scopuri: *a)* să respingă detașamentul lui Stackelberg. *b)* După respingerea acestui detașament să se unească cu grosul armatei prin Kaiping Tașekeao și Haitșug.

Din înaintarea A. II către N, în direcțiunea pe unde înaintă detașamentul rus Stakelberg, a luat naștere bătălia ce urmează.

Bătălia dela Vafangu (Ufangkeu, Telitze, 1—2 Iunie).
(Crochiul 2 și 6).

Înaintarea A II către N s'a făcut în mai multe coloane. Stakelberg (C I Siberian și 1 divizie cazaci) ajunsese la Kaitșeu la 29 Noembrie. De aci după oarecare ciocniri cu detașamentele înaintate ale armatei II (Oku), ajunge în ziua de 31 Aprilie (11 Maiu st. n.) pe înălțimele dela Vafangu, stabilindu-se solid înaintea acestei localități pe o serie de înălțimi călare pe râul Futșeu și calea ferată dela P. A. Avangarda a trimis-o înainte către Ufangtien.

La 1 Iunie această avangardă a fost respinsă, de trupele înaintate japoneze, către poziția principală.

Pentru apărarea poziției Stakelberg a pus : în linia I 6 regimente infanterie și 5 baterii ; în rezervă pe malul drept : 3 regimente și 2 baterii, iar pe malul stâng : 1 Brigadă și 4 baterii.

Cavaleria la dreapta către Lunku.

În total A II dispunea de : 36 B + 17 E + 36 Btr.

Oku hotărâșse să atace cu diviziile 3 și 5¹⁾ de front, făcând cu o brigadă din divizia 4 o întoarcere pe dincolo de extrema dreaptă a rușilor și cealaltă brigadă ținând'o înapoia stânzei pentru orice eventualitate.

După amiaza zilei de 1 Mai, (10 Mai st. n.) Oku, deși nu comptă pe intrarea în linie a diviziei 4 a încercat atacul de front, însă nu a reușit.

¹⁾ Comunicările oficiale rusești arată divizia 11 în locul diviziei 5. Nu știm încă unde este greșala, dar bănuim a fi în comunicările acestea.

Neznamov op. citat, arată că întoarcerea la dreapta rusă s'a făcut de divizia 8. Noi credem a fi greșală și de aceia menținem tot divizia 4.

Trupele japoneze angajate în acest atac au stat toată noaptea pe pozițiile ce cuceriseră, acoperindu-se cu lucrări de pământ executate în timpul și după luptă.

În dimineața de 2, Stakelberg crezând că japonezii dau atacul principal pe la stânga sa, a ordonat luarea ofensivei, însă, artileria sa care trebuia să susție ofensiva cu o canonadă puternică, fu readusă la tăcere, de artileria japoneză, imediat ce deschise focul.

Totuși, o brigadă rusă dela stânga ajutată de cavalerie a început mișcarea ofensivă ținând în loc dreapta japoneză până la ora 3 p. m.

În acest timp Oku atacă centrul poziției rusești îndreptând în această parte mai toate focurile artileriei sale.

Către ora 1 p. m. începuseră a intra în linie trupele diviziei 4 care îndreptase o brigadă către Lunku și alta mai la N amenințând să învâle dreapta rusă.

Stakelberg făcu față acestui nou atac cu 2 regimente infanterie și cu cavaleria, însă ne mai având rezervă — căci o întrebuințase pe front — la orele 3 p. m. a dat ordine de retragere sprijinind'o cu regimentul 9 Siberian. În această retragere trupele din stânga rusă au suferit mari pierderi.

Rușii pierd 130 ofițeri, 3.500 soldați și 14 piese artilerie. Japonezii pierd 60 ofițeri și 1200 soldați.

Stakelberg se retrage către masa principală rusă, iar armata II după oare care repauz reia marșul către N. Ploile au împiedicat o urmărire energică din partea japonezilor.

Observațiuni asupra operațiunilor armatei a II (Oku).

1. Punctul de debarcare al acestei armate a fost bine ales : destul de departe de masa forțelor rusești pentru a nu fi atacată în timpul debarcării ; destul de aproape de gâtul peninsulei Kuangtung pentru a putea închide ușor comunicația Portului Arthur pe uscat.

Timpul a fost ales de asemenea bine : când Armata I înaintă către Fenghoșeng de unde amenință în flanc trupele rusești ce ar fi venit pentru deblocare ; când flota rusă era aproape închisă în rada P. A. de către Togo (Vezi Cap. VIII).

2. Această armată ca și armata I a întrebuințat diferite detașamente pentru asigurarea libertății de acțiune.

3. Respingerea rușilor dela Nanșan nu a fost o înfrângere propriu zisă căci rolul tuturor apărărilor depărtate este de a se retrage după ce au întârziat câtva timp pe adversar, dar, se poate imputa rușilor că nu au putut rezista și produce mai mult rău adversarului din o poziție atât de tare și prin organizarea și prin situațiunea ei. Japonezii ar fi avut o victorie dacă printr'o urmărire energică ar fi putut distruge forțele ruse de aci, însă, japonezii, din cauza oboselei nu au putut face urmărire, după Nanșan. Din faptul că rușii nu au știut a profita de situațiunea critică în care se găseau japonezii la Nanșan, fiind imobilizați aproape 8 ore în fața acestei poziții, se poate vedea că comandantii ruși încă nu știau să utilizeze nici rezervele parțiale nici pe cele generale. A

lipsit chiar o rezervă generală cu care ar fi putut contra ataca divizia 4 japoneză în momentul când înainta pe litoral în condițiuni foarte grele.

5. Detașamentele de acoperire trimise înainte de către japonezi, imediat după debarcare pentru a lua contact cu adversarul pare a fi aplicațiunea ideilor preconizate de generalul Langlois.

6. Relativ la bătălia dela Vafangu se poate pune întrebarea : în ce scop a primit bătălia Stakelberg ? Având în fața A. II. ; pe flancul stâng A. I. și IV J. și fiind la 80 km. departe de masa principală rusă trebuiă să se aștepte a fi zdrobit.

Chiar o victorie nu folosea dacă Kuropatkin cu masa principală ar fi rămas tot inactiv. Vina pare a cădea mai mult pe Kuropatkin care n'a fixat bine scopul și misiunea acestui detașament. De altă parte, din diferitele scrieri, reese că nici Kuropatkin nu ar fi fost de părere a trimite acest detașament către Sud, dar a trebuit să o facă, fiind forțat prin diferite ordine ce primea în acest sens dela centru.

7. La această dată japonezii erau deja echipați cu noua uniformă de aceeași culoare pentru toate armele (Kaki, cafenie). Cămașa, bluza (de deasupra) au avut-o mai toate trupele, de aceeași culoare.

8. Diferența de pierderi dela Wafangu credem că provine, pe lângă alte condițiuni tehnice și din aceea că focurile de salvă întrebuințate foarte des de ruși nu aveau multă eficacitate asupra liniilor subțiri ale japonezilor, și invers : coloanele adânci rusești sau înaintarea rezervelor în formații strânse prezenta ținte mari pentru focurile japonezilor.

De altfel, această diferență de pierderi nu există la Nanșan, de aceia concluziunile trase în această privință rămân a se verifica în alte împrejurări.

8. Este neexplicabil cum cavaleria rusă nu a putut descoperi mișcarea diviziei 4 japoneză care a executat învăluirea în ziua de 2 Iunie la Vafangu asupra dreptei rusești. Din modul cum a fost dispusă cavaleria la dreapta rusă pe aceeași linie cu infanteria, pare că ar fi avut însărcinare defensivă.

9. Luptele armatelor japoneze contra detașamentelor de acoperire rusești (Yalu, Fenghoașeng, Vafangu, Tașekiao) vor da naștere la multe discuțiuni între cei ce sunt pro sau contra detașamentelor.

4. *Debarcarea armatei IV (Noțu)* ¹⁾.

(Crochiul 2 și 3).

Această armată a început debarcarea în ziua de 6 Maiu (19 Maiu st. n.) la Takușan în timpul când armata I execută marșul către Fenghoașeng, și armata II operă în peninsula Kuangtung, adică, când aveă ambele flancuri garantate.

În timpul acestei debarcări s'a făcut și o demonstrație de debarcare la Inkeu.

Se poate observă cum japonezii luase toate măsurile pentru a garantă debarcarea acestei armate.

După debarcare, armata IV s'a îndreptat către Siuyen.

¹⁾ Compusă din divizia 5 venită dela A II la care a trecut divizia 6 Din divizia 10, și mai târziu divizia 8 și din o brig. de rezervă (Modji).

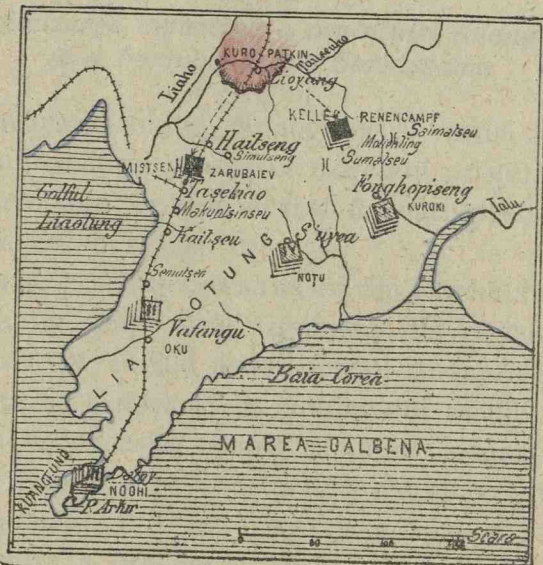
5. Situațiunea adversarilor la 4 Iunie.

(Schița B din text).

Din mișcările arătate în capitolele precedente asupra armatelor I, II și IV japoneze, și asupra A III din capitolul următor reiese la 4 Iunie situațiunea arătate în Schița B. Armatele japoneze ocupau un front de peste 250 km. separate între ele prin terenuri în mare parte inaccesibile.

SCHIȚA B.

Situațiunea adversarilor la 4 Iunie.

Operațiunile japonezilor până acum au un caracter preliminar și disparat. De acum înainte pot trece la acțiuni decisive având masa principală aproape concentrată (A I, II și IV). Mareșalul Oyama este numit

la 28 Maiu (8 Iunie st. n.) generalisim al tuturor forțelor japoneze din Manciuria.

Armata rusă, succesiv întărită cu trupe de Siberia ¹⁾ și din Europa, mări efectivul masei dela Liaoyang, și al celor 2 corpuri de acoperire arătate la titlu 2 și sub capitolul V cu câte 20.000 oameni. (Vezi și schița B. adică: *a)* massa principală la Liaoyang. *b)* Corpul Keller-Renenkampf. *c)* Corpul Zarubaiev-Miscenko).

¹⁾ Div. 2 și 3 Sib. Br. Cav. Usuri. Elemente din corpurile X și XVII Europa și o parte din trupele dela Wladiwostok.

CAPITOLUL VI.

Operațiunile armatei III în peninsula Kuangtung și la Port-Artur.

1. *Organizarea defensivă a peninsulei Kuangtung¹⁾ și a Portului-Artur. Garnizoana.*

Peninsula Liaotung, Kuangtung și Portul Artur, a fost țelul politicii rusești în extremul orient. Stăpânirea celorlalte teritorii au fost mijloace pentru atingerea țelului principal.

Japonia, prin izgonirea rușilor din extremul orient, înțelegea în prima linie izgonirea din regiunea de mai sus, căci, numai astfel puteau japonezii să aibă siguranță în Coreea și în continentul asiatic.

Afară de aceasta, pentru japonezi, ocuparea peninsulei Kuangtung și ocuparea Portului Artur, se mai impunea:

- a) Pentru a procura un gaj la încheierea păcei;
- b) Pentru a garanta baza maritimă contra flotei ruse;
- c) În fine, pentru a satisface ura și a întreține mo-

¹⁾ Crochiu 5 și 7 precum și crochiurile generale 1 și 2.

ralul populațiunii japoneze, care, dela 1895 urmăreă ideia de răzbunare contra Rusiei.

Iată de ce luptele desfășurate aci în cursul anului 1904, au fost din cele mai sângeroase.

La începutul operațiunilor, organizarea defensivă a peninsulei și a Portului-Artur, eră absolut necompletă. Deși încă din 1900 se proiectase o organizare defensivă, totuși, în 1905 nu se executase nici o treime din acel proiect.

Cu toate acestea, imediat după începerea ostilităților s'a lucrat cu multă activitate, organizându-se solid liniile pentru apărarea depărtată în punctele arătate pe crochiu 5. Pentru apărarea apropiată a Portului-Artur, lucrările de apărare se întindeau împrejur de Port-Artur, dela colina Lupu Alb, pe munții Tablei, Lungi și Dragoni până la muntele Crucea.

Frontul N. E. se găseă numai la 3.000 m. de arsenal și de orașul vechiu.

Pe acest front erau, între numeroase uvrage, forturile ¹⁾: Paitușan și Kikuan E. precum și grupa de întăriri cota 209, iar redutele Siaokușan și Takușan formau întăriri înaintate prețioase.

Frontul N., prin care trec drumurile mandarin și calea ferată aveă între numeroase uvrage, fortul Kikuan N. și Erlungșan, uvragele Panlungșan, Sui-sueșan, precum și lucrările înaintate Kuropatkin și Pagoda.

Frontul W. pe lângă alte lucrări, aveă fortul Itseșan

¹⁾ Forturile toate aveau forma trapezoidală de tip demodat cu parapet jos pentru infanterie și înalt pentru artilerie.

dominat de pozițiile colina înaltă (203, 180) Uglovaia (174) și Șiamiao (131) pe care rușii au organizat diferite uvrage.

Afară de aceste lucrări erau încă diferite lucrări pentru infanterie și artilerie, al căror loc s'a însemnat pe crochiul 7 cu cruce.

Odată cu lucrările de organizare defensivă s'au luat toate măsurile necesare pentru a se aproviziona piața cu subsistență, muniție, material de geniu, aérostație, telegrafie, etc., etc.

Această reorganizare în lucrări se datorește planului propus și executat de Kondracenko, pe care Meunier ¹⁾ îl numește «Totlebenul acestui nou Sevastopol» și grație energiei generalului Stoessel comandantul trupelor.

Pentru apărarea peninsulei și Portului Artur rușii au destinat: 2 divizii (Foch. Kondratenko) 1 R. de săpători Siberia, 1 R. tiraliori de Siberia, 3 Btr. artilerie fortăreață, 1 Btr. eșire, 1 Btr. tr. rp., 1 Sotnie cazaci, și diferite companii de geniu, servicii, etc. În total 45.000 oameni din cari 10.000 marinari și 500 angajați civili.

2. *Operațiunile armatei III-a (Noghi).*

Armata III-a de asediu a debarcat la Dalny și de aci, fiind asigurată la N. de armata II, a început mișcarea către Port Artur.

1) Op. citat.

La început, această armată avea 50.000 oameni, iar mai târziu fiind mărită cu divizia 11 ¹⁾, 1 brigadă rezervă, detașamente de artilerie de fortăreață, atinse 75.000 și în fine prin sosirea diviziei 7 la Noembrie atinse 100.000 oameni.

Parcul de asediu care în Septembrie avea 200 piese, atinse în Decembrie 500 piese: mortiere de 9 cm., obuziere 12,15 și obuziere de 28 model italian, guri de foc de marină de 12 și 15 precum și 216 piese de câmp.

Operațiunile contra apărării depărtate.

Am spus că armata a III, după debarcare, a început mișcarea către Port Artur.

La 13 Iunie respinge pe Ruși din prima poziție de rezistență obligându-i a se retrage pe a doua linie.

În noaptea de 20—21 și ziua de 21 Iunie rușii au încercat diferite întoarceri ofensive mai ales asupra înălțimilor Kintșan, însă, nu au reușit a respinge pe Japonezi, cu tot elanul trupelor rusești, din cauzele pe cari le vom întâlni des în înfrângerile suferite de ei.

În fine, în ziua de 23 Iunie, Rușii se retrag complet în a doua linie de rezistență, situată pe înălțimile din stânga de Lunanho până în baia Taché.

La 13 Iulie, japonezii atacă această poziție dar sunt

¹⁾ La început a avut divizia 1 și 9. Fiecare divizie avea 24 mitraliere. Despre divizia 11, spun unele relațiuni, că a luat parte la bătălia dela Vafangu, altele că a debarcat mai târziu și apoi a venit la P. A. Divizia 1-a a venit în Decembrie 1904.

respinși grație bombardării unor bastimente rusești aflate în baia Taché. Un alt atac japonez, în noaptea de 13—14 Iulie fu respins, și, în fine, în urma unui atac furios al japonezilor condus în ziua de 14 până în întăririle rusești, unde au dat multe lupte cu baioneta, rușii se retrag complet pe a treia linie de rezistență, situată pe înălțimile Lupului și colinele Verzi unde s'au executat mari lucrări de fortificație și apărări accesorii.

Cu toate acestea, după câtva timp, rușii s'au retras și de aci aproape fără rezistență fie că au socotit prea întinsă această linie pentru forțele disponibile, fie că erau împinși prea de aproape de japonezi.

Operațiunile contra apărării apropiate.

Din întăririle de pe linia înaintată au rămas în stăpânirea Rușilor, cele dela Takușan, Siaokușan, Pagoda, Colinele înalte și Uglovaia, precum și oarecare întăriri pe munții Lungi și colina Șiamiao.

Japonezii au pus stăpânire pe înălțimele Lupului organizând aci bateriile de bombardament din ABC ¹⁾ din care au tras prima lovitură asupra Portului Artur la 25 Iulie. Tot în această zi au tras și au atacat redutele Takușan și Șiaokușan, însă coloanele de atac au fost respinse.

În atacurile date în zilele următoare au reușit ja-

¹⁾ Aceste baterii erau legate între ele și înapoi cu o linie Decauville pentru înlesnirea aprovizionării. Se instalase aci piese de 12 și 15 cm. luate din piețele japoneze și din piesele de marină.

ponezii să ocupe contra-pantele pe cari erau aşezate aceste întăriri.

Diviziile japoneze au fost repartizate în sectoare în faţa frontului defensiv al apărării apropiate cum se vede în crochiu 7.

În zilele de 31 Iulie și 1, 2 August s'au încercat și alte atacuri cu dreapta japoneză, bine preparate de artilerie, punându-se stăpânire pe pozițiile înaintate din sectorul diviziei 1.

În fine după aceste atacuri, Noghi hotărând un atac general, trimise o somațiune lui Stoessel care, refuză a primi condițiunile ușoare ce i se pusese de Noghi. În urma acestui refuz, Noghi hotărăște începerea atacurilor, din care cele mai principale s'au petrecut astfel:

Intâiul atac general (6—11 August).

Toată ziua de 6 August artileria japoneză a bombardat frontul de N. La 7 dimineața diviziile (1, 9, 11) pornesc simultan la atac, păstrându-se în rezerva generală 2 brigăzi de rezervă.

Divizia I atacă cu o brigadă colinele Uglovaia pe care pune stăpânire a doua zi; cu altă brigadă localitatea Sueișing, însă atacurile deși de multe ori repetate, nu au reușit.

Divizia 9 atacă reduta Panlung, pe care pune stăpânire în ziua de 10, respingând pe Ruși până dincolo de zidul chinezesc.

În noaptea de 11—12 Rușii reușesc a respinge înapoi pe japonezi, însă, acest succes fu de scurtă durată, căci sosind ajutoare japonezilor au putut din nou să respingă pe Ruși până la înălțimele Untai.

Aci Rușii au oprit pe japonezi grație întrebuițării mitralierelor. În dimineața următoare o brigadă japoneză din divizia 11, a dat 6 atacuri succesive asupra înălțimilor Untai, pe care nu le-a putut cucerii, dar s'au cramponat de terenul din fața lor, cu toate focurile rușilor și nu s'au retras de aci, decât noaptea în urma ordinului formal al lui Noghi.

Divizia 11 atacă Kikuan N pe care a pus stăpânire în noaptea de 11—12 însă dimineața au fost respinși de aci prin o întoarcere ofensivă a Rușilor.

În aceste atacuri japonezii au pierdut peste 14.000 oameni, punând stăpânire numai pe reduta Panlung și colina Uglovaia care a înlesnit mult operațiunile ulterioare.

Dela 12 August la 5 Septembrie a urmat o perioadă de liniște în care timp japonezii completează investirea și execută lucrări de apropiere.

Al doilea atac general (6—9 Sept.).

În ziua de 6 a început un puternic bombardament, urmat în seara aceleași zile de un atac general pornit din trei direcțiuni:

Divizia 1 atacă cu o coloană înălțimile Namaoka ¹⁾ și cota 203, punând stăpânire pe înălțimi în seara de 7 în urma multor atacuri cu baioneta și întrebuițarea largă a granatelor de mână. Întăririle 203 nu le-au putut lua.

Cu altă coloană atacă întăririle dela Pagoda și după trei atacuri reușesc a pune noaptea stăpânire

¹⁾ În întăririle de aci erau 2 tunuri de calibru mare și 4 tunuri de câmp.

pe întâia întărire și apoi, prin lupta corp la corp, pe celelalte trei ¹⁾).

Divizia 9 atacă reduta Kuropatkin, dând o serie de atacuri până seara, când reușește a cucerii o parte din ea. Stăpânire complectă pe această redută s'a pus în seara de 8, înaintând greu din cauza focurilor de mitraliere.

Prin pozițiile cucerite în acest al doilea atac japonezii au posibilitatea a construi bateriile între 7500—3000 de forturile de pe linia principală defensivă. De acum înainte o parte din bateriile japoneze îndreptează focurile către fronturile de N și E, iar altă parte către port și oraș.

Bombardamentul se continuă în fiecare zi, iar trupele încep lucrările de apropiere, paralele, galerii, mine, comunicațiuni, cucerindu-se și reduta Hakimaki unde japonezii au întrebuintat niște mortiere mici de lemn. Cu alte cuvinte începe un asediu regulat.

Intre 13—18 Octombrie, japonezii au mai încercat un atac general (al treilea) asupra frontului N și o parte din cel de E însă după multe luări și reluări de redute și poziții au fost respinși cu pierderi de peste 7000 oameni, ceea ce convinge definitiv pe Noghi că trebuie să continue lucrările de atac regulat.

Ultimul atac general (13—22 Noembrie). Sosind divizia a 7 și mărindu-se efectivul japonez la 100.000 oameni, Noghi hotărăște un alt atac general în do-

¹⁾ Eră un sistem de 4 redute legate între ele cu șanțuri.

rința de a ajunge mai repede la Port Artur. În general acest atac s'a petrecut astfel:

Pe frontul de N cu toate luptele înverșunate asupra forturilor Sonșueșan, Erlungșan și Kikuan N și E, japonezii au fost respinși cu pierderi de peste 12.000 oameni.

Pe frontul de W după atacuri cari au durat zile întregi, japonezii au pus stăpânire la 17 pe colina Akasaka și de aci prin alte atacuri și o puternică canonadă, la 22 au pus stăpânire pe colina 203 ¹⁾.

Stoessel a mărturisit că luptele de aci au fost cele mai sângeroase.

Prin aceste două victorii japonezii au obținut dublu avantaj:

a) De aci a putut mai bine să reguleze tragerea celorlalte 2 fronturi.

b) De aci bombardamentul asupra orașului și vaselor din port eră eficace fiind distanța mică.

De aceea, dela 22 Noembrie până la 18 Decembrie toate vasele rusești din port au fost distruse; iar forturile Kikaun N, Erlungșan, Sonsueșan, Kikaun E, și în fine mai toate întăririle de pe fronturile N V și E cad rând pe rând în stăpânirea japonezilor, costând aceste lupte viața generalului Kondratenko ²⁾ și a peste 18.000 oameni. Rușii fură siliți a se retrage pe o nouă linie defensivă în apropierea incintei orașului.

¹⁾ Atacurile și luarea colinei Akasaka 203 sunt cunoscute sub titlul de «Atacurile și luarea colinei înalte».

²⁾ Kondratenko a fost omorât la 2 Decembrie de un obuz de 28 care a pătruns într'o cazemată la fortul Erlung. Unele relațiuni spun că a murit asfixiat de gazele unui obuz ce a pătruns o cupolă.

În asemenea condiții de apărare eră sigur că rezistența nu mai putea dura mult timp. La această dată Kuropatkin se retrăsese până la Mukden astfel că apărătorii dela P. A. pierduse speranța de a le mai veni în ajutor din partea lui Kuropatkin.

Capitularea.

La 18 Decembrie cu tot avizul contrariu al consiliului de apărare, Stoessel ceru începerea tratativelor în vederea capitulării.

La 20 Decembrie delegații ambelor părți s'au întrunit la Sueinșig, semnând capitularea chiar în seara acestei zile.

Condițiile de capitulare între altele au fost :

«Garnizoana rămâne prizonieră de războiu ; ofițerii sunt autorizați a se întoarce în țară pe cuvântul de onoare că nu vor intra din nou în luptă» ¹⁾.

«Intăririle, vasele, armele și munițiunile se predau japonezilor».

«Locurile minelor sau alte dispozitive periculoase vor fi indicate autorităților japoneze...»

Predarea s'a terminat la 31 Decembrie iar la 1 Ianuarie japonezii au intrat în stăpânirea Portului Artur.

S'au predat aproape 41.000 prizonieri ²⁾, (din care 12 generali, 5 amirali, 1439 ofițeri), 528 guri de

¹⁾ Vezi dreptul internațional public. Este bine ca toți ofițerii să știe rostul acestei condițiuni și pozițiunea ce-și creiază, dându-și cuvântul de onoare.

²⁾ Din aceștia aproape 16.000 bolnavi și răniți.

foc, 36.000 arme, 200.000 proiectile, peste 5 milioane cartușe și mari cantități de granate, hrană și furage.

Observațiuni asupra operațiunilor armatei III-a.

1. Investirea Portului Artur s'a început când armatele I, II și IV aveau puțință să înlătore orice tentativă pentru deblocarea acestui port.

De aci, se poate încă odată deduce prevederea cu care a lucrat comandamentul superior japonez, pentru a garanta isbânda întregului proiect de operație.

2. Atacurile bruscate încercate de Noghi asupra apărării apropiate a portului Artur, găsesc mai mult aplicație psihologică decât științifică: era aci ura contra adversarului și râvna de a ajunge mai repede în P. A., ci nicidecum o metodă științifică de luptă.

Atacurile a la Von Sauer ¹⁾ au și vor avea rațiunea lor, dar nu asupra unei cetăți unde apărătorii au avut ²⁾ peste 120 zile pentru complectarea organizării.

De sigur că vom avea de citit multe polemici de seamă ce se vor isca între partizanii celor 2 metode de atac: regulat, bruscat.

3. Este de remarcant rolul proiectoarelor și mitralierelor în defensivă: cu cele întâi, pe timpul nopții

¹⁾ Vezi textul fortificației permanente Gener. Hârjeu asupra acestui mod de atac.

²⁾ Dela declararea războiului până la primul atac.

se descopereau mișcările coloanelor ; cu cele de al doilea s'a împiedicat foarte adesea atacurile de noapte și de zi ale japonezilor.

Ar fi timpul să ne întrebăm câte proectoare avem noi la cetatea B. și la F. N. G. și chiar dacă n'ar trebui pentru fiecare divizie câte unul. Despre mitraliere se zice că le vom avea în curând.

4. Meunier ¹⁾ constată că nici o întărire n'a fost luată fără lucrări de sapă și nici un fort fără întrebuințare de mine.

Deci dacă avem intenția a desființa geniul trebuie să avem grija a înființa trupe tehnice.

5. Am văzut în unele scrieri un procedeu de atac cu baioneta întrebuințat de japonezi în timpul asediului regulat ; prin lucrări de sapă, instalau mine în șanțurile apărării și imediat după ce le dădeau foc porneau coloanele la atac, pentru a profita de momentul de spaimă și zăpăceală în care se găseau apărătorii, din cauza sgomotului și rupturilor făcute de mină.

¹⁾ Op. citat.

CAPITOLUL VII.

Operațiunile în Liaotung și Manciuria dela 4 Iunie la 1 Ianuarie 1905.

Am arătat în capitolul V aliniatul 5, situațiunea armatelor adversare la 4 Iunie.

Operațiunile ce s'au petrecut dela această dată, până la terminarea anului 1904, prezintă două faze deosebite și anume :

1. Operațiunile până la întrunirea armatelor japoneze la S de Liaoyang.
2. Operațiunile după întrunirea armatelor japoneze.

*1. Operațiunile până la întrunirea armatelor japoneze la sud de Liaoyang*¹⁾.

Dela 4 Iunie armatele japoneze au început preparațiile de marș, iar la 8 Iunie au reluat marșurile ofensive pe linii convergente pentru a se întruni către Sud de Liaoyang.

Iată, pe scurt, operațiunile armatelor japoneze în acest timp :

¹⁾ Crochiiu 8.

Armata I. În fața acestei armate se găsește Keller (div. 3, 4 și 6 trăgători și divizia de cavalerie Renenkampf).

Kuroki, care se găsește la Fengoaseng încă dela 30 Aprilie, reia mișcarea la 11 Iunie (24 st. n.) în 3 coloane: divizia 12 către Saimatseu, divizia 2 către Motienling, garda către Sumatseu.

Marșurile s'au executat cu multă greutate din cauza ploilor și naturei drumurilor.

Rușii s'au retras din aceste părți fără rezistență serioasă până dincolo de Tauan, părăsind și Motienling, unde construiseră multe lucrări de întărire.

Astfel armata I devenind stăpână pe debușeurile către Liaoyang, suspendă marșul întărindu-se solid aci, pentru a da vreme celorlalte armate (II și IV) să sosească la aceiași înălțime. Cu alte cuvinte, A. I a servit de aci înainte ca un pivot al celorlalte două armate.

Keller a încercat în câteva rânduri (21 Iunie, 4 Iulie) a relua Motienling, însă a fost respins.

Kuroki la rândul lui, fiind supărat de un alt detașament rus dela Sikuyang, care amenința dreapta sa, îl atacă în zilele de 5 și 6 Iulie respingându-l către Yusuling, unde era alt detașament rus sub comanda generalului Schluschefski.

Până la 17 Iulie nu au mai fost alte lupte. La această dată armata lui Kuroki era împărțită în două: a) Divizia 12 la Sikuyang având în față la Yusuling și Penling detașamentul rus Schluschefski, b) Garda și divizia 2-a la Motienling, având în față detașamentul rus Keller.

Afară de aceste grupe, mai erà un detașament (2 Bt, 1 Btr.) pe flancul drept către Pensiku și Taitseu, pentru a se opune încercărilor lui Renenkampf.

În noaptea de 17—18 Iulie, Kuroki dă un atac general asupra pozițiunilor rusești arătate mai sus, pe care le ocupă în ziua de 18 respingând detașamentele ruse. În lupta dela Janselin, generalul Keller și-a găsit moartea. — Comanda a luat-o generalul Kastalinski.

În timpul când Kuroki operà la stânga rușilor, amenințând linia lor de comunicație către Liaoyang, A. II și IV amenință frontul și dreapta rușilor în direcțiile Semitseng, Hait seng și Nintșang, — ceeace a avut ca rezultat retragerea rușilor către Liaoyang, cum vom vedeà mai jos.

Kuropatkin, în memoriile sale, arată că din 110 Batalioane de care dispunea la începutul lunii Iulie, aveà 87 pe frontul de Sud în fața A. II și IV, iar restul de 23 batalioane (Keller) în fața lui Kuroki, care, fiind mult superior în număr, ar fi avut posibilitatea să ajungă până la Liaoyang, dacă ar fi cunoscut bine situațiunea.

Armata IV. A pornit în două coloane dela Siuyen către Daling și Fenșuling pe cari le ocupă fără lupte în zilele de 13 și 14 Iunie.

De aci trebuià să se îndrepteze către Haitșeng, punct de întâlnire cu armata II, însă, pentru că această armată a întârziat din cauza ploilor și bătălii dela Tasekiao, a trebuit să se oprească câtva timp aci.

După bătălia dela Tasekiao s'a reluat marșul, cum vom vedea în descrierea operațiunilor ce urmează.

Armata II¹⁾). A pornit dela N. de Vafangu pe drumul mandarin și calea ferată către Haitceng, punct pe unde putea să se întrunească cu armata IV, care înainta la dreapta prin munți.

După o luptă în ziua de 9 Iunie la Seniutșen, cu ariergarda lui Stakelberg, armata II rămase imobilizată aci până la 24 Iunie din cauza ploilor și a oboselei.

La 23 reia marșul și la 26 ocupă poziția dela Kaiping, slab apărată de o ariergardă rusească.

La 27 Iunie avantgarda ajunge la N de Kaiping, de unde respinge avant-posturile rusești către poziția principală de luptă ce ocupase la Tașekiao.

Bătălia dela Tasekiao (11 Iulie st. v. 24 Iulie st. n.)

(Crochiul 2 și Crochiul general 2).

Pozițiunea dela Tasekiao a fost solid organizată de ruși cu lucrări pentru infanterie, gropi de lupi, rețele de sârmă, întăriri pentru artilerie, reparații câmpului, etc.

În fața acestei poziții s'a oprit armata II, în seara zilei de 10 Iulie, preparându-se pentru atacul de a doua zi.

Forțele rusești, puse sub comanda generalului Zarubaiev, erau dispuse astfel : dreapta; Corp I sib. (Stakelberg) dela Tiansiantun la cota 120; stânga:

¹⁾ Crochiu 8.

Corp. IV sib. (Zarubaiev) dela Tsiansiantun la râul Tsinsa. Rezerva generală: 2 R. și 2 B-tr la S de Tașkiao. Brigada cazaci Miștchenko către stânga corpului IV, cavaleria Samsonov la dreapta corpului I. Fiecare din acesie corpuri ocupau o linie înaintată și o linie principală de rezistență. Toate trupele erau puse sub comanda lui Zarubaiev.

În genere lupta japonezilor deși a început simultan asupra ambelor corpuri rusești, însă prezintă două aspecte deosebite:

Asupra dreptei rusești a fost mai toată ziua numai duel de artilerie începând cu 2 baterii și apoi treptat-treptat, până s'a format o masă de 114¹⁾ guri de foc, întinsă dela Santsianseu la Tiatsiatun. Însă în tot timpul luptei japonezii nu au putut avea superioritate de focuri, fie din cauza defectului poziției, fie din cauză că artileria rusă și infanteria luptau ascunse.

În acest timp, la stânga rusă, asupra corpului IV, înaintă infanteria japoneză susținută de 6—7 baterii, atacând între Liantsiuntsai și Vantșangu, unde au ajuns la orele 8 a. m., dar au fost imobilizate toată ziua.

Lupta în această parte a durat până la 10 seara, dând 3 atacuri între 8 a. m. și 10 seara, însă fără izbândă. În unul din aceste atacuri (către Liantisuntsai) japonezii au înaintat fără baionetă la armă, uitând să o pună în învălmășeala și emoțiile luptelor.

În cursul zilei Zarubaiev a încercat a lua ofensiva

1) Unele scrieri arată mai mult.

cu stânga sa sprijinită de Miștchenko, însă nu a reușit, mai ales că unul din comandanți (Kosovici) a refuzat a concura la această mișcare.

Către seară cu toate că rușii au respins atacurile japoneze, totuși n'au putut profita complet de aceste succese, ne mai având rezerve disponibile.

În noaptea de 11—12 Iulie, Zarubaiev a ordonat retragerea, distrugând mari cantități de aprovizionamente pe cari nu le-a putut lua.

Rușii pierd 600 oameni și 20 ofițeri; iar Japonezii 1.053 oameni și 52 ofițeri.

La 12 Iulie, înainte de amiazi, Japonezii ocupă Tasekiao; iar la 17 ocupă Inkeu, asigurându-se astfel un nou port pentru baza lor de operație care se întinde acum pe arcul de cerc: Inkeu, Takușan, Pitseo și Coreea.

După această bătălie, A. II a continuat marșul către Haitșeng; iar A. IV către Simușeng și apoi către Kualing. Ambele armate au fost ținute în loc două zile pe frontul Haitșeng-Simușeng unde rușii ar fi putut obține victorie dacă, în loc de-a ordona retragerea, ar fi atacat. Rușii motivează că au ordonat retragerea către Liaoyang de teamă de a nu fi întorși pe la stânga de către armata I, aflată la Yanseling și Sikuyang.

Retragerea s'a făcut în noaptea de 20—21 Iulie, arzând la Haitșeng toate aprovizionamentele ce nu s'au putut lua. Trupele rusești de aci s'au retras la Ansantsean.

La 21 Iulie Japonezii au ocupat pozițiile abando-

nate de Ruși, precum și localitatea Niutșang. A. II a trimis avantgarda sa către Anșantsan.

În unele tratate găsim această operațiune intitulată: «*Bătălia dela Hiutșang*» unde lupta A. II și IV, dar, cum se vede, aci sunt mai mult o serie de hărțuiele având ca rezultat respingerea rușilor către Liaoyang.

În aceste lupte Rușii perd 1.000 oameni și 21 ofițeri, iar Japonezii 840 oameni.

Observațiuni asupra operațiunilor până la 21 Iulie.

1. Bătăliile armatei I dela pornirea din Fenghoașeng, până la eșirea din munți către Liaoyang, prezintă mult interes pentru studiu, fiind operațiuni de munți. Cei ce se vor ocupa cu studiul acestor operațiuni ne vor face mare serviciu.

Arătăm aci câteva părți caracteristice :

Improspătarea muniției se făcea prin oameni, căci chesonul nu putea urmări trupele.

Înaintarea tiraliorilor se făcea pe grupe din cauza terenului care nu permitea lanțul. Saltul nu se putea face cu linii mai mari, din aceleași cauze. Rezervele înaintau foarte adesea în coloană de marș, având unghiuri moarte în teren cari prezintau destul adăpost.

Ordinele se transmiteau prin diferite mijloace de semnalizare.

2. Generalul Keller a profitat puțin de avantajul defensivei în munți, lăsând pe Kuroki să înainteze și mai ales să ocupe Motienling, Yantseling, Yusuling și Penling. N'a știut a profita de avantajul pozițiu-

nilor ce stăpâniă și de aptitudinea trupelor rusești pentru defensivă. Criticii militari credeau și în special conducătorii ruși sperau să se producă mult rău japonezilor în aceste părți

3. Unitatea de doctrină a japonezilor asupra modului de atac, s'a observat și în operațiile lui Kuroki în munți, unde mai în toate ocaziile a atacat de front și flanc sau flancuri. Pe când invers, Keller nu a știut a profita de desele ocazii ce a avut a întoarce pe Kuroki, mai ales la Motienling, precum și de a profita de întinderea exagerată de front a tuturor luptelor lui Kuroki.

De altfel nici la Tasekiao nu s'au făcut asemenea lupte ori manevre, ceea ce probează că doctrina strategică a rușilor nu trecea dincolo de ideia pozițiilor defensive și a retragerilor.

4. În luptele din munți și dela Tașekiao s'a observat că artileria rusă, întrebuițată mai mult tirul indirect ascunzând bateriile înapoia crestelor, ceea ce însemnează că au tras învățături din experiențele luptelor precedente, unde Rușii se așezau pe creastă arătând dela început locul bateriilor. De asemeni aveau tragerea preparată și reperată din vreme, astfel că au putut să se arate superiori japonezilor în câteva cazuri.

6. În lupta dela Tasekiao artileria japoneză nu a putut prepara destul de bine atacul general, fiind adăpostită bine artileria și infanteria rusă. Din această cauză atacurile japonezilor nu au reușit în cursul zilei.

Este neexplicabil pentru ce Rușii grămădisise apro-

vizionamente la S. de Liaoyang, dacă au avut intenția de a se retrage din aceste părți. Sau, dacă au grămădit aci aprovizionamente, trebuiau luate măsuri a le transporta din vreme înapoi, pentru a nu fi siliți să le distrugă cum a făcut la Tașekiao și la Haitșeng.

Asupra cauzelor generale care au silit armata rusă să se retragă în luna indicată mai sus, la sud de Liaoyang, iată ce zice Kuropatkin în memoriu său (Op. citat).

1. Superioritatea numerică a forțelor de luptă ale japonezilor.

2. Pregătirea necomparabil superioară a trupelor japoneze pentru operațiunile în teren muntos și în cursul anotimpului cald (deprinderea soldaților japonezi cu munții și cu căldurile, vârsta lor mai mică, a pachetajului purtat de om, artilerie de munte numeroasă și trenuri organizate pe șamare).

3. Sentimentul, patriotismul lor, dezvoltat într-o măsură extraordinară.

4. Conducerea energică și inteligentă a trupelor.

5. Spiritul rășboinic slăbit la trupele noastre, consecința scopurilor ne-clare și a ne-cunoașterii cauzelor rășboiului.

Situațiunea adversarilor la 21 Iulie în Liaotung.

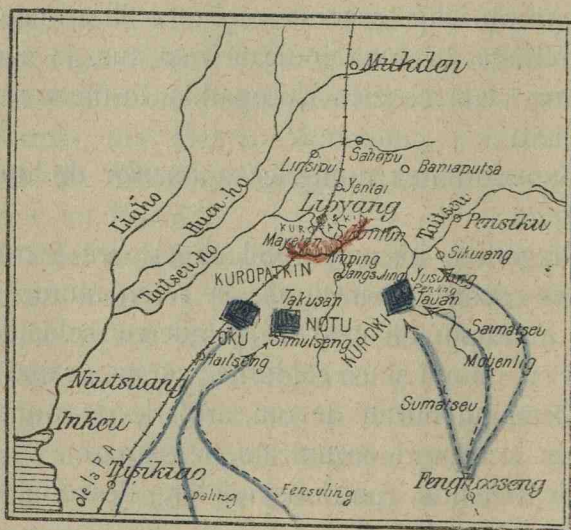
Situațiunea adversarilor în urma marșului și luptelor arătate în capitolul precedent, se prezintă ca în schița C.

Așa dar dela 4 Iunie, armatele Japoneze au exe-

cutat marșuri pe linii multiple, dar convergente, astfel că la 21 Iulie frontul strategic s'a redus la 100 km. de la 250 cât aveau la 4 Iunie.

SCHIȚA C.

Operațiunile dela 4 Iunie până la întrunirea armatelor japoneze la Sud de Liaoyang. Situația la 21 Iulie.

Armata rusă se găseă la 20 Iulie pe un arc de cerc la Sud de Liaoyang pe linia Anșantien-Liaudiasan-Amping.

Să se observe că, în timpul dela 4—20 Iunie Kuropatkin care să găseă la centru, puteă profita de avantajul liniilor interioare.

2. Operațiunile după întrunirea armatelor japoneze.

Armatele japoneze la 22 Iulie erau concentrate la S. și S. E. de Liaoyang, formând un arc de cerc de

100 km. Armata rusă era concentrată împrejur de Liaoyang.

În intervalul dela 21 Iulie la 11 August, adversarii au mărit efectivele prin adăugiri de unități noi și prin complectări de efective atingând :

Ruși ¹⁾ : 130.000 infanterie 10.000 cavalerie 520 guri foc (480 tr. rp.) 24 mitralieze.

Japonezii ²⁾ : 125.000 infanterie, 5.000 cavalerie și 500—560 guri de foc.

Paralel cu constituirea corpurilor și complectarea efectivelor, rușii au organizat defensiv pozițiunile de la Sud de Liaoyang, constituind trei linii de apărare succesive ³⁾. Afară de acestea mai erau puse în stare de apărare localitățile : Sipatișuang, Padiakantseu, Taptapeiku, Kuenșu și altele legate în intervale prin diferite lucrări pentru a constitui un fel de linie intermediară. De asemenea s'au construit cu echipajele de poduri și material improvizat, 8 poduri peste Taitseu. Dela 21 Iulie până la 11 August, japonezii și rușii cu toate că erau concentrați, nu au făcut nici o mișcare.

1) Rușilor le-a sosit complect CX, XVII E. D. Cz. Sib., D, Cz. Oremburg. Br. Cv. Caucaz, Br. Cv. Ural, bateriile de munte s'au mărit dela 2 la 8. S'a constituit cu trupe de Siberia 2 Bt. săpători, 1 Bt. telegrafice, 1 Cp. aerostiera și diferite servicii.

2) Japonezii au complectat efectivele diviziilor sosindu-le divizia 8 câte va brigăzi de rezervă și 10 baterii de obuze și de tunuri de 15 cm.

3) *Linia înaintată* pe frontul Ansantien, Kofintseu și Amping întinsă aproape 60 km.

Linia principală formând un arc de cerc întins dela Mayetun la Siapu și de aci la Sikuantun pe malul drept de Taitseu aproape 18 klm.

Linia II-a situată în șes la 3 km. împrejur de S. și S. W. de oraș constituind un cap de pod pentru a proteja trecerea peste Taitseu.

La 10 August a sosit Oyama pe teatru de operație luând comanda trupelor. Primul cuartier general a fost la Haitșeng.

Intervalul de liniște între 20 Iulie și 10 August pare a se explica astfel : Kuropatkin, dorea să câștige timp pentru a se putea uni și cu corpul V. Siberian ce trebuia să sosească la finele lui August (vezi memoriile lui Kuropatkin).

Japonezii așteptau sosirea lui Oyama pe teatrul de operație.

Literatura militară cuprinde polemici întinse asupra acestei stări de ne-acțiune.

Bătălia dela Liaoyang.

(Crochiurile 9 și 10).

Această bătălie, ca toate cele ce vor urma, prezintă un aspect deosebit de cel ce cunoaștem din bătăliile războaelor trecute. Propriu zis, aci este mai mult o serie de lupte succesive în o parte, intermitente în altă parte, petrecute timp de 10 zile în jurul pozițiilor dela Liaoyang; dela 13 la 23 August—(26 August, 5 Sept. st. n.).

Pentru înlesnirea studiului împărțim operațiunile în trei faze: (A, B, C).

A) *Respingerea liniei înaintate* (13—15 August)
Această linie era ocupată astfel : Corpurile I, II și IV siberian formau o grupă dela W de calea ferată până la Tsilinseu direct sub ordinele lui Kuropatkin. Corpul III prelungit la stânga cu X, formă a doua

grupă sub ordinele lui Bildering la 20 km. dela cea dintâi — coprinsă între Kofintseu și Amping. Corp. XVII în rezerva grupei a doua. — Grosul cavaleriei¹⁾ sub Samsonow acoperea flancul stâng. Miștcenko cu brigadade Caucaz făcea legătură între cele două masse.

Divizia cazaci Renenkampf acoperea flancul drept. Marșurile ofensive ale japonezilor au început în zilele de 12 și 13 Aug. iar în ziua de 14 încep atacurile astfel:

Armata I înaintează în 3 coloane²⁾ și după 3 zile de luptă respinge corpul III și X până la Taitseu.

Armata IV în 2 coloane: dreapta (Dv. 10) alături de armata I cooperează la respingerea corpului III; stânga (Dv. 5) respinge avantposturile corpurilor II și IV.

Armata II înaintează de o parte și de alta a căii ferate, și prin o mișcare de întoarcere la dreapta rușilor, îi obligă a se retrage către poziția principală de rezistență, după 2 zile de luptă.

Astfel în ziua de 15 August, seara, linia înaintată rusă căzuse în stăpânirea japonezilor.

Asupra acestei retrageri, Kuropatkin zice: «astfel după ce am profitat suficient de pozițiunea noastră dela Liandiasan și Amping, în ceeace privește câștigarea timpului, producând și pierderi însemnate inamicului, toate corpurile s'au retras pe pozițiunile înaintate dela Liaoyan».

1) Dv. Samsonov. Dv. Grekov. Brig. Caucaz.

2) Dreapta: Dv. 12 către Amping. Dv. 2 către Ludiasa. Garda către Tunsigu.

B) *Atacul poziției principale. Atacul capului de pod dela Liaoyang. Invăluirea dela stânga rusă* (16—21 August).

Pe poziția principală de luptă Kuropatkin a dispus patru corpuri în linia I-a și trei în rezervă.

Linia I avea o întindere de 30 km. formând un arc de cerc cu dreapta la Mayetun, stânga la Si-kuantun. Corpurile din linia I (I. III. X. XVII) și rezerva generală erau dispuse cum se vede în crochiiu. Brigada Orlov ¹⁾ din C. V. prelungea stânga rusă ocupând pozițiunile dela Sud de minele Jentai.

Divizia cazaci Sib. (Samsonov) la E de Untsialintseu.

Brigada cazaci Oremburg (Grekov) dincolo de Taitseu.

Afară de aceste trupe mai erau pe flancul stâng detașamente formate din corpul XVII.

Brig. cazaci transbaikalieni (Miștcenko) la Uluntai. Pentru atacul acestei pozițiuni, Oyama a luat în ziua de 16 o dispoziție de atac, în care se părea că ar avea intenția, ca odată cu atacul de front să învăluie dreapta rusă. Însă, mai în urmă, a modificat ordinul astfel: Armata I să încerce un atac învăluitoar asupra stângerii rusești trecând Taitseu, pe când armatele II și IV vor ataca viguros de front.

Execuția s'a făcut astfel:

Armata I lasă garda și $\frac{1}{2}$ brigadă din divizia 2 în fața corpului III și X, iar cu divizia 12, cu brigada de rezervă și mai târziu cealaltă brigadă din divizia 2, se îndreaptă către N pentru a trece Taitseu.

¹⁾ Venia dela Mukden și era formată din rezerviști.

La 12 August a trecut pe la Kankuantun fără a întâmpina rezistență, ocupând înălțimele dela W de Kuantun.

În acest timp garda cu brigada din divizia 12 prelungite la stânga cu Div. 10 (A. IV) după serioase lupte ocupă înălțimele Tsudiagu și Yambatai, unde au rămas până la 21 ¹⁾.

Armata II și IV trece pe malul drept de Șaho, călare pe calea ferată, având divizia 10 mult deplasată la dreapta către Veidagu legată de masa principală cu 2 reg. cavalerie. În noaptea de 16—17 diviziile masei principale (5, 3, 4, 6) execută marșuri de apropiere asupra pozițiilor dintre Mayetun, Siaoantseu și Santsiapu, organizate solid de Ruși.

În dimineața de 17 se începe o puternică canonadă între artileriile adverse, în care timp divizia 3 ajunse la Kemutșuang, iar div. 5 către stânga (G) unde s'au întărit solid. Ambele divizii în cursul zilei de 17 au încercat multe atacuri fără a mai putea înainta, cu toată intervenirea rezervei generale.

În acest timp divizia 6 între drumul mandarin și calea ferată și divizia 4 dincolo de calea ferată încercau a cădea în flancul drept al rușilor fără a reuși.

Înapoia frontului diviziilor 5 și 3 s'au instalat 36 obuziere de campanie aduse cu trenul.

În ziua de 18 s'au reluat atacurile de către cele patru divizii, însă au întâmpinat aceeași rezistență. Cu toate acestea în noaptea de 18—19 Aug. cor-

¹⁾ În acest timp s'a petrecut atacul învăluitor dat de Kuroki cu trupele ce trecuse Taitseu.

pul I care se găseă în fața acestor divizii, s'a retras dincolo de Taitseu, pe podurile construite din vreme, sub protecția trupelor din a doua linie de rezistență (capul de pod).

Kuropatkin a ordonat retragerea de teama atacului ce se pronunțase la stânga sa de către armata I, lăsând pentru apărarea capului de pod numai corpurile II și IV sib. și fracțiuni mici din corpurile I, III și X.

Iată ce zice Kuropatkin în memoriile sale relativ la motivele acestei retrageri.

«In cursul zilei de 18 am observat trecerea unor forțe numeroase peste Taitse-ho din armata lui Kuroki. Dat fiind că în zilele de 17 și 18 atacul asupra corpului X contra căruia trebuia să vie Kuroki, fusese slab față de atacurile viguroase ale A II și A IV japoneze contra trupurilor I și III Siberiene, am putut presupune că grosul armatei lui Kuroki încercă să opereze contra comunicațiilor noastre.

Mai rămânea dar să aleg una din două :

a) Să atac armatele lui Oku și Nodzu la Sud (A II și A IV) lăsând un detașament în fața lui Kuroki.

b) Să retrag trupele pe poziția doua dincolo de Taitseu-ho, pentru a ataca de aci pe Kuroki, iar în fața trupelor japoneze dela Sud să las minimum de trupe».

Cum vedem, Kuropatkin s'a decis pentru cazul al doilea, motivând aceasta pe lipsa de încredere în valoarea trupelor corpului XVII care le-a retras dincolo de Taitse-ho pentru a face față lui Kuroki ¹⁾ pe care

¹⁾ Kuropatkin în memoriile sale spune că avea aci pe malul stâng 56 Batalioane 10 sotnii și 144 tunuri Generalul Zarbases. Mai avea pe malul drept 30 batalioane, 5 sotnii și 84 tunuri.

trebuie să facă față lui Kuroki pe timp ce el ar fi atacat trupele japoneze dela Sud.

Ziua de 19, japonezii o întrebuițează pentru odihnă și stabilirea ordinii în unități.

La 20 și 21 diviziile 5, 6, 10 atacă frontul de S. al capului de pod; iar div. 3 la W. de calea ferată, având mai la W. divizia 4 încearcă învăluirea dreptei capului de pod, însă, toate aceste atacuri nu au reușit fiind respinși pe unele puncte cu mari pierderi.

În acest timp la stânga rusă atacul învăluitoare al armatei I se petrece astfel:

Încă dela 19 Kuropatkin prin retragerea corpurilor de mai sus, constituise pe malul drept între Sakutun și Liaoyang, o masă din corpurile I, II sib. și X, XVII de Europa, și fracțiuni disponibile din corpul V¹).

Kuroki cu toate că știa despre această masă a rușilor și conștient de pericolul ce-l amenința luă dispozițiuni pentru rezistență, întărindu-se solid cu trei brigade și chemând în acelaș timp brigada de rezervă a gardei.

În dimineața zilei de 20 nici un atac nu s'a produs.

Kuroki văzând că rușii nu atacă, hotărăște a ataca el după amiază cu divizia 2-a pe care o trecuse peste Taitseu încă dela 19. Atacul acestei divizii a fost respins ziua, însă, noaptea a putut ocupa înălțimile Sikuantun, (Manyama) asigurând un punct prețios fie pentru ofensivă fie pentru defensivă.

1) În memoriile sale Kuropatkin, spune că avea aci 98 batalioane, 73 escadroane și sotnii și 352 tunuri.

În această zi corpurile I, III și X se opriseră împrejur de Sintsin din cauza oboselei.

Kuropatkin se hotărăște să atace. El ordonă în noaptea de 20—21 ca C. XVII să ție în loc ofensiva japoneză împrejur de Sikuantun.

C. I sib. să prelungească stânga C. XVII.

C. X să se plaseze în linia 2-a la Sakutun, Brigada Orlov să acopere flancul stâng legându-se cu mișcările C. I.

C. III sib. menținut provizoriu înapoi de Sitsotsi. Din această dispoziție se vede că Kuropatkin avea intenția să facă o ocolire la dreapta grămădind pe Japonezi în Taitseu. Atacul însă nu s'a putut executa, așa precum a fost hotărât de Kuropatkin pentru ziua de 21. Între altele este învinovățit Orlov că a primit din poziția ce ocupă înainte de timp, a fost împuns de focurile japonezilor și pus pe fugă cu toată trupa, retrăgându-se în neregulă către stația Jantay. Ori care va fi fost cauza neacțiunii Rușilor lămurit că această acțiune a ajutat trupele lui Kuroki să ocupe înainte câteva puternice puncte de sprijin.

La 22 Kuroki atacă cu o brigadă din divizia 2-a înălțimile dela Sikuntun, cu divizia 2 și o brigadă de rezervă încearcă o mișcare învăluitoare către flancul stâng rus, iar cealaltă brigadă a diviziei 2 o ține în rezervă așteptând și garda căreia îi dăduse ordin a trece Taitseu în această zi.

În urma acestor lupte, la 21 seara, stânga rusă după oarecare rezistență se retrage până la Linempu. Dreapta rusă corpul XVII a dat cinci atacuri contra diviziei 2-a care se mențineă disperat aci.

Cu toate că Kuropakin erà de patru ori superior în număr, dete ordin de retragere în dimineața de 22 August. El spune că s'a hotărât retragerea pe deoparte fiindcă i se raportase că nu mai aveà rezerve și nu mai puteà rezistà; iar de altă parte aveà teamă să nti i se tae retragerea de către trupele lui Kuroki.

C) *Retragerea.* La stânga rusă corpurile II și X urmate imediat de XVII, au început retragerea către N sub protecția C. I Sib. ajutat de divizia 54 și cavaleria Samsonov. Kuropatkin în memoriile sale laudă foarte mult vitejia corpului I Siberian.

La dreapta, trupele dela capul de pod, au început retragerea sub protecția corpului IV.

Retragerea rușilor s'a continuat și în noaptea de 22—23 August sub protecția cavaleriei și artileriei călărețe. În Liaoyang au fost lupte sângeroase de stradă.

La 23 rușii erau complet retrași, arzând podurile, distrugând liniile telegrafice și tot materialul ce nu au putut lua.

Japonezii n'au urmărit din cauza oboselii.

Ruși pierd 1810 morți din cari 54 ofițeri; 10.850 răniți din cari 252 ofițeri.

Japonezi pierd în total 23.615 oameni afară din luptă și anume:

A I = 247 ofițeri 5.921 oameni.

A II = 360 ofițeri 10.185 oameni.

A III = 250 ofițeri 6.652 oameni.

Observațiuni asupra operațiunilor după întrunirea armatelor japoneze.

1. Din situațiunea adversarilor în a doua chen-zină Iunie¹⁾ se vede lămurit că eră momentul de luat ofensiva din partea rușilor, căci, se găseau concentrați într'un singur grup (Liaoyang) și de aici se puteau îndreptă către arm. IV și II japoneză demonstrând către armata I, sau invers. Cu alte cuvinte Kuropatkin se găseă într'o situație pe cari teoria războiului o găsește bună, adică se găsea la centru și putea să aibă avantajul luptei pe linii interioare.

Neacțiunea lui Kuropatkin se explică numai astfel: sau așteptă să aibă superioritate numerică pe întreg teatrul de operație, sau credea pe japonezi mult mai superiori în număr, sau în fine, cum vom putea deduce din ofensiva dela Șaho și Sandepu, el aveă credința fatală că armata rusă nu este preparată pentru ofensivă.

2. Este nelămurit încă, pentruce japonezii după întrunirea celor 3 armate nu au luat ei ofensiva, ci au lăsat a trece peste 20 zile dela întrunire până la bătălia dela Liaoyang.

În unele scrieri se zice că ploile au împiedicat mișcările adversarilor în acest timp.

3. Trupele rusești după linia înaintată dela Liaoyang se găseau la peste 8—10 km. departe de linia principală și am putea zice că aceasta eră mai mult o linie detașată.

¹⁾ Vezi schița C.

Mai toată această linie avea multe pozițiuni defensive pe ultimile înălțimi ale munților dela S de Liaoyang și credem că rușii trebuiau să reziste și să producă mai multe pierderi adversarului în aceste părți.

4. La 18 August prin mișcarea învăluitoare ordonată de Oyama, s'a produs un gol de peste 20 km. între A. I ce execută învăluirea și A. II și IV ce atacau frontul.

După principiile științei militare, acest gol a constituit un punct critic pentru japonezi, de care ar fi putut profita Kuropatkin.

5. Mișcarea de învăluire a A. I. J. (Kuroki) a fost îndrăzneată și credem ca dela 18—22 inclusiv Kuropatkin ar fi putut ataca și strivi pe Kuroki mai ales că constituise spre Est de Liaoyang, o puternică rezervă. De sigur că vor fi fost multe motive pentru care Kuropatkin nu a atacat, dar ori cum trebuie să începem a bănui incapacitatea lui ca general de câmp, de oarece vom întâlni de aci înainte prea dese ocaziuni de care nu a știut profita.

6. La 19—20 August, când Kuropatkin lua dispozițiuni pentru retragerea dreptei, tot frontul japonez constă în o linie întinsă împrejurul trupelor rusești, neavând rezerve îndestulătoare pentru cazul unei contra ofensive rusești.

De o asemenea situație ar fi știut să profite un general de câmp, chiar când știrile și rapoartele nu ar fi fost sosite complet.

7. Multe atacuri date mai ales de trupele armatei

II și IV japoneză în cursul bătăliei, au fost respinse din cauza lipsei de rezervă în momentul critic ¹⁾.

Acest defect tactic se va constată deseori în atacurile japonezilor și credem că provine din tendința ce aveau de a învălui chiar cu focuri, ceiace conducea intrarea a multor trupe în linia întâia.

8. În luptele de aci ca în mai toate luptele, japonezii nu au luat ranița la atac.

Însă, se poate observa din Schema D că ei au ranița prevăzută numai cu ținuta de marș, iar pentru ținuta de luptă înlocuesc ranița cu sacul.

Noul echipament dat ca experiență la unele corpuri de trupă de ale noastre este constituit în: echipament de marș și echipament de luptă ²⁾.

9. În această bătălie cavaleria rusă a îndeplinit misiunea mai bine ca în precedentele bătălii:

Dreapta rusă dela început a fost acoperită de Samsonov și Mișcenko care a semnalat și întârziat mișcarea coloanelor din stânga japoneză.

Divizia Renenkampf și câteva batalioane infanterie au întârziat 24 ore trecerea lui Kuropatkin peste Taitseu. La 20 peste 25 sotnii au ținut legătura la

1) Niessel op. citat arată că la 19 August un regim. tiraliori Siberian fiind atacat de japonezi s'a retras din poziția ce ocupă înainte de a se isbi corp la corp, însă grație bravurei ofițerilor trupele s'au recules și au făcut o întoarcere ofensivă asupra japonezilor ce ocupaseră deja pozițiile. În fața acestei întoarceri ofensive, japonezii erau atât de obosiți că nu au mai putut lupta sau trage focuri lăsându-se a fi loviți cu baioneta sau făcuți prizonieri. Dacă japonezii ar fi avut rezerve de sigur că întoarcerea ofensivă a rușilor nu reușeă.

2) Pe cât am aflat însă dela trupele cari au acest echipament pentru experiență și pe cât am putut constată eu însu-mi, nu este un echipament ideal.

Yentai cu Divizia Orlov, iar seara după înfrângerea lui Orlov (pe care l-a respins Divizia 12. J...), cavaleria prin lupta pe jos asigură conservarea înălțimilor dela Yentai, dând timp C. I și III Sib. a se opune definitiv întoarcerii lui Kuroki.

10. Este de observat că japonezii cu tot avantajul ce au avut în urma retragerii lui Kuropatkin, nu au executat urmărirea strategică. De aceea bătălia dela Liaoyang nu poate fi socotită mai mult decât «o victorie tactică» pentru japonezi.

De altfel, se va observa că în nici o ocaziune ei nu urmăresc, de unde deducem că japonezii nu puteau să execute urmărirea, fie din lipsă de cavalerie, fie din cauza oboselii.

11. Pornirea la ofensiva a lui «Orlov» poate că este singurul act de inițiativă în această bătălie, totuși în fața neactivității celorlalți generali, acest act de inițiativă a fost criticat de Kuropatkin.

12. În fine, cu privire la Ruși am putea zice că prin înfrângerea dela Liaoyang, s'a dat semnalul funest al scăderii prestigiului armatei rusești.

Infrângerile suferite de Ruși până la această bătălie erau socotite de oamenii științei militare, ca incidente ce trebuie să se petreacă în defensiva de retragere până la echilibrarea forțelor.

Însă, în această bătălie, echilibrul de forțe se stabilise și acum adversarii aveau să-și măsoare numai valoarea morală și preparațiunea de războiu.

Infrângerea suferită a fost răspunsul fără comentarii: Rusia, inferioară Japoniei din acest îndoit punct de vedere.

Retragerea către Mukden și noile organizări.

După Liaoyang, japonezii nu numai că n'au urmărit, dar în cursul lunii Septemvrie s'au oprit la câțiva kilometri la N. de Liaoyang, pe linia Yentai Baniaputsa.

Astfel rușii putură să-și execute retragerea în liniște dincolo de Șaho, lăsând pe malul stâng al acestui râu, numai cavaleria și ariergardele.

Ambii adversari în acest timp măresc efectivele.

Japonezii. Completează materialul, munițiile și efectivele formând în total ¹⁾ 160.000 oameni din care 5000 cavalerie și 614 guri de foc.

Rușii. Creiază armata II sub Griepenberg ²⁾ completează efectivele și aduce corpuri noi astfel că în a II chenzină Septemvrie Kuropatkin dispune ³⁾ de 9 corpuri armată, 3 divizii, 3 brigade de cavalerie și diferite regimente de cavalerie atașate corpurilor de armată.

În total 200.000—230.000 oameni din care 13.000 cavalerie și 928 guri de foc. Afară de acestea în

¹⁾ A. (Kuroki) : Garda Dv. 12. 2. Br. Cav. independentă, Br. artilerie independentă 5 Br. de rezervă.

A II (Oku) Dv. 3, 4, 5, Br. Cv. independentă, Br. artilerie independentă, 3 brigade rezervă.

A IV (Nodzu) Dv. 5, 10 și 1 brigadă rezervă.

²⁾ Fiind pus pe acelaș picior cu Kuropatkin au urmat multe neînțelegeri între ei. Între altele Kuropatkin spune că Griepenberg eră surd și nu se putea înțelege cu el la telefon.

³⁾ Corpurile I, II, III, IV, V, VI Sib. și I, X, XVII Europa.

Dv. Cav. Cz. Trs. V. (Renenkampf) Br. Cz. Trs. B. (Mistcenko)

Dv. Cz. Oremburg (Grekov) Br. Cz. caucas (Orbeliani)

Dv. Cz. Siberia (Samsonov) Br. Cz. ural

Rusia era C. VIII complet mobilizat; se începuse transporturile C. IV și XVI și se lucra pentru organizarea armatei III-a.

Operațiunile între Lioyang și Mukden.

(C_{roch}^{iu} 11).

Terenul între aceste două localități este străbătut de numeroase râuri cu văi strâmte și adânci către cursul superior și cu văi largi la eșirea din zona muntoasă.

Drumul mandarin și calea ferată desparte această zonă în două părți, cu caracter geografic și topografic deosebit :

La W. șes acoperit cu numeroase localități și întinse culturi formând bune puncte de sprijin și măști de acoperire.

La E. regiune muntoasă făcând parte din masivul Taling și având creasta principală dela E. la W. Numeroase drumuri traversează acest masiv dela N. la S. până la linia transversală Baniaputsa-Kotuling iar de aci la S. către altă linie transversală Pensiku-Siansiantseu.

Pensiku și Baniaputsa, sunt niște noduri de comunicație de mare importanță strategică.

La 1 Octomvrie adversarii se găseau în această regiune astfel: ¹⁾

Japonezii. Armata I ²⁾ între minele Yentai, și Pen-

¹⁾ Crochiiu 12.

²⁾ A. I. Linia de comunicație prin Fenghoaseng, Euitjiu, Seul, Tșemulpo

siku front de 60—70 km. Armata IV ¹⁾ la sud de minele Yentai, între Tumoting și Ulitaitse, front de 20—25 km. Armata II ²⁾ călare pe drumul mandarin, front de 60—70 km.

Rușii. Massa principală adunată pe Huenho împrejur de Mukden între Fulin și Fușun împărțită în trei grupe cum vom vedea mai jos. Cavaleria forma o rețea înainte și pe flancuri acoperind armata rusă astfel: înainte, pe Șiliho până la confluența cu Șaho 2 brigăzi sub Miștchenko; la dreapta între Kuenho și Liaho divizia Grekov; la stânga către înălțimile Șaho, divizia Samsonov; la extrema stângă pe drumul Fușun divizia Renenkampf. Diferite lucrări de fortificație se construise pe tăeturile râurilor, peste care trecea calea ferată și drumul mandarin până la N. de Mukden.

Marșurile ofensivei rusești către Șaho.

Kuropatkin văzând realizată superioritatea numerică și cunoscând din informațiile cavaleriei sale, conturul aparent al pozițiilor ocupate de japonezi ³⁾, hotărăște a lua ofensiva împărțind armata în trei grupe. (A se vedea la Anecsa D. proclamațiunea lui Kuropatkin dată înainte de bătălia dela Șaho).

La W. corpurile X, XVII și fracțiuni din C. V. sub comanda lui Bildering în direcția Mukden-Lio-

1) A. IV. Linia de comunicație prin Kintșeu, Tșemulpo.

2) A. II. Linia de comunicație prin Haițșeng, Inkeu.

3) Cunoște că japonezii se întind dela Tșanșan către Huenho la Baniaputsa trecând pela N. de înălțimile Yentai.

yang va face demonstrații de front în contra grosului Japonezilor.

(În total rușii aveau aci 64 B. 40 E. și 196 tunuri).

Detașamentul de Est sub Stackelberg, cu C. I, II și III și fracțiuni din corpurile II, IV și V, diviziile de cavalerie Renenkampf și Samsonov, în direcția Fușun-Pensiku spre a întoarce aripa dreaptă a inamicului cucerind și poziția Baniaputsa ¹⁾. Legătura între aceste grupe: un detașament de o brigadă infanterie (din div. 31) și 2 brigade cavalerie. Mai târziu observându-se că centrul este slab, s'a întărit cu corpul IV.

Rezerva generală înapoia centrului între intervalul celor două grupe: corpurile I Europa, IV Sib., fracțiuni din alte corpuri și 1 Brigadă cav., sub Mistcenko ²⁾.

Alte detașamente s'au trimis către extremele flancuri japoneze. Dela 21—26 s'au executat marșurile ofensivei ruse, respingând prin diferite lupte trupele înaintate japoneze astfel că la 26 seara armata rusă se găseă cum se vede în crochiul 13, pe un front de 50 km. prezentând o parte slabă către centrul său.

În acest timp Oyama, deducând intențiunile rușilor, lasă pe Kuroki cu o parte din arm. I, a păzi flancul drept, ducând restul forțelor către drumul mandarin cu intenția de a lua ofensiva energică în această parte, astfel că în seara de 26 se găsește în fața rușilor dispus cum se arată în acelaș crochiu.

¹⁾ În total acest detașament aveă 73 B. 29 E. 142 tunuri, 32 mitral.

²⁾ Rezerva aveă în total 56 B., 20—208 tunuri, și 30 mortiere.

Din dispozițiunile luate de ambele părți născu bătălia ce urmează :

Bătălia dela Şaho.

Se compune, ca și cea dela Liaoyang, din o serie de lupte alternând ofensiva cu defensiva la ambele părți timp de 10 zile.

Pentru înlesnirea studiului se împart aceste operațiuni în trei faze : (A, B, C.)

A) *Atacul pozițiunilor japoneze. Contra ofensiva japonezilor.*

La Est : în ziua de 26, cavaleria grupei de E. care formă o avant-gardă generală, s'a izbit la Baniaputsa, de avant-posturile japoneze, de aci s'a îndreptat către Uniunine, unde începuse a sosi trupe rusești sub comanda lui Renenkampf, care trecuse deja o brigadă peste Taitseu, dirijind'o în spate de Pensiku ; în fine s'a îndreptat către Siant-santseu găsind și aci trupe din C. I rus, angajate cu avant-posturile japoneze.

În acest timp C. III ajunse la Koataitseu și începuse a deбуșă pe platoul dela W. în fața întărilor japoneze dela Pensiku. Până la complecta deбуșare a acestui corp, brigada trimisă de Renenkampf în spate de Pensiku sosise aci deschizând focul asupra apărătorilor japonezi fără a'i putea obligă la retragere.

La 27 sosește Samsonov alături de această brigadă, însă japonezii se mențin în poziție cu toate focurile ce se trăgeau în spatele lor.

Până la 30 Septemvrie, corpul III și trupele lui Re-

nenkampf au încercat diferite atacuri fără a putea respinge pe japonezi; iar corpul I a rămas imobilizat de mici detașamente japoneze în fața de Tumin și Tșaoșan.

La 30 Septembrie sosind, pe deoparte, ajutoare japonezilor și pe de altă parte, Stakelberg, aflând de înfrângerea rușilor la centru și la grupa de W fu silit a se retrage către Baniaputsa.

La West. În ziua de 27 grupa de W ocupa localitățile Tadiusampu și Ulitaitseu, trecând avantgardele mult înainte.

În această zi Oyama execută marșuri ofensive și respinse înapoi aceste avantgarde.

La 28, Oku atacă de front dând violente atacuri la Santaitseu și Ulitaitseu și pronunțând o mișcare învăluitoare către Lidiatun.

Trupele rusești se retrag pe Șiliho.

La 30 Septembrie Oku atacă toată linia Șiliho, producându-se lupte violente asupra localităților Șiliho—Lunvan—Ersidiasa care fu de multe ori luate și reluate de adversari. În timpul acestor lupte, atacul învăluitoare se pronunțase astfel că Bildering, fu obligat a se retrage înapoi de Șaho, sub protecția unor fracțiuni din comp. IV (rezerva generală) lăsând 3 baterii în mâinile japonezilor.

La centru corpul IV care a întărit grupul de legătură se apropiase de minele Yentai, atacând trupele armatei IV japoneză pe linia Panliatsantseu Kukiatseu Ympan, însă, în ziua de 30 Septembrie a fost respins în urma atacurilor date de Nodzu (A. IV)

și în urma retragerilor ce se produsese la dreapta și la stânga sa.

Astfel Kuropatkin fiind informat de cele ce s'au petrecut, renunță la ofensivă și hotărăște a se menține pe Șaho.

Însă la 1 Octombrie grupul rusesc de E., Stakelberg, urmărit de aproape de Kuroki, se retrage ¹⁾ lăsând avantgarde la Ufuling și Koatuling; grupa de legătură (centru) se retrage de asemenea la Nord fiind atacat de armata IV, rămânând pe Șaho în fața japonezilor, numai grupul dela W Bildering. Din această nouă situație naște a doua fază a bătăliei dela Șaho :

B) *Atacul pozițiilor rusești dela Șaho.* Grupa dela W Bildering se găsește pe Șaho cum se vede în crochiu 11, Oku hotărăște să atace astfel: la dreapta către Kuanhuandian divizia 6; la centru pe drumul mandarin divizia 3; la stânga între drumul de fer și Șaho Divizia 4. Rezerva, 2 brigade, vor merge înapoi pe aripa stângă.

Atacul a avut loc în noaptea de 30 Septembrie 1 Octombrie și toată ziua de 1 Octombrie.

La centru divizia 3-a prin surprindere a luat un întreg grup de artilerie, angajând după aceasta o luptă sângeroasă împrejur de Șaho pe care nu-l poate lua.

La stânga Japonezii ocupă Lingsipu și trec pe

¹⁾ În această retragere japonezii au luat numeroase piese de artilerie și mulți prizonieri.

celalt mal amenințând pe ruși cu învăluirea. Dreapta ajunge la Șaho.

Rușii mențin Șaho și colina Arborele-izolat.

La 2 Octombrie începe o puternică canonadă de artilerie și apoi dese atacuri date de japonezi, pentru a ocupa diferite poziții și dese contra-atacuri date de ruși pentru a-și lua pozițiile pierdute.

În timpul nopții japonezii reușesc a pune stăpânire pe colina Arborele-izolat, dar nu pot pune stăpânire pe a doua înălțime ce mai avea această colină. (Namakoyamia).

La 2 Octombrie în urma ordinului dat de Kuropatkin, 12 batalioane rusești (R. 80, 87, 88 din Dv. 22....) atacă cu îndârjire pe japonezi la colina Arborele izolat, pe care pune stăpânire către seară în urma multor atacuri cu baioneta.

Aci rușii pentru prima oară iau 2 baterii ale japonezilor.

În urma acestor lupte colina s'a numit Putilov, iar a doua Novogorod.

În zilele de 3 și 4 din cauza oboselii trupelor, au fost numai mici angajamente.

Astfel după o luptă de 10 zile, adversarii se găsesc relativ în situația dela începutul bătăliei.

Rușii pierd 40.000 din care 1.000 ofițeri. Japonezii pierd 16.000 oameni și 500 ofițeri.

Operațiunile de iarnă în 1904.

După bătălia dela Șaho, un nou aspect prezintă operațiunile adversarilor. Afară de mici întâlniri de

patrute or soldați izolați, totul rămâne în complectă imobilitate.

Această imobilitate se datorește la multiple cauze, din cari mai principale sunt: oboseala, așteptarea de noi întăriri, necesitatea de a se garanta contra frigului, ce se scoboară în aceste părți până la 30 grade.

Frontul japonez formă un vast semicerc cu centrul la Lioyang, trecând peste Huenho, Kokentai, Ling-sipu, Baniaputsa, Pensiku.

Frontul rus învâliă aproape acelaș contur.

La Șaho adversarii au stat așa de aproape încât se stabilise un fel de «modus vivendi». Așa, pe ici colea, treceau unii dela alții, fără arme, pentru a lua apă or adăpă caii, etc. În alte părți când vre-un glonț tras nu lovea pe nimeni, se scotea dinapoia întăririlor un steag improvizat, pentru a zeflemisi exercițiile de poligon.

În acest timp se recheamă Alexiev, lăsându-se Kuropatkin comandant al trupelor de uscat și apă. Se formează în Noembrie trei armate rusești și încep a sosi trupe de complectare sau întărire la ambii adversari, după cum vom arăta în partea II-a a lucrării.

Observațiuni asupra operațiunilor între Liaoyang și Mukden.

1. După victoria dela Liaoyang era posibilă o urmărire strategică, mai ales că Kuroki se găsea pe flancul stâng rus, dar nu s'a executat fie din cauza

oboselei, fie din lipsa de muniție, fie din exces de prudență.

2. Kuropatkin pentru ofensiva ce proiectase, a împărțit armata în trei grupe, însă în fiecare din aceste grupe a rupt legăturile organice ale unităților, pentru a forma diferite detașamente și grupe mixte. Aceasta este o abatere gravă dela principiile artei militare și, cum s'a văzut, rezultatele au probat gravitatea abaterii.

Corpul V a fost rupt în trei, corpurile IV și X în câte două.

3. În bătălia de Șaho a fost clasică legătura și lupta cu focuri, a două detașamente de cavalerie rusă¹⁾:

Cel dintâi compus din 3 escadroane dragoni și 3 sotnii, a fost însărcinat a ține legătura între C. I Sib. și detașamentul Mistșenko.

În timpul luptei, pentru a-și îndeplini misiunea, a luptat cu focuri respingând apoi cu baioneta la carabină²⁾ pe japonezi.

Cel al doilea sub general Samsonov, a luptat cu focuri contra unei infanterii numeroase în luptele dela Pensiku.

4. Este de observat doctrina ce aveau comandanții japonezi de a se ajuta reciproc. În bătălia dela Șaho, trupele lui Kuroki au venit să sprijine pe ale lui Nodzu. De altfel se observă că de aci înainte japonezii nu păstrează rezerva generală, ci lasă coloanele să se sprijine reciproc.

¹⁾ A se vedea Niessel, pag. 76—82.

ragonii aveau carabine cu baionetă.

5. Luptele îndârjite și unele victorii ale rușilor la Șaho, sunt exemple că trupele rusești erau capabile de eforturi. Dacă șefii ar fi condus bine trupele, de sigur că am fi azistat la multe victorii rusești.

6. Se crede că grupul de artilerie rus. a fost respins din cauză că nu avea o susținere specială de infanterie. Mulți autori susțin că artileriei trebuie să i se dea în totdeauna susținere de infanterie.

7. Soloviev spune că, la un atac asupra colinei Putilov, japonezii au uitat să pună baioneta la armă.

8. Pulberea fără fum și mascarea, face foarte grea aprecierea fronturilor și a efectivelor. Așa se explică cum un batalion din garda japoneză, a obligat o divizie rusească a se desfășura. De altfel în manevrele noastre Regale și în manevrele diviziei V din anul acesta, s'a văzut întrebuintarea unor asemenea detașamente, trimise la câțiva klm. înaintea pozițiilor principale de luptă.

8. Se zice că japonezii la Șaho, aprovizionau artileria cu un lanț de oameni cari treceau obuzele din mână în mână. Dacă este adevărat, rămâne să înțelegem de unde aveau acești oameni. Poate cereau dela trupele vecine.

CAPITOLUL VIII.

Operațiunile pe Mare.

1. Forțele navale.

Am arătat la început, că prima condiție de succes a Japoniei într'un caz de războiu în extremul orient era asigurarea comunicațiilor pe mare, și, invers: condițiunea de succes a Rusiei era de a tăia comunicațiile pe Mare ale Japoniei.

De aci se explică grija ambilor adversari, cu mult înainte de războiu, de a organiza și mări forțele pe apă. Inșă, în preparațiunea războiului pe apă — ca și în preparațiunea pe uscat—Rusia rămâne în urma Japoniei, în ceea ce privește forțele pe apă aflate sau aduse mai târziu în extremul orient.

La începutul anului 1904 forțele pe apă ale adversarilor erau :

Japonia. 6 cuirasate moderne, 1 cuirasat vechiu modernizat, 8 crucișetoare cuirasate ¹⁾, 1 păzitor de coastă cuirasat, 18 crucișetoare protejate, 3 vase pentru ordine, 20 contra-torpiloare și 85 torpiloare, cu 24

¹⁾ Unul mai mic.

tunuri de 305, 1 tun de 25, 47 tunuri de 20, 214 tunuri de 15, în plus artilerie de calibru mic și un efectiv de 33.000 mii oameni, aproximativ.

În general, vasele erau de creațiune nouă, erau omogene și aveau bună viteză.

Toată această flotă a fost concentrată sub Togo la 19 Ianuarie formând două grupe : una pentru operațiunile active ; alta pentru apărarea coastelor și escorta transporturilor.

Rusia. Avea în extremul orient : 7 cuirasate, 1 crucișetor cuirasat, 7 crucișetoare protejate, 25 contra-torpiloare, cu 20 tunuri de 30, 8 tunuri de 25, 2 tunuri de 20, 118 tunuri de 15.

Această flotă formează două grupări : una la Port-Artur și alta la Vladivostok ¹⁾ Mai erau 2 bastimente și o canonieră la Tșemulpo, și câte un vas la Inkeu Șanghai, Dalny. În general, vasele erau greoaie și aveau viteză mică.

Comandantul grupelor dela Port-Artur era amiralul Stark, iar al celui dela Wladivostok, amiralul Iessen. La 24 Februarie a fost numit Makarov comandant al grupei dela Port-Artur.

2. *Inceputul operațiunilor.*

La 25 Ianuarie, când Ministrul Japonez părăseă Petersburgul, Togo plecă cu flota dela Sasebo escortat de o flotă de torpiloare și ducând în același timp transporturile diviziei 12.

¹⁾ La Wladivostok : 3 crucișetoare protejate și un crucișetor protejat.

Escadra Japoneză se desparte în două : cea mai mare parte către Port-Artur, cealaltă parte împreună cu transporturile diviziei 12 de uscat, către Tșemulpo sub comanda contra amiralului Uriu.

3. *Atacul flotei dela Port-Artur.*

De și declarațiunea oficială de războiu s'a făcut la 30 Ianuarie, totuși primele focuri de tun s'au tras în noaptea de 26—27 Ianuarie, de către flota japoneză în împrejurările următoare :

Togo, a rămas cu escadra la 60 mile de P. A. și a trimis cele 18 contra torpiloare să scufunde flota rusă dela P. A., în noaptea de 26—27. O grupă de 5 contra-torpiloare, întâlnindu-se în apropiere de P. A. cu o grupă de vase rusești ce veneau dela Dalny, asvârlă contra lor 10 torpile și lovesc 3 vase fără însă a le scoate din serviciu.

În urma acestei provocațiuni, flota rusă dirijară proiectoarele contra vaselor japoneze și deschiseră focul. Japonezii suferind oare cari avarii fură siliți a se retrage în largul mării.

Togo, aflând că numai două vase rusești sunt avariate hotărâște să slăbească și să paralizeze forțele adversarului în P. A., prin lupta de artilerie. În acest scop în dimineața de 28 Ian. (9 Febr.) începe bombardamentul dela 7000 m. dar după ce suferi oare cari avarii și perdere de oameni (50 oameni) se retrase în larg, deși a produs câteva avarii rușilor (cuirasatului Poltava și crucișetoarelor Diana, Askold Novik).

4. *Lupta navală dela Tșemulpo.*

La 27 Ianuarie, Uriu a sosit în apropiere de Tșemulpo unde se găseau 3 vase rusești. În port mai erau câteva vase streine, pe care încă de dimineață le anunță Uriu a părăsi portul pentru a nu suferi avarii în timpul când se vor ataca vasele rusești.

Pe de altă parte vasele rusești sunt invitate a ieși la larg, dacă nu voiesc a fi atacate chiar în port. În ziua de 9 Febr., ora 4 p. m., vasele rusești au încercat a pleca din port însă curând au fost văzute, astfel că după o canonadă de 35' suferind avarii simțitoare au reintrat în port.

Unul din aceste vase (Koreietz) a fost asvârlit în aer chiar din port. Celelalte două (Variag și Sungari) au fost înecate chiar de comandanții ruși, pentru a nu cădeă în stăpânirea japonezilor. Răniții și trupele debarcate au fost luați sub protecția vaselor streine cari au refuzat de a-i preda lui Uriu.

5. *Operațiunile în cursul luni Februarie.*

Togo în cursul acestei luni, a încercat să atace flota rusă din Port Artur, ori s'o închidă în radă prin înnecare de vase, pentru ca transportul și aprovizionarea armatei japoneze să nu sufere nici o greutate.

Incercările de distrugere nu au reușit, dar a reușit a ține în loc, flota rusă, toată luna Februarie ¹⁾).

În acest timp s'au petrecut oarecari ciocniri între flota rusă de Wladivostok și un detașament format de Togo, sub comanda contra amiralului Kamimura (vezi titlu 7, pag. 120).

Astfel japonezii putură debarcă și aproviziona trupele în liniște, în Coreea, pe timp ce escadrelor lor asigurau libertatea mării.

6. *Operațiunile din Martie până în August.*

În noaptea de 13—14 Martie, Togo a încercat din nou să închidă flota rusă în P. A., însă, n'a reușit căci flota rusă l-a întâmpinat cu mult înainte, silindu-l a se retrage. După aceste încercări, flota japoneză n'a mai apărut către P. A. până către finele chenzinei 2-a Martie.

În acest timp Makarov, pentru a ridica moralul trupelor făcând dese eșuri.

Togo hotărăște a'i întinde o cursă, care s'a petrecut astfel :

În noaptea de 30—31 Martie, a pus niște mine sub-marine pe drumul obicinuit de întoarcere al lui Makarov, și pentru a'l atrage în această parte tri-

¹⁾ Între alte încercări, a fost la 25 Februarie o luptă, în care japonezii au suferit oarecari pierderi, dar au capturat 2 torpiloare. — La 28 s'a executat dinspre Laotșao un tir indirect asupra Portului Arthur la 12 km. fără a se cauza pierderi. — Alt tir indirect s'a executat din baia porumbeilor însă tot fără mare rezultat. S'au făcut și trei încercări îndrăznețe de a închide rada prin înecare de vase, însă trenurile rusești i-au împiedicat și au fost siliți să renunțe la o asemenea operațiune grea.

mite în dimineața de 31, o divizie ușoară către P. A. urmată la distanță convenabilă de întreaga flotă.

Makarov iese cu 3 cuirasate și 3 crucișetoare înaintea diviziei japoneze, care începe a se retrage făcând pe Makarov a urmări până dincolo de locul unde se așezase minele submarine. În acest timp observând Makarov apropierea grosului flotei japoneze, începe retragerea. În retragere s'a izbit de o mină, aruncând în aer vasul «Petropawlowsk» cu amiralul și mai tot echipagiul ¹⁾. Alt vas «Pobieda», s'a isbit de altă mină, însă cu toate avariile suferite a putut reintra în port.

La 11—12 Aprilie flota japoneză întărită încă cu 2 crucișetoare, Niki și Kasuka încearcă o bombardare indirectă asupra P. A. dar fără succes.

În fine, în noaptea de 19—20 Aprilie, japonezii reușesc a îneca, în radă câteva vase comerciale. Prin acest mod se asigură libertatea mării pe timpul debarcării armatelor II și IV japoneză,

Până la finele Iulie, nu s'au mai petrecut aci lupte navale importante.

La 26 Iulie flota rusă din P. A. începe a suferi avarii din partea bateriilor japoneze de asediu cari ajunsese dincolo de colina Lupului (vezi asediul P. A.) de aceea, contra-amiralul Vhithoeft, care înlocuise pe Macarov, hotărăște a rupe blocusul și a căuta să se întâlnească cu flota rusă din Wladiwostock.

La 10 August ora 8.30 dimineața, flota rusă din P. A. pornește către larg.

¹⁾ A pierit în valuri pictorul Vereztchagin. A scăpat Ducele Ciril, 7 ofițeri și 73 grade inferioare

Amiralul Togo care cunoștea toată această mișcare, așteptă până flota rusă ajunse la 30 mile de coastă și începe primele focuri dela 6000 m. Erau față în față două flote adverse având fiecare câte 10 crucișetoare curasate și câte 5 divizii de contra-torpi- loare. Lupta în detaliu este împărțită în 3 faze.

În întâia fază, luptă de artilerie și manevre la distanțe mari. În a doua fază lupta de artilerie și manevre la 1000—3000 m., și moartea amiralului Vithoeft de pe vasul Cezarevici a cărui cârmă este avariata și pus în imposibilitate de a fi guvernat.

În a treia fază în locul lui Vithoeft a luat comanda amiralul Ustomsky.

Dintr'o neînțelegere asupra ordinului dat de acesta, escadra rusă se împarte în două : o parte (majoritatea crucișetoarelor) intră în largul mării străbătând cercul bastimentelor japoneze ; altă parte (curasatele și amiralul) reintră la Port-Artur ¹⁾.

Bastimentele intrate în largul mării au fost rând pe rând capturate ori dezarmate în porturile neutre ²⁾.

Astfel încercarea neisbutită de a părăsi Port-Artur, închee destul de trist campania maritimă a flotei rusești din anul 1904.

Acest dezastru naval, mai antrenează o altă pierdere asupra flotei de Wladiwostok, cum vom vedea sub titlu ce urmează.

¹⁾ Vasele : Retvisan, Sevastopol, Pobsieda, Poltava, Perenret, Pallada.

²⁾ Askold, dezarmat la Shangas. Diana internat la Sarigon. Novik pus pe uscat și abandonat lângă Korsa-Koosk. Cezarevici dezarmat la Kian-tschu.

7. *Detășamentul Kamimura și Escadra de Wladiwostok*¹⁾.

Încă din Februarie Togo formase detașamentul de mare Kamimura pentru a distruge flota de Wladiwostok, care împedica mult transporturile japoneze. Kamimura a umblat în cursul lunii Fevruarie în căutarea flotei de Wladiwostok, însă nu a putut-o prinde pentru a da o luptă navală.

La finele Februarie Kamimura a bombardat portul Wladiwostok, pentru a forța flota rusă să iasă în larg, însă nereușind, s'a retras către S stând inactiv până la Aprilie.

La 10 Aprilie escadra de Wladiwostok încearcă o eșire în care a pierdut vasul «Bogatir», chiar la eșirea din port din cauza potmolirei. Cu toate acestea cu restul a înaintat până la Genzan, unde a înecat un vas comercial încărcat cu orez pentru trupele japoneze, iar la întoarcere a întâlnit un transport de cărbuni și o companie japoneză. După un avertisment de o oră, ofițerii au fost luați prizonieri; iar soldații nevoind a se predă au fost înecați împreună cu vasul. Acești soldați au tras focuri după coverta vasului până la complecta scufundare. Unii din soldații japonezi își spintecau pânțele (Hara-Kiri) pentru a nu cădea prizonieri.

De aci înainte flota de Wladiwostok cu toate că era redusă la trei crucișetoare, totuși a păstrat libertatea de acțiune, cauzând multe întârzieri și pier-

¹⁾ Crochiu general.

deri transporturilor japoneze și vaselor străine cari făceau contrabandă de războiu ¹⁾).

La 10 August amiralul Yesse, care înlocuise pe Skrydlov, fiind informat de încercarea de eșire a flotei din P. A. părăsește Wladiwostokul cu cele 3 crucișetoare și alte câteva vase mici, pentru a merge în întâlnirea escadrei principale. Însă în acest drum a fost întâlnit de flota japoneză (Kamimura) pierzând unul din vasele cele mai bune «Rurik». Celelalte două vase, în loc de a susține pe Rurik s'au retras fiind urmărite de flota japoneză, Kamimura n'a putut trage profit din această urmărire, se zice, din cauză că nu mai avea combustibil.

8. *Escadra II-a de Pacific* ²⁾).

Rușii dela început au recunoscut slăbiciunea flotelor în estremul orient, dar nu au putut organiza alta.

La 3 Octombrie, opt luni după declararea războiului, formează din flota de Baltică o escadră sub numele de «Escadra II de Pacific» comandată de Rodjeswensky și compusă din 7 cuirasate, 2 crucișetoare, 5 crucișetoare potejate, 9 contra-torpiloare și oarecari bastimente de serviciu.

¹⁾ A capturat vasul englez *Allanton* cu contrabandă de cărbuni pentru Singapur.

A capturat vasul englez *Cheltenham* cu material de drum de fier pentru Coreea.

A capturat vasul german *Arabia*. A scufundat vasul englez *Knigh-Comander* și vasul *Thea*.

²⁾ Crochiiu 17.

Mai toată escadra eră formată din vasele cele mai bune, însă parte din echipagii erau improvizate cu oameni și ofițeri luați din trupele de uscat.

Această escadră pornește din Baltica (portul Liebau) la 3 Octombree.

În noaptea de 9—10 Octombree, după ce escadra traversase strâmtoarele Daneze, a întâlnit în drept de Dogger Bank, niște șalupe cu pescari englezi, asupra cărora vasele rusești au început a trage, bănuind a fi torpiloare japoneze. În timp de o jumătate oră au fost mulți pescari răniți și înecați. Chiar un vas rusesc a fost lovit de un obuz de pe alt vas.

Acest incident a dat naștere la aspre note diplomatice între guvernul Englez și Rus¹⁾, mai ales că escadra rusă continuă drumul fără a notifica incidentul.

Câtva timp s'a crezut chiar că va interveni flota engleză, însă grație stăruinței altor puteri și a scuzelor guvernului rus, incidentul s'a aplanat.

Escadra rusă ajungând la Tanger se desfăcù în două: o parte sub amiralul Felkershaim (bastimentele ușoare) trecù prin canalul Suez; cealaltă parte (cuirasatele și crucișetoarele), sub Rodjeswensky, conturnă Africa.

În primele zile Ianuarie, această escadră se adunase în apele Madagascarului, unde a stat pe timpul iernei.

Vom vedea operațiunile acestei escadre din iarna și din primăvara anului 1905, în partea doua a acestei lucrări.

1) Cestiuni cunoscute sub numele de «incidentul dela Hull».

PARTEA II

OPERAȚIUNILE ÎN 1905

CAPITOLUL I.

1. Urmare la operațiunile de iarnă.

Am spus în partea I-a că în Noembrie 1904 s'au format 3 armate ruse.

Aceste armate au fost compuse :

A. I. (Linievici) C. II, III și IV Sib. Dv. de cz. Renenkampf și Dv. cz. Samsonov.

A. II. (Griepemberg) C. I. Sib. VIII, X și XVI Europa, Br. cz. Caucaz, Br. cz. Oremburg și trei brigade tiraliori Europa.

A. III. (Kaulbars) C. V. VI Sib. I și XVII Europa.

Afară de aceste trupe au mai fost altele rupte din diferite corpuri și în fine s'a creiat din nou 10 baterii de munte ¹⁾, afectându-se și mitraliere corpurilor IV, VIII și XVI. Trupele arătate aci nu au sosit toate decât către sfârșitul lui Februarie. Japonezii prin noua lege de recrutare, au întărit considerabil

¹⁾ Total s'au făcut 18.

armata din Manciuria ¹⁾ aducând și Divizia 8-a. În chenzina 2-a Ianuarie a sosit și armata III (Noghi) rămasă disponibilă după căderea Portului Artur, mărind efectivul japonez cu 60.000.

S'a chemat și corpul de ocupațiune din Formoza. S'a mărit numărul mitralierelor la 200. Unele brigade de rezervă au fost transformate în divizii, și s'a mai format a V-a armată. În general se pare că ambele părți sperau să ajungă la 300.000 oameni. Rușii erau superiori în artilerie având 1200 piese față de 900 ale japonezilor.

Raidul lui Mistcenko (26 Decembrie — 3 Ianuarie).

Mistcenko, cu 66 escadroane, 22 tunuri de câmp și 4 tunuri automațice, primește misiunea de a înainta către S: a turbura mișcarea armatei a III-a japoneză, care după căderea Portului Artur se îndreptase către Nord, a amenința comunicațiile japonezilor, a distruge calea ferată și magaziile mari dela Inkeu.

Mistcenko pornește la 26 Decembrie dela Synfatai 30 km. S. W. de Mukden către Niutșuang în trei coloane ²⁾: General Teleșev, Abramov și Samsonov.

Aceste coloane au urmat drumuri separate, sau întrunite după împrejurări, însă, au mers în general

¹⁾ Vezi mai la vale compunerea fiecărei armate japoneze.

²⁾ General Teleșev, Dv. Cz. Don (R. 19 și 20) Br. cav. Caucaz, secția mitraliere, 6 tunuri de câm, 4 tunuri automațice.

General Abramov Dv. Cz. Ural, (R. 4, 5) 1 Reg. Transbaikalian, 6 tunuri.

General Samsonov Dv. Dragoni (R. 51 și 52) Regimentul Primorski, 2 baterii (10 tunuri).

În total 66 escadroane, 22 tunuri, 4 tunuri automațice.

mai mult în pas din cauza convoiului care trecea de 1500 trăsură și pierzând mult timp cu mici lupte contra detașamentelor japoneze de puțină importanță aflate prin diferite localități. La 30 Decembrie a atacat cu artileria și cavaleria descălicată un detașament mai numeros la Inkeu, unde japonezii aveau magazii mari de aprovizionare. Artileria a deschis focul dela 4000 m. și a tras 2000 proiectile, Rușii au fost respinși pierzând : 41 morți (3 ofițeri), 135 răniți (15 ofițeri), 20 dispăruți (1 ofițer) și obținând ca rezultat numai incendiarea unor magazii japoneze. După această înfrângere rușii au mai făcut mici raiduri de ciocniri cu detașamente japoneze prin împrejurimi și apoi au început retragerea tot în trei coloane urcând valea Liaho pe teritoriu chinezesc.

La 3 Ianuarie Mistcenko ajunsese înapoi la Kaliama.

În acest raid, rușii au pierdut 78 morți (7 ofițeri), 289 răniți (32 ofițeri) parcurgând în total 400 km., pentru un rezultat aproape nul.

Raiduri japoneze.

În acest timp s'au petrecut și câteva raiduri japoneze, executate de mici grupe sau unități de cavalerie, asupra unor puncte de pe linia de comunicație a rușilor.

a) O grupă de 4 subofițeri, 45 oameni și 1 locotenent au înaintat în spatele rușilor până la marile Sungari pentru a distruge telegraful și lucrările de artă de pe liniile rusești de comunicație. Cum însă erau bine păzite n'au putut produce decât niște slabe

distrugerii. Dela 2 Ianuarie la 14 Martie au parcurs 1800 km.

b) O grupă de 300 japonezi și 200 kunguzi au atacat la 1 Februarie podul căi ferate dintre Hafuling și Fausiatun (240 km. Nord de Mukden) fără rezultate hotărâtoare.

c) La 12 Februarie, escadronul Sasegava distruge linia de comunicație la Bodino (150 km. la sud de Karbin. A avut un efectiv de 150 călăreți, fără convoiu. Hrana de 7 zile asupra oamenilor.

d) La 1 Februarie, comandantul Naganuma cu 150 călăreți și încă 2 ofițeri, încearcă distrugerea podului de cale ferată de pe râul Sinkai la 250 km. N. de Mukden.

Bătălia dela Sandepu.

(Crochiul 13)

De la Octombrie 1904 la Ianuarie 1905,—trei luni—armatele adverse au stat față în față, înregistrându-se ușoare încăerări de avantposturi și de trupe înaintate.

La 1 Ianuarie armatele rusești sunt la Sud de Mukden.

Stânga, A. I (Linievici).

Centru, A. III (Kaulbars):

Dreapta, A. II (Griepenberg).

Kuropatkin hotărăște să ocupe localitățile Sandepu și Kokentai pentru a sprijini dreapta sa aci, în vederea unei ofensive ulterioare. Cu această operație a însărcinat pe Griepenberg comandantul armatei II-a.

Armata II-a rusă ¹⁾ ocupă un front de 30 km. pe ambele maluri ale râului Huen (Kuenho) cum se vede în crochiul 13.

În fața trupelor rusești se găsește Oku (A. II), însă, mult depărtat la Sud, având în apropiere de Lunduku numai divizia 8 și trupe înaintate în localitățile dela Kokentai la Lingsipu.

Griepenbergh a dat, pentru ziua de 12 următorul ordin de atac: Corpul I în noaptea de 11—12 va ocupa punctele înaintate de pe malul drept de Huenho (Huen) și apoi va ataca Kokentai.

După luarea acestei localități, va detașa 1 brigadă, bateriile de mortiere și compania de mitraliere corpului VIII care va ataca Sandepu cu divizia 14-a ajutată de artileria diviziei 15.

C. X. cu artileria va sprijini de asemeni atacul dela Sandepu atrăgând atenția pe linia Kuandy — Futsiasitseu,

Corpul mixt tiraliori de Europa va forma rezerva trupelor însărcinate cu atacul dela Kokentai și Sandepu.

Detașamentul Kosagowski va sta pe loc supraveghind terenul între Liaho și Huenho.

Mistcenko după ce va sprijini C. I. Sib. în atacul punctelor înaintate, va trece Huenho supraveghind terenul la S de linia Kokentai, Sandusiku și luând de flanc rezervele japonezilor ce vor sosi pe aci.

Luptele urmate după aceste dispozițiuni au durat timp de patru zile și s'au petrecut în rezumat astfel :

¹⁾ Avea: C. I. Sib. VIII și X Eur. corpul mixt de tiraliori de Eur. detașamentul Kosagowski și corpul cavaleriei Mistcenko — 8500 și 350 piese artilerie. Unele tratate spun că nu avea mai mult ca 62 de batalioane.

12 Ianuarie (25 Ianuarie st. n.). In noaptea de 11—12 pe un mare frig au început mișcările ordonate și până seara s'a ocupat Kokentai, s'a detașat la C. VIII, de către C. I., trupele ordonate: Mistcenko a trecut Huenho; demonstrațiile ordonate s'au executat, însă, nu s'a putut lua Sandepu. Japonezii au fost surprinși de aceste atacuri și abia către seară a sosit ca ajutor divizia 8-a la Tatai.

13 Ianuarie. In această zi divizia 14 rusă ajutată de trupele ce i se atașează, atacă Sandepu, însă nu îl poate lua căci trupele ce s'au mai trimis ca ajutor, (3 brigade) au fost oprite în loc între Kokentai și Sandepu de către divizia 8-a japoneză care încă din ajun sosise la Tatai. In acest timp C. X. și divizia 15 din C. VIII continuă canonada și demonstrațiile în direcțiile ordonate.

In seara de 13, apărătorii japonezi din Sandepu și divizia 8-a erau cu toate acestea, în situație critică nesusindu-le ajutoare.

14 Ianuarie. Toate atacurile rușilor asupra localității Sandepu și Sumapu, unde erau și trupe din divizia 8-a japoneză, au fost respinse.

In această zi sosește divizia 5-a japoneză care înaintase, pe 2 colane, toată noaptea, pe un frig de 25 grade.

Kuropatkin la cererea de ajutor ce-i făcu Griepenberg răspunse acestuia a se limita în forțele ce le are.

15 Ianuarie. Japonezii primind întăriri iau ofensiva dela S și W atacând Kokentai și obligând pe

ruși a se retrage după ce au opus oarecare rezistență și după ce au cerut și li s'au refuzat din nou trimiterea de ajutoare.

În momentul când aci se prepară retragerea, corpul X rus, contra ordinelor ce aveà, ia ofensiva ocupând Siaotaitseu și Labotai căzând astfel în spatele apărătorilor dela Sandepu.

Ar fi trebuit un efort din partea rușilor pentru a strivi stânga japoneză și a salva poate soarta companiei.

În noaptea de 15—16 Ianuarie rușii încep retragerea și astfel criza cea mai grea în care s'au găsit japonezii în tot cursul războiului se termină în bine, și am putea zice: «cu binevoitorul concurs al rușilor».

Rușii pierd 10.000 oameni, iar japonezii 9.000 oameni. Deci bătălia cea mai inutilă cu pierderile cele mai mari.

Griepenbergh, autorizat de împărat, părăsește comanda A II, înlocuindu-se cu Kaulbars, care, la rândul lui a fost înlocuit provizoriu la A II cu Bildering.

Deși trupele rusești au avut ordin a se retrage și întări înapoi pentru a relua ofensiva la 10 Februarie, totuși din diferite cauze de oboseală, comandament și organizare nu s'a putut relua ofensiva nici la 11 Februarie — zi în care s'a pronunțat ofensiva japoneză dând naștere bătăliei din Mukden.

Observații asupra bătăliei.

1. S'a făcut mare uz de mitraliere și grenade în această bătălie de către ambii adversari.

2. Aci japonezii au întrebuințat saci de pământ pe cari 'i purtau la ei și 'i umpleau cu pământ ras pentru a se adăposti în timpul înaintărilor, căci lucrări de sapă nu puteau să facă din cauza înghețului.

3. Soloviev spune că rezervele au fost adesea silit să se desfășoare pentru a înainta, astfel că, la câte un moment se observau linii de tiraliori eșalonate înapoi.

Deci, focul dictează modul de înaintare și prin urmare scheme nu pot să existe asupra acestei înaintări.

4. Atacul localităților nu a fost bine pregătit, ceea ce dovedește că comandantii ruși aveau un dispreț nejustificat asupra valorii militare a inamicului lor.

5. Este de notat că între Kuropatkin și Griepenberg a existat o mare neînțelegere. Din această cauză înfrângerea dela Sandepu o aruncă unii în seama lui Griepenberg; alții în seama lui Kuropatkin.

Între altele Kuropatkin în memoriile sale zice :

«Dădusem ordin să se lase C. X. ca rezervă la centrul nostru, totuși Griepenberg trecu acest corp peste fluviu și'l legă cu A III fără ca eu să fiu înștiințat».

«Aceste mișcări atrase atenția japonezilor asupra scopului urmărit de noi și astfel ei începu a trimite întăriri în spre West».

«Generalul Griepenberg a neglijat de a intra în legătură cu A III pentru a-l susține la atacurile date. Artileria C. V. a intervenit în urmă rugăminței C. X. iar nu din legătura ținută între comandantul armatelor».

«Atacul satului Sandepu nu fusese absolut de loc preparat, împrejurimile și întăririle nu fusese recunoscute. Artileria a tras toată ziua asupra satului Beitași dela West de Sandepu, în loc să tragă asupra acestui din urmă sat.

Chiar div. 14 a atacat și ocupat Beitași și a raportat ocuparea satului Sandepu, ceea ce s'a dovedit a doua zi că a fost falș.

«În ziua de 26, A. II eră întinsă pe un front foarte mare și separată de A. III prin Sandepu care eră neocupat, ceea ce făcea ca aceste armate să nu-și poată da ajutor reciproc».

Cu privire la atitudinea în general a lui Griepenberg, iată ce mai zice Kuropatkin :

«Atitudinea generalului Griepenberg, în această împrejurare, a fost deplorabilă, atât pentru inferiorii săi cât și pentru acei din celelalte armate ; ea a fost încă de natură a distruge disciplina. Opiniunea exprimată de el cum că campania trebuie socotită ca pierdută și că deci trebuia să ne retragem înspre Mukden și apoi spre Charbin, a provocat o descu-rajare periculoasă la cei slabi și a pricinuit mai mult rău decât înfrângerea parțială a unuia sau altuia din corpurile de trupă».

Bătălia dela Mukden.

(Crochiurile 14, 15 și 16).

În întâia chenzină Februarie, forțele rusești repar- tizate în trei armate, în total 300.000 oameni din care 16.000 cavalerie, 1.200 guri de foc, 220 piese grele

și 88 mitraliere, erau întinse pe un front de aproape 80 km. la S de Mukden.

În fața acestora se întindea armata japoneză ¹⁾ care împreună cu armata V. creiată, A. III-a sosită dela P. A. și o rezervă generală atinsese cifra de 310.000 oameni, din cari 10.000 cavaleri, 892 guri de foc, 170 piese grele și 200 mitraliere.

În general aceste armate la 7 Februarie se găseau repartizate astfel :

Rușii. La dreapta armata II (Kaulbars, 126 batalioane) dela Synfatai la Yansutitsa pe un front de 24 km. La centru armata III (Bildering, 72 batalioane) dela Deliantun la Șahöpu pe un front de 17 km. La stânga armata I (Linievici, 228 batalioane) dela colinele Putilov-Novogorod la Kaotuling pe un front de 51 km. Corpul XVI rezervă la Mukden. Această

1)	{	A. I: Gardă Div. 2, 12, 3 brigade de rezervă = 48 B. + 9 E. + 28 B.
Repartiza-	{	A. II: Div. 4, 5, 8. Corpul de Formoza, 2, br. rezervă. 1 Br. cav. independentă = 42 B. + 23 E. + 22 Btr. + 45 Btr.
rea uni-	{	A. III: Div. 1. 7, 9. 1 Br, rezervă, 1 Br. cv. independentă, 1 Br. artilerie independentă = 42 B. + 17 E.
tăților ja-	{	A. IV: D, 6, 10. 1 Div. rezervă, 3 Br. rezervă, 1 Br. artilerie independentă = 44 B. + 5 E. + 34 Btr.
poneze	{	A. V: Div. 11 și 1-a Div. rezervă = 20 B. + 5 E. + 14 Btr.
	{	<i>Rezerva Generală</i> : Divizia 3-a și 4 Brigade de rezervă = 30 B. + 3 E. + 7 Btr.
	{	<i>Total General</i> : 226 B. + 62 E + 150 Btr.

Unele scrieri arată că brigadele de rezervă au mărit efectivele ca și diviziile. Afară de aceasta au sosit pe teatru de operații încă 3 diviziile de rezervă din cari două (1 și 2) s'au repartizat cum se arată aci armatelor V și IV, iar a treia divizie a rămas la dispoziția lui Oyama împreună cu trei brigade rezervă care împreună cu arm. III formau rezerva principală.

rezervă s'a mărit mai târziu cu C. I. Sib. și Divizia 72.

O divizie și o brigadă de cavalerie întărite cu o divizie de infanterie, acoperea dreapta la S de Syn-fatai. Un detașament la Matsiundan ținea legătură cu un corp mixt (1 div. inf. și 1 div. cav.) sub Renekampf care acoperea extrema stângă la Tsikotșeng și care era pus sub ordinele A. II rusă.

Alte două detașamente erau la Singking și Tungasien. În fine, din corpul XVI care era în rezervă se detașase la N o brigadă pentru a păzi calea ferată contra Kunguzilor¹). În total Rușii ocupau un front de 80 km.

Japonezii. La dreapta armata I (Kuroki) dela Pensiku până în față de Fendiapu. La centru armata IV (Notzu) cu față la N. călare pe calea ferată : la stânga armata II (Oku) întinsă până la Kokentai ; la extrema dreaptă armata V (Kamimura) făcea față lui Renenkampf ; armata III (Noghi) înapoi la centru forma rezerva destinată a executa întoarcerea pe la W de Mukden. Rezerva generală mai înapoi de A. III. Înapoia stângerii către Kuenho era o brigadă de cavalerie. În total japonezii ocupau un front de 65 km.

Pozițiile ruse și cele japoneze erau solid fortificate și protejate înainte cu apărări accesorii.

Rușii, într'un consiliu de războiu, hotărâsc luarea ofensivei cu dreapta înainte pentru a întoarce stânga japoneză asvârlindu-i spre E, dar la 12 Februarie când

¹) Japonezii trimisese 2 detașamente de cavalerie la N de Mukden pentru a încerca distrugerea căii ferate. Aceste detașamente erau ajutate de Kunguzi. (Vezi Raidurile japoneze pag. 113).

hotărâse atacul, proiectul suferi modificări din cauza ofensivei, luată de japonezi în același timp.

Oyama decisese a lua ofensiva pentru următoarele motive: complectase efectivele înaintea rușilor și nu voia să dea timp acestora a se mai complectă; se ridicase temperatura și voia să profite înainte de a se ridica prea mult, când de obicei, sunt multe noroaie din cauza desghețurilor și a ploilor.

Pentru atac, Oyama a hotărât ca cu armatele II, IV, I, V, să înainteze către frontul și stânga rusă pentru a face pe Kuropatkin să schimbe rezervele către stânga; iar în momentul când Kuropatkin va face această greșală armata III, să pronunțe învăluirea pe la dreapta rusă.

Bătălia a durat 18 zile în care timp s'au petrecut o serie de lupte, pe care, pentru înlesnirea studiului le împărțim la trei faze: (A. B. C.).

A) *Preliminările.* — *Schimbarea frontului dreptei rusești*¹⁾. Mișcarea japonezilor, pe unele părți începută chiar înainte de 20 Februarie — s'a petrecut în rezumat astfel:

Armata V (Kamimura) înaintează în două coloane cu mari greutateți din cauza terenului. În urma câtorva lupte mici cu cavaleria lui Renenkampf și cu trupele de avantposturi, ajunge la 13 Februarie, în fața localităților Nansandan și Matsiudan unde se oprește până la 21, fie din cauza oboselii, fie din alte cauze pe care nu le cunoaștem.

¹⁾ Crochiul 15.

Armata I. (Kuroki) începe marșurile mai târziu pe mai multe coloane și la 14 Februarie este imobilizată în urma luptelor dela Sokorei și Tokorei pe Șaho între Fendiapu și Tokorei, din cauza atacurilor lui Linievici întărit cu divizia 72 trimisă de Kuropatkin.

Mișcările armate V și I japoneză, făcură pe Kuropatkin, să creadă, că pe aci vor da japonezii atacul principal, de aceea la 11/10 dăte ordin să vie în această parte, din grosul rezervei sale : C. I Siberian, divizia 72 și 1 brigadă din Div. 6 de trăgători.

Armata II (Oku). Pentru a mască mișcarea armatei III, a înaintat de front până la înălțimea localității Tșanșan ; iar de aci a lăsat divizia 4 să acopere frontul, luând ofensiva cu cele alte două divizii pe ambele maluri ale râului Huen. Atacurile au fost respinse, astfel că la 14 Februarie se găsea tot în situația dela care plecase.

Armata IV (Notzu) nu a înaintat, ci a făcut numai niște simple demonstrații, canonând mai ales colinele Putilov și Novogorod pentru a se fixa asupra tăriei forțelor ruse din această parte.

Armata III (Noghi) se pune în marș pe 4 coloane cu stânga înainte acoperită de cavalerie și legat la dreapta cu armata II-a.

Scopul marșului eră de a învălui armata rusă în momentul când aceștia vor deplasă rezervele la stânga lor, ademeniți de mișcările armatei V și I.

La 13 se găseau la înălțimea armatei II-a luând contact cu Synfatai cu dreapta rusă. Cavaleria rusă

abia în această zi descoperă mișcarea armatei III japoneză.

La 14 continuă conversia acoperită la stânga de cavaleria japoneză care atinsese Tamintun cu recunoașteri până la Sinmiting la 40 km. înainte de frontul armatei fără ca cavaleria rusă să încerce a'i respinge.

În noaptea de 15—16 Kuropatkin fiind amenințat în dreapta de armata III și forțat de aproape de armata II, ordonă retragerea dreptei începând cu trupele din dreapta și apoi succesiv cu elementele din stânga, până la dreapta armatei III rusești.

Kuropatkin, cum am văzut, a fost înșelat de mișcările armatei V și I deplasând din rezervă, C. I divizia 72 și brigada de trăgători, ceea ce a făcut să rămână numai cu corp. XVI în rezervă.

Din acest corp a detașat 1 divizie la Sinmiting apoi tot din acest corp mai trimite alt detașament către Salimpu, dezorganizându-și rezerva generală.

La 14 dreapta rusă se retrăsese pe frontul Vusitai Tafansitun Madiapu, Kuropatkin observând adevărata mișcare a armatei III-a, chiamă înapoi corpul I Siberian luând și câte patru regimente din corpurile XVII și I Europa pentru a-și constitui o rezervă generală.

În rezumat, japonezii au menținut frontul rus cu A. IV și II, au executat demonstrații de învăluire cu A. I și V au executat marș mascat cu A. III, pronunțând apoi cu aceasta armată, o învăluire. Rușii fură înșelați de aceste mișcări dezorganizând rezerva și apoi când observă adevărata mișcare a japone-

zilor, sunt siliți a retrage dreapta, făcând în același timp eforturi pentru a constitui o nouă rezervă.

B) *Desfășurările decizive*. Luptele din această fază se petrec dela 15 Februarie până la 21 Februarie, în trei părți deodată și anume: A. II și III japoneză contra dreptei rusești; A. IV contra centrului; iar A I și V contra stânzei rusești.

În trăsuri generale operațiile s'au petrecut astfel:

Contra dreptei rusești. Până la 16 Februarie armata II japoneză urmărind de aproape mișcările de retragere ale dreptei rusești ajunsese pe frontul Linsipu, Kukiatceu, Vudiasa; iar armata III la stânga aceștia execută mișcarea de învăluire cu divizia 9 pivot. Diferitele ariergarde ruse care se retrăgeau fără mare rezistență, făcură pe Noghi (III) să creadă că rușii sunt în plină retragere.

Oyama, luând de bună părerea lui Noghi, dete ordin ca învăluirea să se continue pentru a cădea pe liniile de retragere ruse, punând la dispoziție încă o divizie.

Noghi dete ordin diviziilor 1 și 7 să înainteze respectiv către Mormintele Imperiale și Tiatsiatun, însă mișcarea nu s'a putut executa, căci trupele rusești erau întinse mult mai la N. din care cauză, în seara de 19 armata III era oprită: divisia I la Tașitșao, divisiile 7 și 9 pe frontul Ninsiantun Yunkuntun Yansintun, iar armata II dela Ulimpu prin Yeltaiza și S. V. de Tasudiampu la Lingsigu.

Kuropatkin hotărâse a lua ofensiva la 19 Februa-

rie cu C. I, X și alte trupe cu efectiv cam de un corp de armată, contra armatelor II și III japoneză. Mișcarea se preparase cu multă prudență, însă nu s'a putut executa, căci, în dimineața de 19 diviziile 8 și 5 din armata II-a japoneză iau ofensiva către frontul Yansintun-Madiapu, din care cauză Kuropatkin ordonă suspendarea mișcărilor ofensive de teamă a nu 'i se tăia retragerea.

Pentru ziua următoare însărcinează pe Kaulbars a lua ofensiva; iar el încercă să și mărească rezerva cu trupe din corpurile ce luptau precum și cu regimentele 9 și 10 tiraliori cari debarcau la Mukden.

Kaulbars în ziua de 20 hotărăște contra ofensiva ¹⁾ în trei coloane între Salimpu și Yantsitun. Dimineața 160 guri de foc încep o canonadă puternică, însă, mișcările infanteriei — nu se știe din ce cauză — abia au început după ora 11.

Grație avertizării dată prin canonada de artilerie și întârzierea atacului infanteriei ruse, Noghi făcù față contra ofensivei, deși la început se găseà în situație critică din cauza schimbărilor ce ordonase între divizii ²⁾. Astfel nici această contra ofensivă rusă nu reuși.

În acest timp cavaleria japoneză s'a ținut în apropiere de divizia 1-a lucrând însă mai emancipat și mai viguros ca altă dată. Cavaleria rusă s'a arătat fără acțiune în această parte.

¹⁾ Kuropatkin în scrierile lui se plânge că Kaulbars nu a executat ordinele așa cum i se dăduse.

²⁾ Divizia 9-a să fie înlocuită cu a 3-a care i se trimise ajutor, iar divizia 9-a să treacă la stânga diviziei 7.

În ziua de 21 în urma diferitelor mișcări executate, stânga japoneză se găsea : pe frontul Tiasiatun-Ninsiatun a III-a, și pe frontul Mandiapu, Ninsiatun a II-a, întrerupând totodată circulația trenurilor și telegramelor către Mukden.

Între fronturile acestor armate intrase și cele 3 brigade de rezervă pentru a umple golul ce se ivise încă din ziua de 20.

Aceste operațiuni constituiesc faza decisivă la dreapta rusă.

Să vedem ce se petrece pe restul frontului ?

Contra frontului rus. Armata IV în întâia fază am lăsat-o canonând colinele Putilov și Novogorod având în față C. XVII rus legat la dreapta cu C. V.

Până la 14 Februarie armata IV japoneză nu a putut înainta având de luptat pe un front bine întărit de ruși. În acest timp armata japoneză a recurs la lucrări așa de mari în cât se poate zice că aci japonezii au adoptat o formă de luptă «Defensivă—Ofensivă». Diviziile 10 și 6 aflate în prima linie înaintau respectiv asupra colinelor Putilov-Novogorod și în spațiul dintre drum și calea ferată prin lucrări de apropiere.

Celelalte trupe erau în rezervă la 14 Februarie.

Se mai alipise acestei armate și divizia 4-a (din A. II) care operă în apropiere.

Pentru ziua de 15 se hotărăște un atac : divizia a 6-a susținută de divizia de rezervă să atace ¹⁾ lo-

¹⁾ A atacat pe brigăzi acolate.

calitatea Şahopu și împrejurimele ; divizia 10 colinele Putilov și Novogorod ¹⁾. Artileria grea și cea de câmp să precedeze atacul cu un bombardament intensiv.

Până în ziua de 18 divizia 6-a abia a putut pune stăpânire pe câte-va lucrări înaintate în apropiere de Şahopu, iar divizia a 10-a cu toate eforturile ce făcuse abia ajunsese pe întăririle înaintate de pe colinele Putilov și Novogorod. Trupele mai ales ale diviziei 10 erau așa de obosite că dormeau în tranșee în timpul luptei.

În noaptea de 18—19 divizia 6-a lasă puține trupe în fața de Şahopu și cu majoritatea începe învăluirea pe la Est.

În fine, după multe atacuri în zilele de 19, 20 și 21 dimineața, trupele rusești încep retragerea către N. din ordinul lui Kuropatkin. Astfel putu divizia 10 să ocupe colinele Putilov și Novogorod unde rușii rezistase cu atâta bravură.

Retragerea de aci se făcea în momentele când armatele II și III japoneze ajunseseră cu frontul la EE.N. de Mukden.

Contra stângei ruse. Armata V-a în zilele dela 16—21 Februarie nu a făcut nici o mișcare, deși se găsea imobilizată pe frontul Matsiandan-Nantşandan încă din faza întâia, și cu toate că Oyama dăduse ordin A. I. să sprijine mișcările acestea.

Armata I în noaptea de 17—18 a trecut o bri-

¹⁾ Atacat pe brigade : una către Putilov, alta către Novogorod.

gadă (15) din gardă peste Şaho și a ocupat înălțimile Tohaton însă de aci nu a mai putut înainta.

După primirea ordinului de a ajuta mișcările Armatei V-a, Kuroki a însărcinat divizia 2 cu această misiune. Divizia 2-a cu o brigadă a ocupat punctele : Sekorei, Tikeidirei, Tokorei asigurând legătura cu armata V-a, însă, de aci nu a mai putut înainta din cauza că, în același timp, divizia 12 (A. I) care trecuse peste Şaho a fost atacată și respinsă către Baniaputsa.

Alte mișcări mai importante nu au fost aci.

În rezumat la 21 Februarie situația adversarilor era : Armata rusă formă un unghi defensiv cu vârful la Hatșepu având laturea de West călare pe Huenho, latura de Sud pe cursul superior al lui Şaho și în prelungirea lui, trecând ambele laturi prin punctele arătate în crochiu.

Armata japoneză era răspândită în toată lungimea și în apropierea fronturilor rusești sfârșită de oboseala celor 10 zile de luptă și dispunând de slabe rezerve, mai ales în fața frontului rusesc de W. armatele II și III japoneze, prezentau un slab cordon de trupe.

C) *Retragerea.* Dela 21 la 23 Februarie, după diferite lupte cu succese parțiale deoparte și de alta, armata III rusă se retrăgea la N. de Mukden către N. de Siagoza, pentru a prelungi dreapta frontului de W ; armata I și Renenkampf se retrăgea pe Huenho între Fulin și Fușun pe pozițiile fortificate de

mai nainte, urmărite de aproape pe front de către trupele armatelor IV și I-a; iar pe flanc de armata V care înaintează până la Huenho în față de Fușun.

La această dată 48 batalioane din corpurile de armată retrase erau adunate la Tauan pentru a face față spre S. E., pe unde Kuropatkin se temea de întoarcerea lui Kuroki¹⁾; ariergardele corp V, VI Sib. și XVII Europa țineau încă capul de pod dela Mukden unde rămăseseră câteva trupe din C. III; iar armata II se menținea pe frontul de W în fața atacurilor armatei II și III japoneză.

Convoiurile începuse a se retrage către N încă dela 21²⁾. În seara de 23 Kuropatkin, dăte ordin general de retragere, luând dispozițiunea a garanta această retragere în trei părți:

a) Să împiedice armata III japoneză de a încăleca calea ferată pe la N;

b) Să ție în loc armata I și V, a nu cădea pe linia de retragere;

c) Să ție în loc pe Notzu pentru a nu pune mâna pe Mukden.

Retragerea a început în noaptea de 23—24, executându-se astfel: corpurile V și XVII către Puho, trecând respectiv pela W și E de Mukden, apoi corpul VI prin marș de flanc către Fulin.

Aceste 3 corpuri au executat retragerea sub protecția unor fracțiuni ce au lăsat la capul de pod de pe Huenho împreună cu trupe din C. III.

¹⁾ Unele tratate spun că aceste batalioane erau destinate contra lui Noghi.

²⁾ Cu toate acestea în zilele de 24 și 25, drumurile erau încurcate din cauza convoiurilor.

C. I. Sib. care era în rezervă și care nu luptase de loc, s'a retras la Nord pe la Est de calea ferată.

Trupele din dreapta frontului de W, sub protecția arier-gardelor, s'a retras mai către Nord, apoi către ziuă a început a se retrage și trupele din stânga frontului de W, cari încă dela 20 rezistau pe frontul Yuhuntun-Madiapu. Retragerea acestor trupe a fost sprijinită de un detașament compus din diferite trupe, trimiși încă de seara către Siagoza și Ugun-tun, precum și de batalioanele Siberiene adunate la Tauan. În fine, pe frontul de S, trupele din dreapta armatei I, începuse a se retrage către Sintun urmărite de aproape de divizia 10 și garda; iar celelalte trupe ale armatei I împreună cu trupele Renenkampf se mențin pe frontul Siaotai, Kapukai, Fușun.

Armatele japoneze urmărind de aproape mișcările de retragere rusești au ajuns în seara de 25 în pozițiile următoare :

Armata II după o luptă înverșunată în Mukden, respinge trupele de aci și trece la N de acest oraș.

Armata III înaintase cu o divizie (7) spre mormintele imperiale, alta (1) către Ludiaku și alta (9) către Siagoza, în care timp rușii prelungise dreapta mult spre Nord, astfel că japonezii nu au reușit a învălui această aripă.

Armata IV a trecut Huenho și a îndreptat divizia a 6-a și divizia de rezervă la N de Mukden, pentru a lua în față trupele rusești ce se retrăgeau din Mukden, iar divizia 10 împreună cu garda din Armata I au ocupat frontul Tauan-Puho, Sintun de

unde canonau trupele rusești în retragere între drumul Mandarin și calea ferată.

Divizia 12 atinse seara după multe lupte înălțimile dintre Hușimpu și Sintai unde bivuacă; iar divizia 2 bivuachează la Fusun, după ce în cursul zilei din cauza unei înaintări fără serviciu de siguranță fusese expusă la mari pierderi.

Armata V a trecut Huenho către seară și a bivuacat împrejur de Fușun fără a fi luat parte însemnată la luptele de aci.

În fine, către orele 10 seara bătălia eră terminată iar sfârșimiturile armatei rusești din Manciuaria se retrag la N în direcția Karbin și Kirin. Trupele rusești cărora li se tăiasse retragerea pe la N de Mukden străbat rândurile japoneze dar lasă 12.500 prizonieri în această retragere.

Rușii pierd 19.000 prizonieri, 58 guri de foc și mai multe drapele, 75.000 răniți, morți și bolnavi de oboseala luptei (2118 ofițeri). Japonezii pierd 71.000 oameni.¹⁾

¹⁾ După Bujac. Op. citat.

A I	=	10.905	{	1960 morți (75 ofițeri)
			{	8893 răniți (299 ofițeri)
			{	47 dispăruți (2 ofițeri)
A II	=	22.726	{	5.908 morți (179 ofițeri)
			{	16.290 răniți (511 ofițeri)
			{	528 dispăruți (3 ofițeri)
A III	=	18.231	{	3.772 morți (143 ofițeri)
			{	13.390 răniți (417 ofițeri)
			{	1.073 dispăruți (5 ofițeri)
A IV	=	13.214	{	2.809 morți (102 ofițeri)
			{	10.97 răniți (471 ofițeri)
			{	308 dispăruți (3 ofițeri)
A V	=	5.938	{	1.168 morți (50 ofițeri)
			{	4.663 răniți (157 ofițeri)
			{	107 dispăruți

Rușii mai pierd încă 29 tunuri cu tragere repede, 3 tunuri Krup și 2 mortiere. Mare parte din aceste piese au fost pierdute în timpul retragerii.

Urmărirea. (Crochiul 19). A început la 27 de către A III J. cu divizia 2 și 12 însă s'a executat foarte încet din cauza oboselii trupelor și a lipsei de cavalerie. Adevărata urmărire strategică ar fi fost dacă se putea atinge Tienling înaintea armatelor rusești ceeace nu s'a putut face căci parte din trupele rusești, ajunseseră aci până seara.

Kuropatkin de teamă a nu fi atacat aci, ordonă continuarea retragerii în eșaloane, executându-se astfel:

La 1 Martie armata III se retrage către Kaijuan în care timp armata I și II adunate pe Fanho la Sud de Tienling cu puternice ariergarde. Aci a atacat o divizie japoneză dar au suferit pierderi însemnate. A circulat ideia de a se primi o luptă la Tienling, însă unitățile rusești fiind dezorganizate din cauza luptelor ce au ținut 2 săptămâni, trenurile și parcurile fiind amestecate în mare parte, mulți deodată fiind obosiți și rătăciți, a trebuit să se renunțe la ideia de a primi o luptă la Tienling și să se continue retragerea. Se zice că și lipsa de munițiuni a impus această retragere.

La 4 Martie armata I și II se retrage sub protecția armatei III care formează o puternică ariergardă la Kaijuan.

La 5 Martie s'a luat comanda lui Kuropatkin și s'a dat lui Linievici.

Kuropatkin a fost rechemat la Petersburg, însă a cerut și în curând a obținut autorizarea de a rămâne

în Mandciuria în subordine ca comandant al A. I. În locul lui Kuropatkin, a fost numit generalul de infanterie Linievici, ca comandant suprem.

La 10 Martie armata rusă a ajuns la Sipinghai fără a fi serios turburată. Pozițiunea dela Sipinghai era cea mai bună din zona și direcția de retragere dintre Tielin și râul Sungari.

Japonezii pentru un moment se opresc la Kaijuan pe frontul dintre Iuliausa și râul Tunglia, la Sud de Pataotun cum se arată în crochiu 19.

Observațiuni.

1. Este de observat că deși Arm. I și IV japoneză executau atac demonstrativ de front, totuși către finele bătăliei, aceste armate străpung frontul rusesc transformându-se în mod natural în atac decisiv, de oarece arm. III nu reușise a învâluși dreapta rusă; iar armata V stătea inactivă.

De altfel acest procedeu l'au întrebuințat adesea japonezii, atacând de front și aripi fără a fixa dela început pe unde vor da atacul decisiv.

2. Este clasic modul cum Japonezii au reușit prin demonstrația Arm. I și V să facă pe Kuropatkin a deplasa rezerva către stânga precum și modul cum armata III-a a executat marșurile pentru a nu fi văzută.

De altfel, să se observe că și la Liaoyang, a reușit Oyama să facă pe Kuropatkin a-și deplasa rezervele.

3. Cavaleria rusă dela dreapta nu și-a îndeplinit bine misiunea nici pentru a descoperi mișcările japoneze din această parte, nici pentru a le întârzia după

ce au fost descoperite. Se crede că această inacțiune provine: fie că după Miștchenko care fusese rănit s'au schimbat încă 2 șefi, fie că brigada de infanterie dată ca susținere a fost rechemată de arm. II-a rusă către partea unde atacă Noghi, fie că din această cavalerie se luase câteva regimente cu care s'a format un detașament către N de Mukden, pentru a păzi calea ferată contra Kunguzilor.

4. La stânga japoneză acoperind flancul stâng al armatei a III-a se vede pentru prima oară un grup de cavalerie japoneză operând independent. Acest grup a fost format din 6 regimente cavalerie, câteva baterii de munte, 24 mitraliere și o susținere de infanterie sub general Akiana.

De altfel este sigur că acest grup nu ar fi putut aduce mari servicii dacă cavaleria rusă de aci ar fi fost mai activă.

5. Schimbarea de trupe de pe linia de luptă, ce a voit să o facă Noghi în ziua de 21 Februarie în fața trupelor lui Kaulbars, este contra principiilor de artă militară.

6. Este de remarcat ajutorul reciproc ce și dădeau comandantii armatelor japoneze. Generalul Oku (arm. II) trece succesiv trei divizii în ajutorul lui Noghi care execută mișcarea învăluitoare.

Niessel spune că procedeul de atac și modul de ajutor al diferitelor coloane japoneze, seamănă cu procedeul din ultimile manevre germane.

7. Se observă în această bătălie multe zile de inacțiune cu toate că adversarii stau față în față. Aceasta se explică poate prin oboseala mare a luptătorilor.

8. A fost enorm de mare întinderea de front la care ajunsese japonezii către 18 Februarie (140 km.). Această întindere le-ar fi fost în desavantaj față de un adversar mai activ. Este contra principiului de artă militară întinderea de front așa mare și fixarea de sectoare și fronturi de atac pe date concepute, presupunând pe adversar imobil. Poate că japonezii cunoșteau prea bine capacitatea adversarilor lor, căci numai așa s'ar explica o abatere atât de gravă.

9. Nu numai frontul total a fost așa de întins, dar chiar fronturile parțiale ale diferitelor unități erau prea întinse și japonezii datorează numai neactivității rușilor, că au putut scăpa din aceste situații critice.

Desigur că nu trebuie să tințem nici la eșalonare excesivă în adâncime, dar trebuie să avem mereu în vedere că obținem deciziunea numai prin rezerve.

10. Kuropatkin a avut dese ocaziuni în timpul de la 19—22 Februarie a lua ofensiva. Este greu de înțeles pentru ce a părăsit atât de ușor a doua linie de apărare între Mukden și înălțimile Fulin, Fușun pe Huenho, unde putea să stea în defensivă luând cu trupele disponibile ofensiva contra armatei III-a japoneză, care în tot acest timp s'a găsit în situațiune critică.

11. În această bătălie, ca și în precedentele, Kuropatkin dezorganizează unitățile formând diferite detașamente cu însărcinări secundare, ceea ce a fost o greșeală slăbind legăturile tactice.

S'ar putea zice că fiecare schimbare de situație era un motiv pentru Kuropatkin de a forma noi detașamente, dezorganizând unitățile.

12. Cu privire la retragerea Rușilor s'a observat că în mare parte s'a executat cu multă pricepere tactică. Maiorul Bronsard von Schellendorf, care a asistat la armata lui Nodzu împreună cu principele Carol de Hohenzollern, spune c'a observat o atitudine foarte corectă la ariergardele ruse. (Din Bujac). Dacă însă ne gândim că se făcuse multă practică de retrageri în acest războiu, apoi este de crezut că această regulă în retragerea ariergardelor nu se datoră conducerii ori pregătirii din timp de pace, ci practicii făcută de fiecare soldat și comandant rus, în timpul acestui războiu.

CAPITOLUL II.

Urmare la operațiunile pe apă ¹⁾.

1. *Plecarea escadrei III de Pacific.*

În Februarie se formează o a treia escadră compusă din 1 cuirasat, 1 crucișetor cuirasat, 3 gard coaste și vase de serviciu, plecând la Liebau sub comanda lui Nebogatov și urmând drumul arătat în crochiu, până la întrunirea cu escadra II, când încep operațiunile ce se vor descrie mai jos.

2. *Operațiunile escadrei II pe timpul ernei până la întrunirea cu escadra III.*

Pe timpul când escadra III execută marșul către Pacific, Rodjeswenski timp de două luni, în apele Madagascar (Diego Suarez), a dresat ofițerii și echipagiile pentru a le pune în stare de luptă.

La 3 Martie pleacă fără a aștepta pe Nebogatov, trece pe lângă Singapore și se dirije către N. Cru-cișătoarele japoneze însărcinate a supraveghea strâm-torile Malaeze, se retrag.

¹⁾ Vezi Partea I, Cap. VIII.

După câțva timp Rodjeswensky ancorează în apele franceze la baia Kamrach, ceea ce a dat naștere la nemulțumiri și note diplomatice din partea Japoniei¹⁾; În urma acestor protestări Rodjeswensky iese pe larg pentru a adăsta pe Nebogatov.

La 26 Aprilie s'au întrunit cele două escadre și de aci au pornit către N. astfel că la 1 Maiu au trecut prin strâmtoarea Baski, între Formoza și Luçon, intrând în Pacific cu intenția ca de aci să meargă la Wladiwostok, evitând întâlnirea cu flota japoneză, pentru a-și face aci o bază de operație.

3. Operațiunile în Pacific.

Până la intrarea escadrelor în Pacific nu se auzează și nu se știa nimic sigur despre mișcările flotei japoneze (Togo).

La 14 Maiu se găseă în strâmtoarele Coreei.

La această dată escadrele adversarilor erau compuse și împărțite astfel :

Rușii. a) Trei divizii cuirasate : I-a (Rodjestwensky) 4 cuirasate ; II-a (Felkersheim) 3 cuirasate, 1 crucișetor ; III-a (Nebogatov) 1 cuirasat și 3 gard-coaste.

b) Divizia ușoară (Enquist) 4 crucișetoare cuirasate, 4 crucișetoare protejate.

Contra torpiloarele erau afectate pe la divizii și escorte.

În total aveau: 22 vase mari de luptă cuirasate și

¹⁾ Franța a știut a aplană repede acest conflict.

crucișetoare, 8 vase transporturi și 9 contra-torpiloare cu 12.000 oameni.

Japonezii. Trei escadre: I-a (Togo) curasată, compusă din 9 curasate împărțite în trei divizii; II-a (Kamimura) 9 crucișetoare curasate împărțite în trei divizii; III-a (Kataoki) 9 crucișetoare protejate împărțite în trei divizii. Contra torpiloarele formau două grupuri, din cari unul la Masampo pentru ori-ce eventualitate.

În total, Japonezii aveau: 28 vase mari de luptă curasate și crucișătoare. 20 contratorpiloare și 8 torpiloare, afară de cele dela Masampo.

La 14/27 Mai dimineața când Rodjesvensky trecea printre insulele Quelquepoert și Gotoshima, s'au văzut retrăgînduse crucișetoare japoneze cari făceau serviciul de descoperire al flotei.

La această dată flota lui Togo (I) se găsea la Mazampo, Kamimura (II) la Simonoseki; Kataoki (III) la Sasebo legate între ele prin telegrafie fără fir.

Bătălia dela Tsushima ¹⁾.

În dimineața de 14 Maiu, Togo a fost informat că escadra rusă înaintează pe ceața cu viteza de 12 noduri ²⁾ către NE fără serviciu de explorare.

Imediat Togo dă ordin escadrei III-a, ca împreună cu o divizie (Deva) din escadra I-a, să meargă către comunicațiile rusești pentru a tăia retragerea;

¹⁾ Crochiu 18.

²⁾ Nodul are 15 metri.

iar celelalte escadre să se întrunească până la prânz la N de Okinoshima. (Togo cu Kamimura). Rușii văzând flota japoneză încercară să scape vasele de transport, însă, era prea târziu. Togo ridicase semnalul care însemna: *De această bătălie atârnă soarta imperiului; fie care din voi să facă tot ce-i stă prin putință.*

De la 9^{1/2} dimineața escadrele adverse au început diferite manevre, iar către ora 12 s'au început luptele cari s'au terminat a doua zi (15 Martie) și care pentru studiu se împarte în două faze. (A. B.)

A) *Luptele după amiazi de 14 și noaptea de 14—15 Mai.*

Către ora 2, în urma diferitelor manevre Togo ajunge către capul coloanei adversare (NE de Tsushima), având în spre tribord (dreapta) un singur crucișetor.

Rodjeswensky a deschis focul la 7—8000 m. cu cuirasatul Suvarov, însă japonezii nu au răspuns de cât când s'au apropiat la 6000 m. concentrând focul asupra curasatelor din cap, ast-fel că la ora 3 a scufundat un cuirasat rus (Osliabia), alte două (Suvarov. și Alex. III) au eșit din luptă din cauza avariilor. În acest moment, distanța între escadre era de 3—4. mii de metri, și bătălia devine din ce în ce mai pronunțată. Rodjeswensky rănit pe Kneas Suvarof pe care începuse flacări, a trecut pe cuirasatul Borodino încercând în tot acest timp prin manevre când la N când la E sau W. a se opune adversarului.

La ora 3,¹⁵ când torpiloarele japoneze intrau în acțiune, Rodjeswensky după diferite manevre revine către 8 pierzându-se în fum și ceață.

Japonezii urmăresc pe Ruși cu crucișătoarele ; iar curasatele a căror viteză eră superioară se dirijează către N.

Aceste curasate către ora 6 întâlnesc pe Rodjeswensky cu I-a și II-a divizie, din care pierduse deja un cuirasat, și în urma unei canonade continuată până seara Rodjeswensky mai pierde încă patru curasate ¹⁾.

Rodjeswensky rănit din nou fu transportat pe un contra torpilor (Buiny-Borodino), apoi pe Biedovy, cedând comanda lui Nebogatov.

Când se petreceau luptele descrise aci, divizia ușoară Enquist, cu toate încercările brave ce făcuse, și cu toată viteza ce aveà, eră pusă în desordine de bastimentele ușoare japoneze, când din nenorocire apărù aci Nebogatov care pentru un moment ușurează situația lui Enquist, cauzând chiar avarii serioase japonezilor.

Dar avantajul acesta nu ținù mult, căci la ora 5³⁰ sosi aci Kamimura, obligând pe Nebogatov a se retrage către N.

Divizia Enquist se împărți în două : o parte către S și altă parte către Nebogatov. (Nord.)

La 7 seara, flota rusă este risipită și lăsată la voia întâmplării.

Nebogatov fiind înștiințat de luarea comenzei, a-

1) Suvarov, Orel, Borodinò, Alex. III.

dună bastimentele ce mai erau în stare de a lupta, îndreptându-se către N E fără a fi urmărit imediat, căci la această oră Togo ordonase (prin telegrafia fără fir) ca toate escadrele să se adune în vederea urmăririi, până dimineața, în apele dela Matsushima, lăsând torpiloarele a desăvârși opera de distrugere pe timpul nopții.

În total erau aci 60 de torpiloare japoneze, cari formează trei grupe și atacă din trei părți flota risipită rusă. Vasele lui Nebogatov cu ajutorul proec-toarelor au dejucat unele din atacuri cauzând pierderi însemnate torpiloarelor japoneze. Cu toate acestea în cursul nopții a pierdut încă 2 curasate ¹⁾ și 1 crucișător curasat ²⁾. Către ziuă a fost înecat lângă coasta Coreei încă un crucișător ³⁾. S'a zis de unii autori că contra-torpiloarele japoneze au atacat de toate părțile, în această noapte, întocmai ca niște viespi.

B) *Urmărirea în ziua de 15.* Din toată flota rusă rămăsese două grupe: Enquist spre S și Nebogatov spre N. Toate celelalte vase erau distruse ori rătăcite.

Nebogatov avea intenția să ajungă la Wladiwostok unde se mai îndreptase un crucișător izolat (Almaz).

La 10³⁰ Nebogatov fù înconjurat de escadrele japoneze la sud de stâncile Liaucurt.

El ridică semnalul capitulării convins că nu mai poate spera la nici o scăpare, fiind pătruns și de un sentiment de umanitate.

1) Sosol Veliki, Nakimov.

2) Monomack.

3) Sventiana.

Rodjesvensky și Nebogatov au fost luați prizonieri.

Procedarea lui Nebogatov nu este demnă pentru un om de războiu și pentru un popor războinic. Soldatul japonez își spintecă burta când nu mai putea scăpa, iar poporul japonez se entusiasma și ridică la cult pe asemenea viteji. De aci trebuia să ia exemplu Nebogatov.

Enquist a scăpat către S împreună cu un crucișător și un contra-torpilor.

Rușii pierd 3.500 morți, 7.000 prizonieri.

Japonezii pierd 116 morți și 538 răniți,

Astfel se încheie cea mai mare bătălie navală cunoscută în istorie, și care se petrece exact la 100 de ani după marea victorie a lui Nelson în apele Trafalgarului (1805).

Observațiuni și învățăminte.

1. Atât în operațiunile navale de coastă cât și în cele din largul mării s'au întrebuițat toate mijloacele maritime de distrugere, afară de submarine, cari nu și-au făcut aparițiunea în acest războiu. Deci, strategia, tactica și tehnica navală, pot trage multe învățăminte din acest războiu.

2. Este în adevăr, de admirat grija și energia desfășurată de flota japoneză în prima parte a operațiunilor, pentru a asigura stăpânirea mării și a pune flota rusă în imposibilitate de a întrerupe transporturile și aprovizionările armatei japoneze. De aci se poate vedea cât de serioasă a fost pregătirea de războiu a marinarilor japonezi.

3. Cu privire la minele submarine este de observat că s'a făcut o mare întrebuințare a lor, însă, nu se poate spune că a folosit cu totul trupelor, cari le utilizau. Așa, Rușii au presărat marea cu aceste mine pentru a împiedica apropierea flotei japoneze la P. A., dar, tocmai aceasta a adus avarii și pierderi chiar vaselor rusești. S'ar putea zice că prin aceasta au ajutat ei însă-și pe japonezi de a-i închide în P. A., Japonezii la rândul lor au suferit pierderi și avarii din cauza minelor și torpilelor submarine așezate de ei însă-și.

Este de observat însă că japonezii au suferit mai puține nenorociri din cauza acestor mine, de oarece, ei dragau marea înaintea marșului vaselor, pe când Rușii nu întrebuințau dragarea.

4. Trimiterea escadrei a doua și a treia rusă, în apele Pacificului a fost mai mult o manevră politică și un rezultat al vocii poporului rus care cerea o victorie mare și pedepsirea japonezilor, decât o măsură militară bine chibzuită.

5. În luptele navale, Rusia, din 27 vase mari de luptă, are 17 înecate, 4 predate și 6 scăpate prin fugă.

6. Togo, în scrierile sale, atribue succesele acestor bătălii, virtuților împăratului Japoniei și spiritului strămoșilor nevăzuți, cari au veghiat asupra destinului flotei japoneze.

Negreșit că este aci o bună parte din adevăr, căci fără cultul și respectul strămoșilor nu poate să existe o forță morală puternică, dar, mai trebuie adăogat că această forță morală a devenit de neînvinc

grație geniului și pregătirii morale și științifice a lui Togo și a secundanților săi.

7. Să se observe că în luptele mai serioase navale, tunul a avut cuvântul hotărîtor. Iată dar cât de important este armamentul de artilerie al flotei, și ce preț trebuie să se pună în pregătirea pentru utilizarea lui. Generalul Linievici, în raportul său asupra bătăliei dela Tsushima zice : *focul japonez eră sigur și acoperea literalmente toate vasele rusești, cu proectile*. Ori, această presupune o serioasă pregătire din timp de pace.

Generalul Rodjenswesky spune din contra : *că tunarii ruși nu cunoșteau principiile elementare ale tirului*.

8. Dacă rușii ar fi avut câteva submarine, ar fi înlocuit mult slăbiciunea celorlalte vase și ar fi putut înspăimânta poate pe japonezi, pentru a se strecura la Wladiwostok.

9. Telegrafia fără fir a adus mari foloase ambilor adversari și s'a putut vedeà că este indispensabilă răsboaelor maritime.

10. Se observă că regulile dreptului internațional mai ales cu privire la neutralitatea statelor, n'au fost respectate. Franța a dat azil vaselor rusești la Madagascar și în baia Kamrach. Anglia furniza Japoniei material de răsboiu prin vasele de comerț, iar față de Rusia păstra o atitudine mai puțin favorabilă. Americanii de asemeni lucrau pe față și fără nici un scrupul.

CAPITOLUL III.

Ultime operațiuni.

1. *Urmare la operațiunile după Mukden*

Dela finele Martie la finele August, situația în Manciuria nu s'a schimbat dar efectivele sau mărit: Armata rusă primește întăriri considerabile: C. IV, XIX, IX Europa și ceva din XIII, brigadele de tiraliori de Europa transformate în divizii, constituesc încă 2 corpuri; s'a format C. VII Sib. cu trupele lui Renenkampf, 16 baterii de obuziere, 3 baterii cu tragere repede. Garnizoana Wladiwostok a fost întărită prin creierea unei divizii de tiraliori de Siberia. Japonezii de asemeni primesc întăriri completând efectivele celor 18 divizii (din care 5 de rezervă) și celor 18 brigade de rezervă. Aproximativ ambii adversari atinseră cifra de 500.000.

În acest timp s'au petrecut mici ciocniri între avant-posturile adversarilor, din cari mai important este cel ce urmează:

Al doilea raid Miștenco.

Adversarii se găseau în situațiunea arătată în crochiul 19. Linievici dă ordin lui Miștenco să înain-

teze către flancul stâng și spatele japonezilor pentru a recunoaște forțele și pozițiunile lor.

La 3 Mai Mișcenko cu div. Cv. Caucaz, div. Cz. Trs. Bc. și 2 baterii călăreți, eră adunat la Liaoyanvoping. La 4 trece Liaho, pe la stânga diviziei 7-a japoneză bivuacând noaptea între Kalamintun și Kunipian. La 5 după ce face oarecari distrugerii luând și prizonieri, bivuachează la W de Fakumen.

La 6 atacă pe jos cu cazaci un regiment japonez (Reg. 49) fiind sprijinit la timp de artilerie, șarjează 2 companii și respinge pe japonezi luându-le 2 mitralieze.

După aceste operații socotește misiunea îndeplinită și începe a se retrage prin Siofanșen, Kalamitun ajungând la 11 Mai în locul de unde plecase.

2. *Operațiunile la Nord de Coreea și în insula Sakalin* ¹⁾.

Armata VI japoneză (Hasegava) formată și mobilizată cu două divizii de rezervă, operă în ultimul timp în Nordul Coreei între Tumen și coastă, căutând a depărta complet pe rușii din Coreea.

În acest timp un corp de expediție japonez, a debarcat la 24 Iunie în sudul insulei Sakalin la Korsakovsk și de aci a înaintat succesiv către N. respingând detașamentele rusești, ce întâlneă.

La 30 Iunie bombardează orașul Alexandrowsk și trei zile în urmă debarcă alte trupe la Alcova ²⁾.

1) Crochiu general.

2) Alcova este port mai jos de Alexandrowsk.

Garnizoana rusă strânsă de toate părțile fu obligată a se predă la 18 Iulie cu 3000 oameni.

3. *Ultima situație a adversarilor. Tratatul dela Portsmouth.*

Situația adversarilor în August era cea arătată în crochiu 19, iar organizațiunea și forțele lor erau cele arătate în primul aliniat al acestui capitol.

Din efectivele considerabile ce se găseau față în față, s'ar fi părut că vor urmă alte operațiuni și alte surprize, însă, pentru ambii adversari războiul devenise o sarcină grea, din cauza finanțelor și mai ales pentru Rusia din cauza nimicirii flotei și din cauza revoluții sociale din interiorul Imperiului.

De aceea, intervenirea diplomatică cu titlul de «bune oficii» a statelor unite a fost bine primită de ambii adversari și astfel, la 22 Septembrie, după multe discuții între plenipotențiarul Witte și Rosen din partea Rusiei, cu Komura și Takakira din partea Japoniei, s'a semnat tratatul de pace în care s'a prevăzut condițiuni onorabile pentru ambii adversari¹⁾, însă nici de cum complet satisfăcătoare.

Viitorul va probă, că pacea de la Portsmouth a fost numai o odihnă pentru cei doi adversari, cari se deosebesc prin rasă și se urăsc din cauza intereselor opuse.

1) Condițiunile tratatului, armistițiul și ratificarea păcii a se vedea la Anexa C.

4. *Observațiuni și concluziuni penale.*

1. O mare cauză a inferiorității tactice în luptele infanteriei rusești stă în cadrele sale rău instruite, fără încredere în ele și fără inițiativă¹⁾).

Afară de aceasta soldatul rus a fost obișnuit a merge și lucra numai în fața șefului, din care cauză s'a produs multe pierderi în cadre și ofițeri și s'a pierdut multe ocaziuni unde inițiativa ar fi adus folos.

De aci, trebuie să înțelegem pericolul educațiunii și instrucțiunii prin centralizare. De altfel la noi se vorbește multe despre descentralizare însă — trebuie să o spunem — se aplică foarte puțin cu toată buna voință ce se găsește pe ici colea.

2. Rușii în acest războiu ca și Francezii în 1870 au voit a găsi în teren o forță, iar trupele să fie complimentul acestei forțe.

Numai așa se explică de ce se decideau la retragere imediat ce erau puțin deplasați de pe terenul ce organizase defensiv.

Asemenea concepție duce fatal la înfrângere.

3. Fără pretențiunea de inovațiuni în strategie, dacă privim totalul operațiunilor japoneze, pare a fi un fel de împingere strategică combinată cu bătălii și lupte parțiale pentru a consuma treptat forțele adversarului.

Negreșit că asemenea procedeu s'a potrivit numai aci, unde Rușii nu erau capabili de ofensivă.

În alt caz — adică un adversar mai activ — ex-

1) Vezi anexa D.

cesul de prudență al Japonezilor, ar fi fost prilej de izbândă pentru adversar.

4. Când a fost vorba de întreținerea trupelor, asigurarea traiului, măsuri de retragere, etc., Kuropatkin a luat în totdeauna dispozițiuni excelente, însă, pentru conducerea trupelor la luptă, spre a profita de momentele critice strategice și tactice în cari s'a găsit adversarul, n'a luat nici odată dispozițiuni excelente sau complete din cauză că aștepta să i se dea și aci date sigure ca în administrație.

Deci, cu drept cuvânt se poate zice: Kuropatkin a fost un excelent administrator de câmp, dar nu un general de câmp ¹⁾).

Generalul de câmp nu așteaptă informațiuni și situațiuni pe cari să le verifice cu roșu și cu albastru, pentru a nu trece o centimă de ici dincolo, ci completează cu firea lui artistică, cu energia, cu temperamentul și cu curajul lui, ceea ce informațiunile nu au putut să-i dea în același timp scurt în care trebuie să se ia o soluție de luptă ²⁾).

5. Cu privire la una din cauzele cari au contribuit la succesele mari japoneze, iată ce găsim în «Revista Infanteriei»:

«Cauza succeselor mari japoneze trebuie căutată în «prima linie, în spiritul lor războinic și numai în a «doua linie în metoda lor de luptă.

¹⁾ Vezi buletinul Armatei și Marinei pe luna Ianuarie. (Articolul General Crăiniceanu).

²⁾ Martinov; Organizator de frunte acest general comandant de căpetenie era incapabil de a se orienta repede, a lua deciziuni spontanee energice, ca toți acei generali cari se pierd în detalii și în grămădire de hârtii nefolositoare.

«In cursul războiului Rușii au copiat pe Japonezi
 «în multe privințe ; cu toate aceste ei n'au obținut
 «succese, fiindcă lipsea mai întâi șefii capabili, apoi
 «adevăratul spirit militar și în fine, erau lipsiți de
 «sufletul unui întreg popor.

«Noi nu avem de loc intențiunea să contestăm
 «aci importanța metodei de luptă. Atât ofițerii cât
 «și soldații nu vor cunoaște eficacitatea reală a ti-
 «rului inamic, decât când se vor găsi sub ploaia
 «gloanțelor sale și ar fi imprudent să așteptăm ca
 «aceste gloanțe să vină să învețe pe toți cum ei
 «trebuie să se comporte și să se lupte apoi.

«Inșă, dacă ofițerii cunosc meseria lor, toate forma-
 «țiunile, toate metoadele vor deveni de întrebuițat,
 «vor deveni maniabile, bune chiar, fiindcă ei vor ști
 «să aleagă din arsenalul cunoștințelor lor, lucruri pro-
 «pice, iar trupele instruite și comandate de asemenea
 «șefi vor fi ele la înălțimea lor».

6. In acest războiu, din cauza deselor atacuri cu
 baioneta s'a deschis din nou discuția între partizani
 pentru și contra baionetei : unii susțin că baioneta
 este un scop și focul este mijloc, alții susțin contrariu.

7. Armamentul modern a dat mai mare soli-
 ditate și mai multă importanță detașamentelor izolate
 și recunoașterilor ofensive ¹⁾.

8. Conducerea luptelor a devenit mai dificilă și
 s'a mărit mult nevoia de acțiune personală a tuturor
 subordonaților.

9. Complicația luptelor cere atențiune specială a-

¹⁾ Punctele 7, 8, 9, 10, sunt inspirate din lucrarea Neznamov, op. cit.

supra recunoașterilor, rapoartelor și dărilor de seamă urgente și la timp.

Fără acestea șefii superiori nu vor putea conduce lupta, sau da ordine la timp pentru operațiile următoare.

De aceea, credem că afară de o largă preparațiune a șefilor de toate gradele, pentru a înțelege manifestarea luptelor, a judecă sănătos și a lua decizii în conformitate ca evenimentele, trebuie a ne sili să desvoltăm și să facem să se înțeleagă importanța rapoartelor și dărilor de seamă date la timp.

Tot în legătură cu aceasta, trebuie să înțelegem de câtă importanță este pregătirea semnalizării, și a diferitelor mijloace de legătură și corespondență între trupe.

10. Luptele de noapte au luat adevărata lor importanță și, de aceea, pentru preparațiunea lor din timp de pace, trebuie a se pune deosebită grije.

11. Cu privire la modul de înaintarea infanteriei în luptă iată ce găsim în «Revista Infanteriei» :

«Linia de tir erà ici cu intervalele îndeșite, colo «cu intervalele rãrite, ici risipiți uniform, dincolo ne-regulat, deci focul decideà aceasta».

Goluri mai mari ca 1000 pași, nu erau de loc o raritate în ansamblul liniilor japoneze. Bătaia mare a armelor moderne este suficient pentru a astupă aceste goluri.

Salturile ici scurte, colo lungi, ici de mici grupe, dincolo de plutoane, de companii și câte odată de linii întregi.

12. Cavaleria rusă, n'a știut să îndeplinească nici

rolul strategic nici pe cel tactic. De cele mai multe ori comandantul șef — Kuropatkin — n'a știut prin cavaleria lui, unde se găsește adversarul. Nici comandanții armatelor ruse n'au fost bine informați de cavaleria lor. (Rolul strategic).

La Liaoyang, la Șaho, la Mukden cavaleria n'a intervenit în luptă, nici n'a susținut retragerea după Mukden (rolul tactic). Nici cavaleria japoneză nu a fost mai bine.

13. Lucrările de sapă au căpătat și vor căpăta importanță în raport direct cu perfecționarea armamentului. Japonezii au făcut mare uz de aceste lucrări în ofensivă. Să nu se creadă însă că au întrebuințat mult timp pentru instruirea trupelor. Din perioada de instrucție individuală, numai 12 ore afectau pentru aceste lucrări. Gradații erau însă instruiți mai mult.

14. Caracteristic, în luptele actuale este legătura strânsă între artilerie și infanterie, în toate fazele luptei. Prin combinarea focurilor acestor arme, scotea pe adversar afară din adăposturi și poziții și apoi tot prin combinarea focurilor, căutau ele a-l distruge.

15. Dacă condițiunile strategice, geografice, etnografice și climaterice în cari s'au găsit adversarii, au fost mult deosebite de acelea în cari ne-am putea găsi noi și prin urmare dacă învățăturile trase din acest războiu, cu privire la aplicațiunea științei militare, trebuiesc privite cu oarecare rezervă și mai ales adoptate după multă gândire, trebuie însă, a ține seama de câteva învățături din acest războiu, al căror caracter permanent pentru orice timp și

orice spațiu nu se se mai pot pune la îndoială, și anume :

a) Războiul nu se poate improviza, el trebuie preparat fizic și intelectual, armonizând aspirațiunile cu cerințele ¹⁾.

b) Abaterea dela principiile artei războiului duce la înfrângere. De aceea ruptură legăturilor organice răspândirea forțelor în vederea scopurilor secundare, limitarea dreptului comandanților, nehotărârea, au condus pe Kuropatkîn la înfrângere.

c) Avantajul ofensivei în domeniul strategic și tactic rămâne necontestat.

d) Soarta bătăliilor și luptelor se decide ca și în trecut, concentrând forțe superioare pe direcția sau punctul decisiv.

e) Isbânda tactică se obține prin concentrarea focului. Perfecționarea armelor schimbă numai mijlocul de concentrare ; iar nu principiul concentrării.

Așa de exemplu cu tunul modern se poate renunța la masa de artilerie, dar rămâne în picioare concentrarea focului.

f) Succesul bătăliei sau luptei este rezultatul unui plan bine conceput, iar coordonarea eforturilor se obține numai când toată lumea judecă și apreciază situația la fel, întrebuintând mijloace variabile, dar convergente către scopul comun. La acest rezultat se ajunge prin o serioasă educațiune și instrucțiune profesională și printr'un antrenament corespunzător.

¹⁾ Vezi «Revista Infanteriei» No. 104—106 din 1905, cum se prepară un războiu.

16. Cu privire la Kuropatkin iată ce mai zice Dragomirof :

«Când a fost vorba cine să fie comandantul suprem, Kuropatkin a prezentat o listă de 3 persoane punându-se pe el în cap. Negreșit el a fost numit, dar nimeni n'a dus armata rusă la o rușine mai mare decât acest carierist (Credem că-i prea aspru Dragomirof). La Jalu a avut o poziție strategică admirabilă, dar el s'a condamnat de bună voe la o atitudine pasivă.

«Eră prima întâlnire și era de datoria lui să se găsească acolo.

«La Șaho n'a știut să profite de situațiunea critică a japonezilor, la Sandepu de asemeni, etc.»

Noi credem că, în adevăr, Kuropatkin n'a avut calitățile unui general de câmp, dar a arunca toată vina înfrângerilor pe el, este o greșeală. Precum armata rusă nu a putut progresa din cauza persoanelor, tot așa îndreptarea ei nu se va face aruncând greșeala pe o singură persoană.

Este în Rusia o stare socială patologică — ce are influența ei fatală asupra armatei — și această stare nu o putea îndrepta un om pe câmpul de luptă. Cine va face o paralelă între greșelile și defectele Rușilor în 1877 și între cele din 1904—1905, va putea să observe ușor că, aproape nimic nu a fost îndreptat în timp de 27 ani strecurați dela un războiu la altul, căci, asemenea îndreptări sunt opere ale timpului, ajutat de dorința de bine a cât mai mulți patrioți, iar nu a unuia singur. Timp, a fost; patrioți, nu.

17. In fine, pentru încheierea lucrării și observațiilor, ne facem datoria a reveni încă odată asupra învățământului moral ce trebuie tras din acest războiu și anume :

Când vom gândi toți la mărirea și gloria țării, iar nu la mărirea și gloria personală, atunci armata va fi bine pregătită de războiu ; iar țara întreagă va fi gata pentru sacrificii și fapte mari.

SCHEMA C.

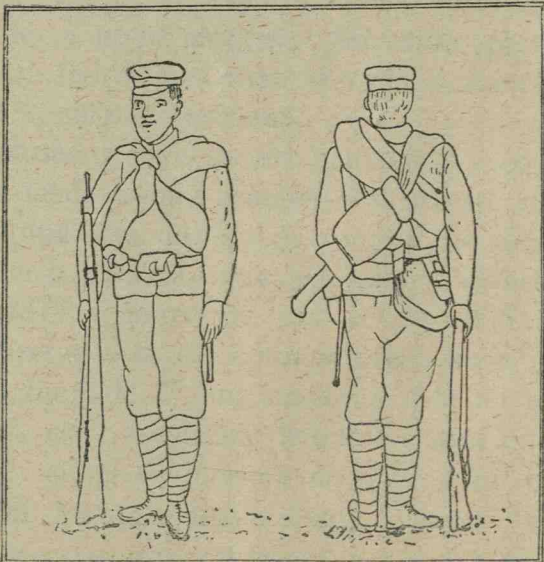
Modul cum săpau adăpostul japonezii in timpul luptei.

din Meunier.

SCHEMA D.

Ținuta de campanie a japonezilor.

din Meunier

ANEXA A.

Descrierea Geografică a Teatrului de operație pe uscat.

MANCIURIA.

Poartă acest nume dela tribul Mancians care domnea aci. Manciuria este muntoasă prezentând 2 lanțuri principale: la N. marele și micul Kingan; la E. Tșamboșan despărțit de celdintâi prin bazinul Sungarii.

Tșamboșan atinge 100 m., la frontiera Manciuriei cu Coreea. De aci iau naștere cele trei mari artere fluviale ale țării: Sungarii, Yalu și Tumen.

Partea de S a Manciuriei meridionale care înaintează către Marea Galbenă se numește peninsula Liao-Toung, ea e asemenea acoperită de masivi muntoși puțin ridicați, cari îi dă un aspect puțin sălbatic, extremitatea sa meridională cu solul stâncos dar cu văile argiloase, poartă numele de peninsula Kuangtung în care se găsește Portul Arthur și Dalny.

Traducerea cuvintelor chinezești geografice și topografice, întrebuințate mai des în lucrare.

King = Capitală.

Fu = Provincie și oraș cl. I.

Tșă = District.

Tșeu = Sediul unui guvernator.

Tiu = Sediul unui comisar de poliție.

Șuang = Sat.

Tșau = Releu de postă.

Seu = Sat în care se face târg.

Ling = Defileu

Ho și Kiang = Râu. (Sun. Bao-Ho = orașul de lângă apă Sun Bao)

Chiao = Pod și punte.

Șan = Munte. (Sun-Bao-San = Orașul de munte Sun Bao)

Po = Bae. (Tsemul-po-Masam-po).

Wan = Radă (Ta-ii-en-Wan)

Tao = Insula.

Pe = Nord.

Tong = Est

Nan = Sud

Su = Vest.

Da = Mare

Hoang = Galben

Șang = Deasupra

Hia = Dedesubt

Hidrografia. Coastele. Regimul la N și E în Manciuria este asemea celui din regiunea Siberiană vecină; zăpezile în timpul topirei lor, ploile abondente vara, formează numeroase cursuri de apă cari inundă mari întinderi ale țării.

Toate râurile aparțin sistemului fluvial al Amurului și acest fluviu e marea arteră vitală a regiunii, complectată prin cursul Sungarii afluentul său.

Manciuria la S W e supusă influenței Mărei Galbene care o scaldă pe o mare întindere.

Cele două mari artere fluviale sunt: Liaho și Yalu care servă de frontieră cu Coreea.

În Kuangtung râurile au un caracter torențial și seacă în partea călduroasă a anului. Lipsa de apă se simte în această regiune:

Comunicații.

Comunicațiile sunt mediocre. În timpul desghețului și ploilor se transformă pe unele locuri în băltoace și smârcuri. Între cele mai principale sunt:

a) Marele drum Mandarin; Mukden la Peking. Dela Mukden acest drum se prelungește la Kirin, Ninguta la Wladivostok. Tot dela Mukden pornește un drum principal în Coreea.

Calea ferată manciuriană presintă 3 ramuri principale, pornind toate dela Karbin:

a) Prin Ţiŝicar către Europa ; b) Prin Nicolaesk, Wladiwostok către Pacific ; c) Prin Mukden, Niutşang, către P A o ramură şi către Peking altă ramură.

Din ramura Wladiwostok se detaşează o linie până la Kabarosk, iar din ramura Peking se detaşează o linie către Sinmiting.

Căi fluviale. Sungarl. Amur şi Yalu.

Climatologia. Manciuria de Nord este în general friguroasă şi termometrul se scoboară până la 45⁰ sub zero în bazinul inferior al lui Sungari.

Navigaţiunea nu e posibilă pe acest râu decât dela 15 Aprilie la finele lui Octombrie ; durata iernii de 5 — 6 luni primăvara şi toamna sunt prea scurte, marile călduri de vară urmează aproape fără tranziţie frigului celui mare.

Vânturile de S şi S E aduc asupra Manciuriei o mare cantitate de ploi din Iunie până în Septembrie.

Iarna, vânturile uscate de N. şi N E împedică zăpada de a fi abondentă în N şi E de Manciuria, afară de vârful marelui Kingan.

Manciuria de S W şi mai cu seamă peninsula Liaotung, ale cărei coaste de S E sunt supuse acţiunii curenţilor calzi venind din Coreea, au clima mult mai dulce.

Populaţia Manciuriei poate fi evaluată la 13 mil. locuitori. Regiunea cea mai populată e bazinul Liao. Această populaţiune e compusă din Chinezi, Manciuri, Coreeni, Burişi şi Daurieni.

Afluenţa chinezilor s'a mărit considerabil dela jumătatea secolului XIX. Această populaţie este compusă din agricultori, criminali fugiţi şi aventurieri atraşi de gisimintele aurifere ; transformându-se cea mai mare parte în kunguzi ¹⁾ sau hoji cari înspăimânta regiunea.

Chinezii sunt mai numeroşi în provincia Mukden.

¹⁾ A nu se confunda Kunguzi cu Tunguzi cari sunt un fel de slătari fără nici un căpătâi răspândiţi şi trăind cu hojia în Siberia orientală.

Centrul Manciuriei diferă prea puțin ca cultură și producțiuni de provinciile vecine Chinei.

Religiunea predominantă este budismul cu diferitele sale rituri.

Producțiuni. Industrie. Guvernământul chinez a pus în ultimii ani ai secolului XIX, o atențiune cu totul particulară desvoltării agriculturii în Manciuria meridională, care produce în abundență grâu, orz, hămei, ovăz, mei, porumb și orez iar pe coastele Liaotung opium. Tutunul fumat de ambele sexe și bumbacul se află în toată partea de S. W.

În Manciuria de S W se cultivă foarte mult Gaolian, un fel de păpușoi înalt de 3 m. și cu firu mai gros ca porumbul. Această cultură a servit mult pentru mascat mișcările trupelor și chiar pentru foc, etc.

Creșterea animalelor se practică mult în toată Manciuria.

Chinezii mănâncă puțină carne, animalele cornute fiind întrebuințate la lucrările de câmp și transportul greutateilor. Caii în Nordul Manciuriei au o reputație bună.

Comerțul în Manciuria este concentrat în provincia Mukden. Importul predomină în porturile meridionale.

În general comerțul de import este în mâna Americanilor și Rușilor.

Administrația. Direcțiunea administrativă a Manciuriei are o formă prea complicată.

Cele trei provincii sunt supuse fiecare la un guvernator cu reședința la Ţițikar, Kirin și Mukden.

Ura și spionagiul, incriminările, sunt peste tot răspândite.

Perceperea impozitelor se face într'un mod cu totul arbitrar; puterea judiciară n'are nimic determinat. Hoțiile rămân nepedepsite; străinii sunt continuu expuși la înșelătorii, concesiunile domnesc în toate gradele ierarhiei administrative.

ANEXA A^b.

Paralelă între planul pe campanie al japonezilor în 1894 contra Chinei și în 1904 contra Rusiei.

Războiul Chino-Japonez

Iulie 1894. Incercarea unui transport chinezesc fără declarare de războiu.

Iulie 1894. Debarcarea trupelor japoneze în Coreea la Fuzan, Mazampo și Genzan.

August 1894. Concentrarea diviziei 5-a la Seul.

16 Septembrie 1894. Bătălia navală dela Yalu.

31 Octombrie 1894. Ocuparea punctului Fenghoaşeng.

24 Octombrie. Debarcarea unei a doua divizii în peninsula Kuakiung (Oyama).

Războiul Ruso-Japonez

27 Ianuarie. Atacarea flotei ruse dela P. A. fără declarare de război.

Februarie. Debarcarea trupelor japoneze în Coreea la Tşemulpo, Fuzan, Mazampo.

Februarie. Concentrarea diviziei 12-a la Seul.

Februarie-Martie. Atacul flotei ruse la P. A.

Martie-Aprilie. Trecerea fluviului Jalu și ocuparea punctului Fenghoaşeng.

Aprilie. Debarcarea armatelor II, III și IV. Investirea Portului Artur.

ANEXA B.

«NANIVA» BASTIMENTUL MAJESTĂȚII SALE IMPERIALE JAPONEZE.

Rado Tşemulpo, 8 Februarie 1904 (st. n.).

Domnule,

Avem onoare a vă aduce la cunoștință că ostilitățile între Imperiul Japonez și Imperiul Rusesc sunt declarate în momentul de față.

Eu trebuie să atac cu forțele ce am la dispozițiunea mea, vasele de războiu ale guvernului Rusesc, cari staționează în prezent în portul Tşemulpo, în cazul că comandantul forțelor navale rusești din Tşemulpo, ar refuză invitațiunea mea a părăsi acest port înainte de ora 12 din ziua de 9 Februarie 1904.

Vă rog respectos a vă ține departe de teatrul de acțiune din port, pentru ca să fie înlăturată orice primejdie pentru vasele ce D-v. comandați.

Atacul anunțat mai sus nu va avea loc înainte de ora 4 p. m. a zilei de 9 Februarie 1904, pentru a vă da timpul necesar de a satisface cererea mea de mai sus.

Pentru cazul că în portul Tșemulpo s'ar găsi vase de transport sau de comerț ale națiunii D-voastre, vă rog a le comunica notificarea de mai sus.

Am onoarea, Domnule a fi al D-voastre cel mai supus servitor.

URIU

Vice Amiral, Comandantul unei escadre
din flota Imperială Japoneză

«NANIVA» BASTIMENTUL MAJESTĂȚEI SALE IMPERIALE JAPONEZE

8 Februarie 1904.

Domnule,

Cum ostilitățile între guvernul japonez și guvernul rusesc sunt declarate în momentul de față, respectuos vii a vă ruga să părăsiți portul Tșemulpo, împreună cu forțele de sub comanda D-voastră înainte de ora 12 a. m. a zilei de 9 Februarie 1904, căci în cas contrar ași fi nevoit să vă atac în port.

Am onoare Domnule a fi al D-v. cel mai supus servitor

PROTESTUL VASELOR STREINE.

Tșemulpo, 9 Februarie 1904.

Domnule,

Noi subsemnații comandanți ai bastimentelor de război ale Angliei, Franciei și Italiei, atestăm primirea scrisorii D-v. din 8 Februarie 1904 prin care ne arătați intențiunea D-v. de a ataca mâine la ora 4 p. m. bastimentele rusești aflate actualmente în port.

Avem onoare a vă atrage atențiunea asupra celor ce urmează :

Considerăm, că conform regulelor stabilite de dreptul internațional, portul Tșemulpo fiind un port neutru, nici o putere nu are dreptul de a ataca bastimentele unei alte puteri și aceea putere, care ar contraveni acestei regule într'un asemenea port, este pe deplin responsabilă de pierderile, ce s'ar cauza în oameni și material (bunuri).

De aceea protestăm energic contra unei asemenea violări a neutralității și am fi bucuroși să auzim hotărârea d-v. în această cestiune.

ANEXA C.

Câteva notițe biografice asupra comandanților armatelor adverse.

COMANDANȚII RUȘI.

Amiralul Alexieff. Născut în 1843, a urmat școala cadetilor de marină. În 1889 a fost numit ca atașat naval la Paris unde a stat 8 ani. În 1892 trece ca șef de Stat Major general al flotei, iar în timpul războiului Chino-Japonez a comandat escadra de Pacific. În 1901 a fost numit ajutor de câmp general, și în 1903 vice-rege în Extremul orient.

Generalul Kuropatkin. Născut la 1848. A urmat școala militară și academia de războiu Nicolae. Este fiul unui simplu angajat.

Căpitan a fost trimis în Algeria unde a luat parte la o expediție în Sahara.

În războiul din 1877 a fost șef de Stat Major al lui Skobelev. A publicat în «Vayenny svornic», memoriile sale relative la acest războiu, primite cu o deosebită atenție în literatura rusă. În 80 — 81 a luat parte în expediția dela Turkemens, unde a fost acoperit de glorie cu ocazia atacului dela Geok — Tepe. La 33 ani Lt.-General, ia guvernământul Transkaspian. În 1897 a fost numit Ministru de războiu.

Generalul Makarov. Născut la 1848. A avansat repede grație bravurei și calității sale de care a dat probă și în 1877. Se bucură de multă stimă în armată, de aceea pierderea lui a adus mare descurajare în trupele de apă rusești.

Vice Amiral Skrydlow. Născut 1844. Intrat armata 1860. La 1877 a comandat canoniera *Schutko* și a aruncat un vas turcesc de pe Dunăre. În 1900 a fost numit comandant al Diviziei de Pacific. În ultimul timp fusese comandant al Escadreii din M.-Neagră.

General Stoessel. Etate de 54 ani. Pasionat pentru armată și iubitor de subordonații săi.

General Griepenbergh. Născut în 1838. Avansat ofițer în timpul războiului din 1854 și ajuns General-Major în 1878.

General Kaulbars. Născut în 1844. Eșit din școala de cavalerie în 1861 și avansat general locotenent în 1894.

General Linievici. Născut în 1838. În 1900 a comandat o coloană internațională de 15.000 oameni ocupând Peking. Înainte de începerea războiului ruso-japonez comandă trupele circumscripției Amur.

COMANDANȚII JAPONEZI.

Mareșalul Oyama. Comandantul armatelor japoneze din Manciuria, 60 ani. Constituție și sănătate deplină, având talia și forța herculiană.

În războiul din 70 era în Franța unde a urmărit peripecțiile războiului. În 1894 a făcut un alt voiaj de studii în Europa. În 1894 a comandat a doua divizie în peninsula Kuangtung.

Multe reviste se îndoiesc de rolul efectiv jucat de el în acest războiu, aducând laudă numai șefului său de Stat Major Kodama (50 ani), și mai ales subșefului de Stat Major Fukușima.

General Kuroki. Născut în 1844 din clasa Samurailor. În serviciu Mikadoului la 1871. În 1872 a și comandat primul batalion de gardă. A luat parte la represiunile contra mișcărilor din 1877. În 1904 director al serviciului mobilizării. Apoi șef al Diviziei 6, al gardei, în fine, în 1904 membru în consiliul superior de războiu.

General Noghi. Etate 62 ani. A avut șef de Stat Major pe general Matsumaga.

General Oku. Etate 56 ani. A avut șef de Stat Major pe General Oseko.

General Noțu. Etate 63 ani. A avut șef de Stat Major pe General Uysera. Acești generali de și au fost oarecum bătrâni și poate deveniți rutiniști în cunoștințe și metode, totuși au condus armatele lor la rezultatele cunoscute.

De sigur că între alte calități au avut și pe aceea care a afirmat-o într'o zi Generalul Yamagata către instructorii francezi: «Sunt deja prea bătrân ca să mai învăț ceeace arătați «tinerilor noștri ofițeri, dar caut a cunoaște bine valoarea «fiecăruia și a-i întrebuința în consecință».

Amiralul Togo. Născut la 1855. Descendent din rasa războinică a Samurailor.

A primit educația maritimă în Anglia unde a stat dela 1872—78.

Marinar cu mare putere de muncă și deciziune.

În 1894 a luat parte activă la războiul contra Chinei.

Războiul actual l'a trecut între cei mai mari oameni de războiu.

Proclamațiunea lui Kuropatkin dela 2 Octombrie 1905 la Sud de Mukden.

«Este mai bine de șapte luni, inamicul ne-a surprins printr'un atac trădător contra PortArturului, înainte de orice-declarațiune de războiu. De atunci trupele rusești au îndeplinit pe teren numeroase acțiuni eroice de care patria

poate tocmai să fie mândră. Cu toate acestea inamicul nu numai că nu este îngrozit, dar continuă, în presupțiunea sa, de a visa într'o complectă victorie.

«Trupele armatei din Manciuuria, a cărui curaj n'a încetat de a fi hotărât, nu erau până aici numeric destul de tare pentru a bate armata japoneză. Trebuia un timp considerabil pentru a trece peste toate dificultățile materiale și pentru a întări armata activă atunci când ar fi în stare prin masa sa, de a îndeplini cu plin succes misiunea grea dar glorioasă care îi este dată.

«Tocmai pentru aceasta, cu toate că am respins atacurile japonezilor contra pozițiilor noastre de mai multe ori, la Ta-Ché-Kiao, la Liau-Diau-Sau, la Liaojang, totuș n'am crezut, după aceste succese, să procedez la marșul înainte și am ordonat retragerea până ne vom întări numericeste. Ați părăsit eroicește pozițiuni fortificate lăsând acolo mormane de cadavre inamice, fără ca să fiți îngrijați de adversarul nostru, și v'ați retras amenințători, gata la o luptă nouă pe pozițiuni din nou preparate.

După o luptă de 5 zile la Liso-Jaug și o apărare triumfantă a tuturor pozițiilor înaintate și principale, ați făcut retragerea voastră spre Moukden în condițiunile cele mai grele. Atacați de armata lui Kuroki, ați mers pe un noroi mare, ați combătut o zi după alta, chiar noaptea, piesele voastre de artilerie, le-ați tras cu mâna și ați ajuns la Moukden fără să fi părăsit un tun sau un rănit, fără a vă lăsa să fiți făcut prizonier un singur om scăpând și păzind complectamente, echipajele voastre militare.

«Cu inima plină de supărare ordonasem retragerea, dar cu convingerea nestrămutată că retragerea eră necesară pentru a aduce victoria noastră întregă și decisivă asupra inamicului când momentul oportun va sosi.

«Țarul a destinat pentru lupta contra japonezilor importante forțe militare pentru a ne asigura victoria. Toate dificultățile existente pentru a face să parvie aceste forțe la o distanță de 10,000 verste au fost trecute cu o abnegație

hotărâtoare, cu talentul voit, de către Ruși de toate profesiunile, de toate rangurile, de toate clasele, trimese cu ele pe teatrul de războiu.

«Dificultatea ce există, e încercarea ce nici odată nu s'a prezentat până aici, de a transporta sute de mii de oameni, zeci de mii de cai, milioane de balotri de material într'un mod neîntrerupt, cu calea ferată, timp de șapte luni din Rusia Europeană și din Siberia în Mandciuria. Dacă regimentele deja expediate nu vor ajunge încă, noi regimente vor fi trimise, căci voința nestrămutată a țarului este de a bate adversarul, și vom executa nestrămutat această dorință.

Până aicea inamicul, în operațiunile sale, s'a sprijinit pe mari contingente de trupă; resfirând armatele sale, ne înconjurau și căutau, după voință, momentul cel mai favorabil pentru a ne atacă. Dar acum momentul după care toată armata oftează, în fine a sunat, momentul a venit pentru noi de a lua ofensiva și de a forța pe japonezi să facă cea ce voim noi. Căci forța armatei Mandciuriei este acum destul de importantă pentru ca noi să trecem la atac.

«Trebue în acest timp să vă convingeți bine și nici odată să uitați că, pentru a triumfa contra adversarilor puternici și valoroși, trebue, pe lângă altele un număr suficient de trupe, că totul să fie animat, de la cel mai simplu soldat până la cei mai înalți șefi, cu ferma hotărâre de a smulge victoria care va cere încă sacrificii.

Gândiți-vă bine la importanța acestei victorii pentru Rusia. În particular, gândiți-vă cât e de necesar de a fi victorioși pentru a elibera mai repede pe frații noștri închiși în Port-Arthur, care conservă eroicește de 7 luni fortăreața încredințată apărării lor.

«Armata noastră, tare prin unirea sa cu țarul și cu toată Rusia, a îndeplinit în toate bătăliile, acțiuni eroice pentru patrie și și-a câștigat de la toate popoarele un renume meritat.

Gândiți-vă în fiecare oră, că voința țarului va încredințat apărarea demnității Rusiei și a intereselor sale în Ex-

tremut-Orient; gândiți-vă în fiecare oră că vouă, din toată armata rusă vi s'a dat apărarea onoarei și renumelui Rusiei, Augustul conducător al patriei noastre și a Rusiei întregi și cu el întreaga Rusie se roagă să împlinim însărcinarea dată în mâna noastră fără ezitare și cu o deciziune hotărâtă de a îndeplini datoria noastră până la capăt fără a menaja viața noastră.

Dumnezeu să fie cu noi toți.

ANEXA D.

Note și învățăminte culese de ici colea¹⁾

Felul de luptă al adversarilor.

Japonezii au întrebuițat formațiuni simple și mlădioase.

Elementele de căpetenie ale luptei japoneze sunt: dorința neînfrânată de a câștiga cu orice preț teren înainte: un foc din cele mai puternice, ochit bine și de multe ori concentrat; întrebuițarea nemărginită a formelor terenului și îngheizarea adăposturilor vremelnice; întrebuițarea întunericii nopții pentru a se apropia de vrăjmaș; înșelarea și surprinderea acestuia; păstrarea celei mai desăvârșite taine asupra măsurilor luate; mișcări învăluitoare, serviciu de recunoașteri și spionaj din cele mai bine organizate; o luptă lungă și cerbicoasă pentru dobândirea superiorității, focului, care se urmă până la distanțele cele mai mici de vrăjmaș și apoi asaltul cu baioneta dat cu bărbăție.

Înaintarea lor de regulă eră înceată dar sigură. Arătau o tenacitate aproape supra omenească pentru a păstra terenul cucerit și nu făceau un nou pas înainte, fără să-l fi pregătit mai întâi cât mai bine prin focuri.

Companiile din cap se desfășurau de multeori întregi, împărțindu-se în grupuri mici, cari se folosesc cu îndemănare

1) În special din lucrarea: Pilde și învățăminte de D-l Col. Georgescu Cristodulo.

de toate adăposturile pentru a câștiga teren înainte, alternând focul cu mișcarea; iar când sunt siliți să se oprească, fie terenul acoperit ori descoperit, ei se aruncă la pământ și scobesc repede adăposturi. Pe dată însă ce pot plecă înainte, fac un nou asalt, iar eșelonul care urmează se aruncă la rândul său în adăposturile scobite de eșelonul premergător, adâncind la trebuință aceste adăposturi.

Înapoia acestor grupuri merg rezervele, în formațiuni mai mult ori mai puțin adunate, dar totdeauna ascunse cu îndămânare de vederea vrășmașului. Aceste rezerve când trebuiau se între în zona unde lucrau trupele liniei de foc, nu numai că aveau aceleaș formațiuni ca și trupele acestei linii; dar încă întrebuițau chiar și adăposturile făcute de dânsule, aceasta fiind singurul mijloc pentru ele de a se menține la distanțe mici de vrăjmaș fără să sufere pierderi simțitoare.

— Infanteria japoneză când se desfășoară poartă o deosebită grije pentru a se eclera înainte și pe flancuri cu cercețași.

— Tragerea începea adesea și dela 1500 m. — Dela 3500 m. infanteria nu mai putea înainta în coloane de marș sub focurile artileriei.

— La distanțe mici sub focurile de șrapnele înaintau în linii de trăgători la 4 pași. Adesea — se vedeau linii de trăgători unele după altele. Asalturile japonezilor au pornit dela 500—50 m. Uneori chiar dela 20 m.

Japonezii au întrebuițat obișnuit focul de voe. La distanțe mari au întrebuițat focuri rare, focul de salvă însă cu unitățile din susținere și rezervă. Întrebuițau focul de salvă după sosirea pe poziția inamicului, pentru urmărire, și pentru a ține oamenii în mână. Odată focul început i se dădea cea cea mai mare intensitate.

— Efectele focurilor de infanterie s'au simțit chiar de la 2000 m.

— Nu s'a simțit nevoe de adunarea trupelor înainte de începerea luptelor. Mai întotdeauna, unitățile se dirijeau către obiective, din coloana de marș.

— Fronturile de luptă erau adesea foarte întinse. Companiile atingeau 250 m.; batalioanele 800 m.

— S'a dovedit că nici un atac nu avea succes fără ajutorul baionetei.— Baioneta face uneori în câteva minute ceea ce focul nu putuse face în 2—3 zile.

Urmând acest procedeu cu o progresiune mai mult sau mai puțin repede, care câteodată dură mai multe zile. Japonezii ajungeau în sfârșit la distanța de asalt, adică : 50, 100 200 și chiar 400 m. de pozițiunea vrășmașă, când toată lumea năvăleă la atacul cu baioneta cu sau fără pregătire prin focuri.

Dacă asaltul izbuteă, învingătorul se fortifică pe dată pe terenul ocupat și aduceă cât mai repede mitralierele și o parte din tunuri, așa ca să poată face față unei întoarceri ofensive.

* * *

Rușii înaintau pe fronturi înguste și adânci. Ei întrebuițau foarte puțin terenul și cea mai bună dovadă despre aceasta, a fost mirarea ce i-a cuprins, când au văzut că vrășmașul se adăposteă atât de bine, în cât nu putea fi zărit cu nici un preț.

Ca focuri, au întrebuițat obișnuit salvele, iar când întinderea frontului sau alte împrejurări nu îngăduiau întrebuițarea acestui foc, au recurs la focul prin pachete de mai multe încărcătoare, care seamănă întru câtva cu focul prin cartușe numărate, întrebuițat în unele armate din Europa; dar face să se cheltuiască mai multe cartușe.

Focul de salvă tras de oameni adăpostiți după parapete, cari prin firea lucrurilor nu puteau vedea bine terenul dinainte, nu a putut avea de cât o folosință cu totul mică; iar când Rușii au luat câteodata ofensiva ori au trebuit să dea vreun contra-atac, focul lor eră obișnuit călăuzit astfel :

Un grup înaintă pe când altul trăgeă focuri, grupul din urmă care făcuse asaltul pornea înainte, în loc să se oprească și să pregătească înaintarea prin focuri.

Linia de luptă era de la început foarte slab alcătuită; așa că nu i-se puteă cere să zdrobească pe vrășmaș prin focuri:

Această linie trăgea focuri de salvă, cari nu numai că prin însuși felul lor nu puteau fi bine ochite, dar încă din pricina greșitei aplicațiuni a fortificațiunei pe teren, nu le îngăduia să bată tot terenul dinaintea uvrajelor pe întinderi destul de mari.

În ofensivă salturile nu erau pregătite prin focuri.

Această din urmă împrejurare a făcut mai cu seamă, ca pedestrirea rusească să nu poată ajunge niciodată la distanța hotărâtoare a focului, care după regulamentul lor de pe atunci, era la 400 m. de vrăjmaș.

Afară de acestea, rânduiala lor de luptă privită în întregul ei, era prea deasă, ceea ce a făcut ca să sufere pierderi foarte mari când au intrat sub focul vrăjmașului; iar răul acesta a venit de aeolo, că în timp de pace pedestrirea rusească nu făcuse de cât exerciții și atacuri de paradă cu terenuri cu totul netede.

Unitățile nu erau precedate de recunoașteri sau cercetași, cari să lumineze terenul.

Comandanții de trepte mai înalte intrau în amănunte cari după regulament chiar, cădeau în sarcina subordonaților;

Șefii marilor unități nu erau ținuți la curent cu ceea ce se petrecea în unitățile de sub ordinele lor, iar; șefii acestor unități din pricina orientării neindestulătoare date la începutul luptei, de comandamentele de trepte înalte, nu operau totdeauna potrivit scopului urmărit de aceste comandamente, pierzându-se de multeori legătura și neputând dobândi conlucrarea laolaltă;

Limita de acțiune a armelor adverse începea la 2700 pași de artileria adversă. La această distanță salvele pe secții în contra bateriilor, dădeau rezultate bune.

S'a constatat că infanteria nu se putea ridica din adăpost din cauza rafalelor infanteriei adverse, de aceea pentru a distruge pe adversar se recurgea la subîmpărțiri importante, care trăgeau în el pe timpul când alții făceau înaintarea.

S'a constatat că la 150—75 pași de poziția adversarului,

atacul suferea pierderi foarte mici: explicația este de natură psihologică.

Consumarea muniției a fost foarte mare la ambii adversari.

Artileria. Tunul japonez cântărea la 1640 kgr. deci ușor pentru zona muntoasă; dar cai aveau foarte proști de aceia schimbările de poziție le făceau greu. Artileria de munte cu măgari putea trece pe ori unde. Reculul limitat cu sapa de călcâi, rezort și frâu de coarde. Luțea la tragere 2—3 lovituri de și teoretic susține că ar fi 10 pe minut. Cartușul deosebit de obuz. Focos cu dublu efect. Obuze brizante cu un fel de melinită.

Rușii la început au avut mult material vechi, apoi treptat au adus materialul cu tragere repede. N'aveau obuz brizant și a simțit mult lipsă în preparația atacului. Materialul în general, mult superior celui japonez. Au simțit lipsa bateriilor de munte și de aceia în cursul campaniei au adus 18 baterii.

Lipsa de scuturi a fost simțită în ambele părți de aceia s'a recurs la lucrări de pământ. Japonezii aflau prin spioni locul unde se găsea aceste lucrări, astfel au putut adesea să reguleze bine tragerea. Ambii adversari reperau tirul. În cazuri normale regularea se făcea repede.

Tirul indirect s'a întrebuițat mult. La început Rușii se mascau puțin, astfel că lumina tunului demască poziția. Mai târziu s'au defilat cu 4 m și 8 m. Adesea s'a văzut baterii rusești la 500 m. înapoia crestei și defilate de 20 m. însă, de aci decurgea inconveniente că comandantul bateriei trebuia să se depărteze mult, recurgând la semnale și telefon.

Artileria japoneză dela început intră toată în linie. Artileria rusă lucră bine însă a fost adesea pusă în inferioritate prin aceea că o parte rămânea la rezerva generală.

Se zice că metoadele de tragere preconizate de Francezi au avut o largă aplicațiune.

Artileria trebuie să întrebuițeze foarte bine terenul din cauza violenței focurilor. Japonezii țineau la concentrarea efec-

telor indiferent de concentrarea bateriilor pe poziții pentru a nu le expune la pierderi.

Abuzul tirului indirect pentru a micșora vulnerabilitatea n'a permis artileriei să intervină în toate incidentele luptei.

Japonezii deschideau focul la 4—5.000 m.

La începutul războiului Japonezii întrebuițau lupta de artilerie, însă mai târziu artileria rusă devenind superioară, Japonezii evitau lupta de artilerie încetând focul câteodată pentru a-l începe la ocazii favorabile.

La preparația atacului luă parte toată artileria disponibilă. S'au întrebuițat vijelii cu durata până la o oră.

Efectele materiale nu erau așa de mari pe cât se așteptau.

Efectul moral al obuzului brizant eră foarte mare la început, din cauza fumului și spărturilor numeroase, însă mai târziu trupele se obișnuiau căci spărturile asupra omului culcat nu erau omorătoare. Impresia șrapnelelor eră mai puternică și continuă, din cauza efectului omorător.

Șrapnelul producea efect slab contra lizierelor și retranșamentelor.

În general efectul artileriei eră slab contra celei mai mici cute de tren.

La tragerea progresivă Rușii întrebuițau trei înălțătoare ce băteau o adâncime de 600 m.

S'a întrebuițat tragere de noapte pe zone reperate, și contra satelor cu direcția reperată pe ziuă.

Rușii întrebuițau tragere progresivă și de secerare contra câmpurilor acoperite cu gaolian.

Japonezii s'au servit de artileria grea chiar dela trecerea peste Yalu.

Rușii au întrebuițat adesea obuzierul de 15, trăgând cu el obuzul brizant pe care nu-l avea la artileria de câmp.

Consumarea munițiilor a fost foarte mare însă nu se cunosc cazuri de încetarea focului din lipsă de muniție.

La Japonezi antetrenurile erau înapoia tunurilor.

La Ruși antetrenurile erau adăpostite.

În multe împrejurări Japonezii întrebuițau pentru aprovi-

zionare un lanț de oameni trecând proiectilele din mână în mână; iar Rușii întrebuițau un cărucior tras cu un cablu.

Preparația atacului se obține prin continuarea focurilor artileriei și infanteriei.

Infanteria înaintând trebuie să fie mereu susținută de artilerie, mai cu seamă la pozițiile organizate solid unde se întrebuițează obuzul brizant.

Artileria trebuie să lungească tragerea, când atacătorul a ajuns la 300—400 m. de poziția inamică, însă deciziunea nu poate fi obținută decât cu o manevră combinată înainte. Artileria are absolută nevoie de a fi susținută de infanterie.

Cavaleria. Cavaleria rusă și japoneză a avut misiunile strategice arătate în cursul lucrării. Cercetarea și descoperirea se făcea după prescrierile regulamentare.

Japonezii întrebuițau pentru descoperire patrulare de ofițeri și de descoperire, dar a întrebuițat pe scară mare spionajul care se făcea cu înlesnire, căci Chinezii țineau la Japonezi. Cu alte cuvinte sângele apă nu se face.

Rușii au întrebuițat mult lupta pe jos, mai ales Cazacii de Caucaz și Transbaickalienii aveau deosebită aptitudine de infanterie călare. În luptele pe jos cavaleria a atacat chiar sate cu călăreți pe jos și cu artileria călăreață.

Nu vedem luptând masse mari de cavalerie, înainte, în timpul sau după lupte, cauza trebuie căutată și în terenul impropriu.

Numai 2 Regimente rusești au avut mitraliere cumpărate pe spesele lor. Ca luptă călare nu s'a produs de cât foarte puține încercări de lave și sotnii izolate.

S'a produs la ambii adversari cazuri izolate de lupte de cavalerie, combinate cu lupte pe jos și călare, mai ales asupra avantposturilor.

Subofițerii.

Subofițerul rus nu a avut nimic din prestigiul armatelor mari, nici ținuta, nici deprinderile, nici atitudinea, nici comanda nu-l făceau să reiasă față de soldați.

În ultimele retrageri ale armatei ruse, soldații își părăseau batalioanele, rămâneau în urma coloanelor și se dădeau la tot felul de violențe și prădăciuni asupra indigenilor de oarece subofițerul ne având nici un prestigiu, erà incapabil să ajute pe ofițeri în menținerea disciplinei marșului.

Lipsit de instrucțiune subofițerul rus nu putea asigura în timp de pace educațiunea militară a soldatului; iar în timp de războiu nu putea face uz de calitatea de comandă și conducere, acolo unde cerințele o impuneau.

Recrutarea subofițerilor ruși a fost grea din cauza numărului mare de analfabeți.

Rușii au adoptat formațiunile strânse și focurile de salvă și din cauza lipsei de subofițeri capabili. Tot din această cauză au avut și pierderi mari de ofițeri.

Cu totul altfel s'a prezintat subofițerul japonez :

Instruit și pregătit, a fost la înălțimea tacticei întrebuintată de ei cu atâta succes. Ținta lor erà atacul ; iar ca mijloc de apropiere întrebuintarea coloanelor de asalt în mici grupe, a căror conducere erà încredințată subofițerilor. Numărul grupărilor erà foarte mare și dacă ar fi lipsit inteligența și pregătirea subofițerilor, ordinea și armonia mișcărilor s'ar fi transformat în dezordine.

Erau inteligenți și purtau în sac hărți topografice ; urmăreau operațiunile, le înțelegeau șiși dedeau seama de tot ceia ce se făcea. Știau să facă schițe și rapoarte. Inlocuiau ușor și cu pricepere pe ofițerii răniți și morți. Grație instrucției subofițerului japonez, ofițerii putea să facă bine și cu pricepere funcția sa de conductor.

Soldatul rus : nalt, voinic, curagios, îndrăzneț, tenace, însă lipsit de limpeziciunea judecății, lipsit de inițiativă, nu putea lucra de cât în jurul șefului, își perdea ușor sângele rece. Neglijent, neexact și nemoderat la băuturi.

Soldatul japonez : mic de statură, deștept, vioi, întreprinzător, șiret, destoinic, exact, neobositor, multă stăpânire de sine, milos, iubitor de adevăr, credincios tronului. Frugal, abstinent, curat și cu simțul ordinei și al frumosului.

Imbrăcămintă. Japonezii, pentru luptă erau echipați cum se vede în schema D. Greutatea totală eră aproximativ de 25 kgr. pentru marș și 16—18 kgr. pentru luptă. Ofițerii nu se distingeau de trupă decât prin galoanele purtate pe mână. Culoarea eră uniformă pentru toate armele.

Cu privire la ținuta de campanie, experiența a probat că trebuie să se renunțe la culorile multiple și aparente precum și la garnituri, coifuri, nasturi de metal etc., etc. Dacă asemenea ținute au rațiunea lor pentru timpul de pace nu au nici o rațiune și nu aduc nici un folos pe câmpul de bătaie.

Acest război a demonstrat că nici un fel de cizmă nu este destul de practică și de aceia trebuie să ne gândim cum s'ar putea înlocui cu o încălțăminte mai solidă, mai ușoară la purtat, mai ușoară de uscat și mai bună pentru a evita roșăturile. Pare că bocancii și jambierele de piele ar putea înlocui cu folos cizma.

Atât Japonezii cât și Rușii au fost siliți a da trupelor îmbrăcămintă de iarnă ca cojoace, dolmane, saluri, flanele, ciorapi de lână, căciuli, galoși, etc. Cojocul pe sub mantă îngreuiă mișcările soldaților.

Câteodată japonezii, la atacurile de noapte, îmbrăcau efectele albe de pânză, peste cele de postav (atacul colinei Pușilor).

Japonezii întrebuițau pânza de cort pentru pelerină și pentru format adăposturi.

*Serviciul subsistențelor.*¹⁾

Japonezii. Serviciul intendenței la cartierul general al armatei dădea direcția întregului serviciu de subzistență de pe teatrul de operație (zona de operație și a etapelor).

Serviciul intendenței dela cartierul general al diviziei dădea direcția serviciului de subzistență din zona ocupată de divizie.

¹⁾ Din lucrarea d-lui adjutant Căpitan I. Achimescu «*Mijloacele și dispozițiunile ce au servit la hrănirea trupelor în războiului Ruso-Japonez*» o lucrare foarte importantă.

Serviciul subzistențelor pe zona etapelor avea în sarcina sa, a aflui aprovizionamentele la stațiunea cap de etapă de drum, după dispozițiile comandantului general de etapă, bazat pe ordinul comandandului armatei, care făcea cunoscut nevoile.

Fiecare om ducea în sacul de merinde 2 rații de hrană de rezervă; iar pe raniță o marmită de aluminiu pentru prepararea mâncării calde.

Fiecare unitate ducea 1 zi hrană pe samare sau în trăsuri de hrană, constituind astfel trenurile regimentare, a căror compunere am dat-o mai înainte.

Hrana diviziei pe efectivul său de mobilizare se transporta în 4 coloane formate de trăsuri, pentru diviziile de câmp și din samare pentru cele de munte.

Din aceste coloane, 3 ducea hrana zilnică pentru fiecare om și cal, iar a 4-a hrană de rezervă numai pentru oameni.

În afară de aceste coloane, s'a mai dat fiecărei armate câte 2 convoiuri de subzistență, care transportau câte 1 zi de hrană.

Felul de traiu al poporului japonez și caracterul lui sobru a înlezni mult grija intendenței.

În general soldatul avea pe zi, 0,900—1 gr. orez, 100—400 gr. carne preparată ori substituită cu 200 gr. pește sărat sau afumat, 200—400 gr. legume. Apoi ceai, zahăr, tigan, ouă, etc.

Pe timpul marșurilor și luptelor distribuția era menținută prin rezerva de hrană adusă în sac, zice «Buletin de la Presse et de la Bibliographie militaire». Rația era compusă din două părți. O parte coprindea orez fiert cu mirodenii pentru consumat zilnic; iar cealaltă parte coprindea o rație de pesmeți de orez, 2 rații de orez conservat și conserve de carne, zahăr și ceai, în total 1 kgr. 700 gr.

După intrarea în campanie, comandamentul, convingându-se că rația nu este suficientă pentru ca soldatul să poată recâștiga forțele pierdute, a mărit rația articolelor de *primul ordin* ca orez și carne și a căutat să mai adauge și alte articole mai hrănitoare.

Se mai dădea 3 mese pe zi.

Soldatului îi era indiferent dacă hrana era caldă sau rece. În principiu mănca cald numai seara, la cealaltă două mese mănca rece și chiar seara de multe ori numai încălziă mâncarea.

Rația de furaj pentru cai se compunea: 3 1/2 kgr. ovăz, 2 kgr. paie și 2 kgr. fân.

În afară de marmitele ce purtau soldații, fiecare batalion, escadron sau baterie, dispunea de 2 sau 4 cazane de fier pentru prepararea hranei, care se transportă pe trenul regimentar.

Pe timpul campaniei, căzând în mâinile japonezilor 214 trăsuri-bucătării rusești și recunoscând utilitatea lor, au instalat pe trăsurile regimentare, chiar în timpul campaniei, după tipul acestor trăsuri, cazane colective pentru a fierbe apa, cum și orezul și legumele.

Lemnele necesare se procurau din localitate; iar la nevoie se întrebuința strujeanul gaolianului.

Rușii. Pe lângă comandantul șef, se află un intendent principal de campanie. La fiecare corp de armată funcționează o direcțiune a intendenței, înființată ca mobilizare. Corpurile de armată aveau un convoiu administrativ din 5 secții. La divizii nu se cunoaște bine ce avea la organ și personal de intendență, aveau însă un tren divizionar în 3 secții. Fiecare regiment avea 1 ofițer cu aprovizionarea.

Fiecare armată avea 1 intendent, cum și fiecare corp de armată și divizie, iar un altul la serviciul etapelor.

Serviciul de intendență s'a format din personalul luat din circumscripția Amur și din interior și ofițerii detașați din corpurile de trupă și chiar din elevii cursurilor de intendență, formându-se astfel mai mult o împetrișare decât un serviciu special.

Fiecare regiment era dotat cu 32 trăsuri, socotite câte 2 de companie, 1 de aprovizionare și 1 pentru hrană de rezervă înhamate cu câte 2 cai.

Aceste trăsuri mai duceau bagajele și efecte de schimb

Fiecare companie de mitraliere are 10 trăsuri și 10 samare.

Fiecare escadron de cavalerie are câte 1 trăsura pentru merinde, ustensile și bagaje, înhamată cu 1 cal; iar regimentul are 5 trăsuri de hrană-regimentară, aprovizionare și bagaje înhamate cu 2 cai.

Fiecare regiment de artilerie montat are:

2 trăsuri-bucătărie și 24 trăsuri pentru hrană și efecte.

Fiecare baterie de munte: 54 samare de hrană.

Fiecare baterie călăreață: 1 trăsura de intendență.

Fiecare baterie montată siberiană: 106 samare de intendență.

Fiecare baterie de mortiere: 3 trăsuri de intendență.

Din tabloul de mai jos, se pot vedea cantitățile de hrană purtate pe oameni, cai, trăsuri regimentare și divizionare. Acestea din urmă făcând parte integrantă din convoiurile administrative ale corpului de armată, rezultă dela sine că numărul rațiilor de hrană nu sporesc.

	RAȚII DE HRANĂ				
	Pe oameni	In trăsurile trenurilor regimentare	Total	In cele 274 trăsuri cu 2 roate înh. cu câte 2 cai	Total general
<i>Infanterie și artilerie montată</i>					
Pesmeți	2 1/2	1 1/2	4	4	8
Huruială de hrișcă	—	3	3	4	7
Merinde mici	—	4	4	4	8
<i>Cavalerie și artilerie călăreață</i>					
Pesmeți	1 1/2	2	3 1/2	4	7 1/2
Huruială de hrișcă	2	2	4	4	8
Merinde mici	—	4	4	10	14
<i>Geniu și parcurile de artilerie</i>					
Pesmeți	2 1/2	5 1/2	8	—	8
Huruială de hrișcă	—	6	6	—	6
Merinde mici	—	8	8	—	8

Carnea în vite pe picioare, după împrejurări, erà în urma corpurilor de trupă, se socoteà pentru 8 zile.

La trenul regimentar al infanteriei se mai duceà 2 zile fân și 3 zile ovăz pentru caii săi.

Cavaleria duceà pe cai : 1 zi de ovăz, iar pe trăsurile trenului regimentar câte 1 zi fân și 3 zile ovăz numai pentru caii trenului.

Artileria duceà 1 1/2 ovăz pe trăsurile regimentare.

Pentru caii de tren se duceà câte 3 zile ovăz pe trăsuri.

Rația de hrană se compuneà :

După locot.-colonel Neznamof.

Carne 410 gr. { 300 gr. seara
100 gr. diuineța
Pâine 910 gr.
Pesmeți 250—300 gr.
Ceai și zahăr 35—39 gr.
Huruială de hrișcă 8—17 gr. pentru a se pune în supă, în lipsă de făină.

După maiorul R. Meunier.

1 livră 1/4 carne.
4 livre pâine și alimente diverse, ceea ce corespunde cu datele locot.-col. Neznamof.

Rușii aveau foarte multe bucătării de campanie Brown, cari au inlesnit în totdeauna pregătirea hranei calde.

Aceste trăsuri se înhamau cu 3 cai sau chiar cu 2 cai buni.

Ele se compun din o trăsură pe 4 roate împărțite în antetren și tren construite de metal.

Antetrenul ducă ustensilele de bucătărie și combustibilul, trenul formează vatra cu coș și cu 2 cazane astupate ermetice cu câte un capac.

Intr'un cazan se ferbeà supa de buruiiană de grâu negru (hrișcă), iar în celalt supa cu varză și carne.

Hrana se prepară în timpul marșului. Înainte de a porni trupa, se umpleà cu apă, apoi se puneau legumele și carnea necesară. Focul se întrețineà pe tot timpul marșului, astfel că mâncarea erà gata înainte de bivouacare. Când trupele ajungeau în stațiune, se puteà distribui mâncare caldă și substan-

țială. Trăsurile acestea duceau hrana până în apropiere de linia de luptă.

În afară de acestea mai aveă avantajul de a putea da apă fiartă pentru ciai sau pentru băut, mai ales vara când se găsiă numai apă stătătoare.

Pe timpul transporturilor strategice, rușii au adoptat și vagoane bucătării — actualmente dispune de 41 asemenea vagoane.

Ofițerilor nu li se da rații de hrană în natură. De hrana lor se îngrijea ofițerul cu aprovizionarea sau vreun întreprinzător cărui i se puneă la dispoziție un vagon special, care se atașă la trenurile ce se trimiteau din Rusia.

ANEXA E.

Tratative de pace.

La 8 Iunie Președintele Statelor-Unite Roosevelt, trimise câte o notă diplomatică guvernului rusesc și japonez, prin care exprimă dorința încetării războiului și le învită a începe tratativele de pace. Rusia răspunse că în principiu nu are nimic contra. Japonia răspunse favorabil, arătând că hotărârile de pace trebuie să se ia de ambele puteri beligerante și că armistițiul se poate iarăși rezolvi de delegați întruniți în conferință.

Se alese ca loc de conferință Portsmouth. Se numesc delegați japonezi Ministrul de externe Baronul Komura și ministrul japonez din Washington, Takakira, pe lângă care se delegeă mai mulți diplomați și ofițeri.

Ca delegați ruși se avea la început în vedere a se numi ministrul din Roma Conte Murawiew și Ministrul din Washington Baronul Rosen. (Acesta din urmă fusese ministru la Tokio la declararea războiului). Mai târziu fu numit în locul Contelui Murawiew președintele comitetului ministerului.

Witte; la aceștia se atașează diplomați și ofițeri. Witte avea puteri limitate și supus direct persoanei Țarului.

Conferința la Portsmouth a început prin examinarea hârtiilor de acreditare a diplomaților. Condițiunile japonezilor sunt următoarele:

1. Recunoașterea influenței japoneze în Coreea.
 2. Evacuarea de îndată a Manciuriei de către trupele ruse și japoneze.
 3. Predarea peninsulei Liaotung, a Port-Arthurului și Dalny Japoniei.
 4. Retrocedarea Manciuriei, Chinei într'un timp de 1 an și jumătate.
 5. Cedarea insulei Sakalin, Japoniei.
 6. Predarea fără plată Japoniei, a docurilor, magaziiilor, clădirilor militare și de marină din Portul Arthur și Dalny.
 7. Predarea căii ferate Karbin-Port-Arthur, Japoniei.
 8. Stăpânirea de Ruși a căii ferate de la hotarul Manciurian până la Pogranșțaja (stație de frontieră din teritoriul Usuriisk).
 9. Plata cheltuelilor de războiu Japoniei.
 10. Predarea vaselor de războiu ruse aflate în porturile neutre.
 11. Rusia să nu aibă în apele din Extremul Orient ca flotă de cât câteva crucișătoare.
 12. Japonia să aibă dreptul de a pescui pe coastele Sibiene dela Nord de Wladiwostok.
- Asupra punctelor 1—4, 6—8 și 12 s'a ajuns repede la o înțelegere, pentru celelalte puncte, delegații Rusiei nu consimțiră, arătând *că au fost bătuți dar nu învinși*.
- Tratatul continuă cerând hotărârile Țarului și Mikadului și în cele din urmă se încheie pacea sub următoarele condiții:
1. Rusia recunoaște Japoniei interes preponderant în Coreea din punct de vedere politic, militar și economic, având în unire cu guvernul coreean dreptul de control în Coreea.
 2. Evacuarea Manciuriei de Ruși și Japonezi în maximum

18 luni, nelăsându-se decât soldați pentru paza căei ferate (15 soldați de kl. de linie).

3. Rusia să transmită Japoniei drepturile ce posedă relativ la Dalny și Port-Artur.

4. Calea ferată Manciuriană să fie exploatată de Ruși și Japonezi pentru comerț și industrie, punctul de joncțiune între cele 2 țări fiind Kuaugsesing.

5. Rusia cedează Japoniei partea meridională a insulei Sakalin (până la 50 gr. latitudine N.) și libertatea navigației în băile Perusa și Tartaria.

6. Dreptul Japoniei de a pescui în apele ruse dela Okholsk și Bering.

7. Obligația pentru ambele țări de a reînvi tratatele de comerț datate din înainte de războiu.

3. Schimbul prizonierilor de războiu plătind costul real a întreținerii lor.

Incheerea armistițiului (14 Sept.). În gara Șohetzi (Nord de Sutu) s'au întâlnit conform înțelegerii, generalul rus Ovanowski cu Principele gener. Fukuska, ambii însoțiți de ofițeri și soldați ca escortă.

Tratatul a urmat 9 ore și au intrat în vigoare la 16 Septembrie.

Diverse.

— În acest războiu au fost utilizate produsele tehnice moderne și au fost rezolvate multe chestiuni ale științei războiului.

— Cercetarea pe câmpul de luptă de către patrulele de luptă mai ales de infanterie a primit sancțiunea cu acest războiu. Aceste patrule vor trebui să fie foarte numeroase și dese.

Japonezii chiar în defensivă se foloseau de ori-ce ocaziune pentru a lua ofensivă și a zdrobi pe adversar.

— Intinderile mari ale fronturilor de luptă la micile uni-

tăți au influențat și asupra întinderii fronturilor de luptă ale armatelor. — Dau aci următorul calcul din Meister.

Conduși de tendința celei mai mari eficacități posibile a focului, va trebui să admitem pentru lupta decisivă, densitatea de 1 pas de fiecare pușcă ca maximum. La stabilirea forțelor de luptă trebuie să ne îngrijim și de posibilitatea de a înlocui pierderile ce se vor produce în lanț, până în momentul deciziunii. Dacă admitem aceste pierderi de 50% din totalul forțelor, ceea ce este o excepțiune rară, vom găsi că 2 puști de pas vor fi maximum forțelor ce vor trebui să punem în acțiune, și pe care am putea să le întrebuițăm în luptă.

Plecând dela aceste considerațiuni, găsim la Japonezi de fapt, o întindere de 5 km. pentru o divizie de infanterie, ceea ce reprezintă la un efectiv de 12 batalioane o densitate de 2 puști, de fiecare pas din frontul de luptă.

La Mukden, unde se găseau mai mult de 260 batalioane în luptă, lungimea totală a frontului de luptă a celor 5 armate, eră aproximativ pe 120 km. o întindere care nici nu atinge densitatea maximală de 2 puști de fiecare pas, dedusă mai sus.

— Tot din Căpitan Meister reproduc următoarele cu privire la comandament :

Influența comandantului suprem asupra evenimentelor și rezultatului final, într'o bătălie, s'a manifestat în principiu în stabilirea planului, fixarea frontului de luptă, gruparea forțelor pe acesta din urmă, în reținerea și întrebuițarea rezervei generale, în grupări de forțe etc. Marea întindere a fronturilor de luptă, despărțirea mare ca timp și spațiu a diferitelor acțiuni, îngreunează foarte mult contactul comandantului suprem cu șefii săi în subordine. Întrebuițarea cât mai largă a telegrafului (telefonului), a dirijabilelor și baloanelor captive precum și a celorlalte mijloace de comunicație de tot felul, ale tehnicii militare moderne, vor oferi mijlocul de căpetenie cu ajutorul căruia comandantul suprem, nu numai că va putea fi pus la curent la timp, de toate întâm-

plărilor de pe teatrul de războiu, dar va avea și posibilitatea să aducă fără întârziere la cunoștința subalternilor săi che-mași să le execute, hotorârile și dispozițiunile sale.

În tot cazul, numai o pregătire priincioasă a personalului de comandament superior și o organizațiune elastică a ar-matei, pot să garanteze acea unitate de vederi, care să fie în stare să anihileze frecăturile naturale inerente luptei mo-derne.

Se stabilește între armate o zonă neutră ¹⁾ de 4 kl. Se opresc actele ostile.

Ratificarea păcii. La 14 Oct. 1905 războiul e terminat în mod oficial, prin faptul că în această zi a fost semnat tratatul de pace de către Țar și Mikado.

Institutul de Studii Istorice și Et. Politice
de pe linia C.C. al I. . .
BIBLIOTECA DOCUMENTARĂ

¹⁾ Vezi Crochiu 19.

TABLA DE MATERII

TABLA DE MATERII

TABLA DE MATERII

	Pag.
<i>Cuvânt înainte și prefața</i>	5
<i>Lucrări consultate</i>	7
<i>Semne și prescurtări</i>	9

PARTEA I.

Operațiunile în 1904.

CAPITOLUL I.

Origina conflictului	11
--------------------------------	----

CAPITOLUL II.

Organizarea militară a adversarilor.

1. <i>Evoluția organizării</i> . Rusia. Japonia	15
2. <i>Starea organizării militare la finele anului 1903</i>	17
<i>Japonia</i> : Legea de recrutare, cadrele, conducerea superioară, organizarea teritorială, comandamente, dislocări, organizarea unităților, armament, unelte	17—22
<i>Rusia</i> : Legea de recrutare, cadrele, conducerea superioară, organizarea teritorială, comandamente, dislocări, organizarea unităților, armament, unelte	23—30

CAPITOLUL III.

Preparațiunea politică și morală a adversarilor.

1. <i>Preparațiunea politică</i>	31
2. <i>Preparațiunea morală și Instrucțiunea</i>	32

CAPITOLUL IV.

Preliminările războiului.

	Pag.
1. <i>Considerațiuni strategice asupra teatrului de operațiuni</i> ; Coreea, Liaotung, Manciuria, Regiunea Uzuriisk, Sakalinul, Marea galbenă și Marea Japoniei	36
2. <i>Planuri de campanie</i> . Japonezii. Rușii	38
3. <i>Mobilizarea</i> . Japonezii. Rușii	40
4. <i>Concentrarea și desfășurarea strategică</i>	42
5. <i>Efectivele și compunerea armatelor adverse</i>	43
Observațiuni	45

CAPITOLUL V.

Operațiunile armatelor I, II și IV în Coreea, Liaotung și
Manciuria până la 4 Iunie. Armata Rusă.

1. <i>Operațiunile armatei I</i> : Bătălia dela Yalu	48
Observațiuni asupra operațiunilor armatei I	54
2. <i>Operațiunile Rușilor după Yalu</i>	56
3. <i>Operațiunile armatei II</i> : Bătălia dela Nanșan	56
Bătălia dela Vafangu	60
Observațiuni asupra operațiunilor armatei II	62
4. <i>Debarcarea armatei IV</i>	64
5. <i>Situația adversarilor la 4 Iunie</i>	65

CAPITOLUL VI.

Operațiunile în peninsula Kuangtung și la Port Artur.

1. <i>Organizarea defensivă a peninsulei și Portului Artur</i> . Gar- nizoana	67
2. <i>Operațiunile armatei III</i> : operațiunile contra apărării depărtate. Operațiunile contra apărării apropiate, atacurile generale, în- ceperea asediului regulat, ultimul atac general	69—76
Capitularea	76
Observațiuni asupra operațiunilor A. III	77

CAPITOLUL VII.

Operațiunile în Liaotung și Manciuria dela 4 Iunie până la
1 Ianuarie 1905.

1. <i>Operațiunile până la întrunirea armatelor japoneze la Sud de Liaoyang</i> : operațiile în munți	79
---	----

	Pag.
Bătălia dela Taşekiao	82
Observaţiuni asupra operaţiunilor până la 21 Iulie	85
Situaţiunea adversarilor la 21 Iulie în Liaotung	87
2. <i>Operaţiunile după întrunirea armatelor japoneze</i>	88
Bătălia dela Lioyang	90
Observaţiuni asupra operaţiunilor, după întrunire	98
3. <i>Retragerea către Mukden şi nouile organizări</i>	102
Operaţiunile între Liaoyang şi Mukden	103
Marşurile ofensivei ruse către Şaho	104
Bătălia dela Şaho	106
Operaţiunile de iarnă în 1904	109
Observaţiuni asupra operaţiilor între Liaoyang şi Mukden	110

CAPITOLUL VIII.

Operaţiunile pe Mare.

1. <i>Forţele navale</i>	113
2. <i>Inceputul operaţiunilor</i>	114
3. <i>Atacul flotei dela Port Artur</i>	115
4. <i>Lupta navală dela Tşemulpo</i>	116
5. <i>Operaţiunile în cursul lunii Februarie</i>	116
6. <i>Operaţiunile din Martie până la August</i>	117
7. <i>Detaşamentul Kamimura şi Escadra de Wladiwostok</i>	120
8. <i>Escadra a II-a de Pacific</i>	121

PARTEA II.

Operaţiunile în 1905.

CAPITOLUL I.

1. <i>Urmare la operaţiunile de iarnă</i>	123
Raidul lui Mistcenko. Raiduri Japoneze	124
Bătălia dela Sandepu	126
Observaţiuni asupra bătăliei	129
Bătălia dela Mukden	131
Observaţiuni	146

CAPITOLUL II.

Urmare la operaţiunile pe apă.

1. <i>Plecarea Escadrei III de Pacific</i>	150
2. <i>Operaţiunile Escadrei II pe timpul iernei până la întrunirea cu Escadra III</i>	150

	Pag.
3. <i>Operațiunile în pacific</i>	151
Bătălia dela Tsushima	152
Observațiuni și învățăminte.	156

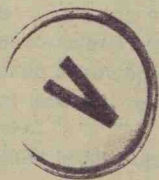
CAPITOLUL III.

Ultime operațiuni.

1. <i>Urmare la operațiunile după Mukden</i>	159
Al doilea raid Mistcenko	159
2. <i>Operațiunile la N de Coreea și în insula Sakalin</i>	160
3. <i>Ultima situație a adversarilor. Tratatul dela Porstmuth</i>	161
4. <i>Observațiuni și concluziuni finale</i>	162

A n e x e.

<i>Anexa A. Descrierea geografică a teatrului de operație</i>	171
<i>Anexa A b. Paralela între planul de campanie al Japonezilor din 1894 contra Chinei și cel din 1904 contra Rusiei</i>	175
<i>Anexa B. Parlamentările dela Tșemulpo între flota japoneză și flotele neutre</i>	175
<i>Anexa C. Câteva notițe biografice asupra comandanților armatelor adverse</i>	177
Proclamațiunea lui Kuropatkin dela 2 Octombrie 1905 la Sud de Mukden	179
<i>Anexa D. Note și învățăminte culese de ici-colea:</i>	
Felul de luptă al adversarilor. Subofițerii. Serviciul subsistențelor	182—195
<i>Anexa E. Tratatative de pace. Diverse.</i>	195—199

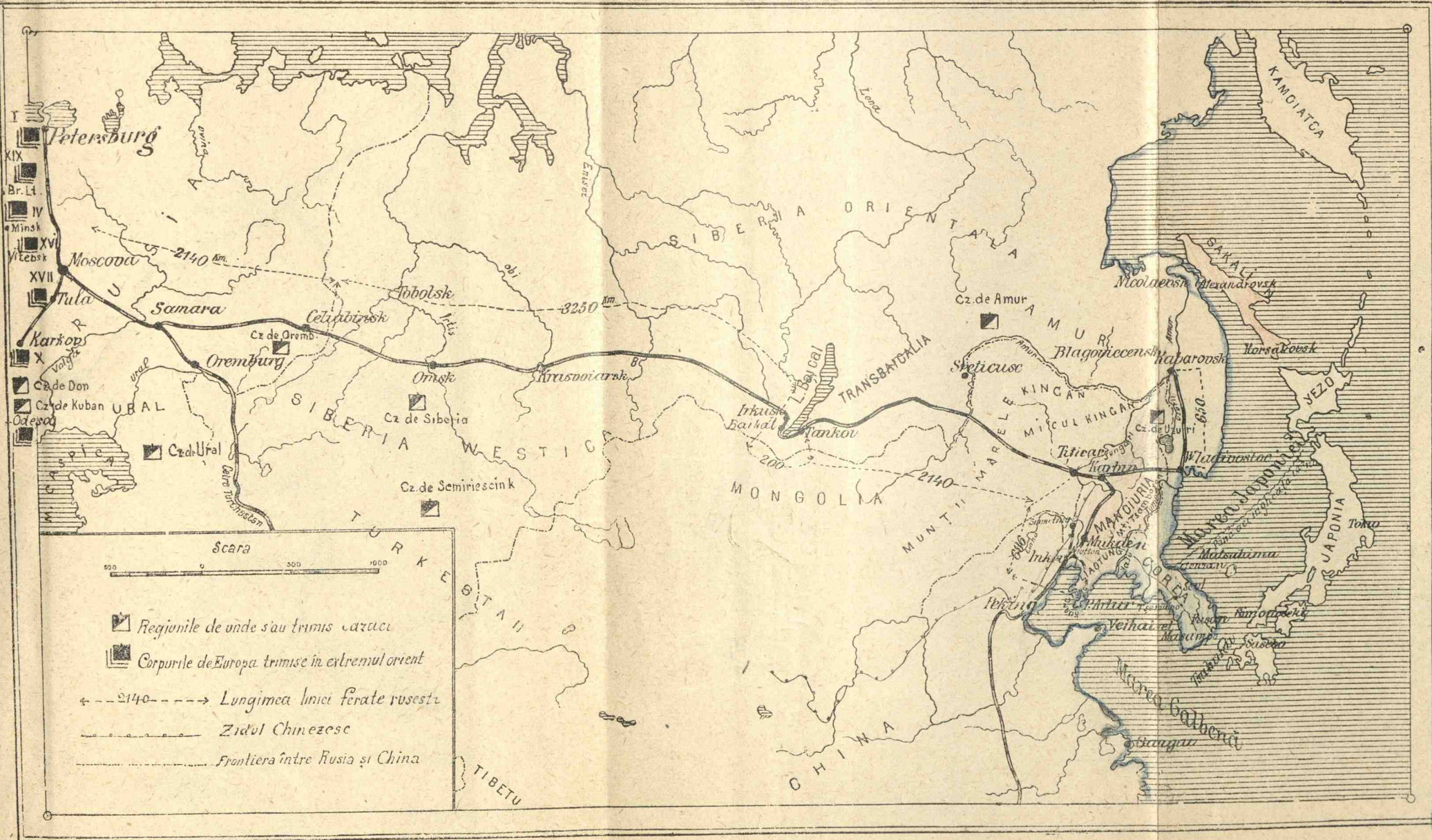

CROCHIURI

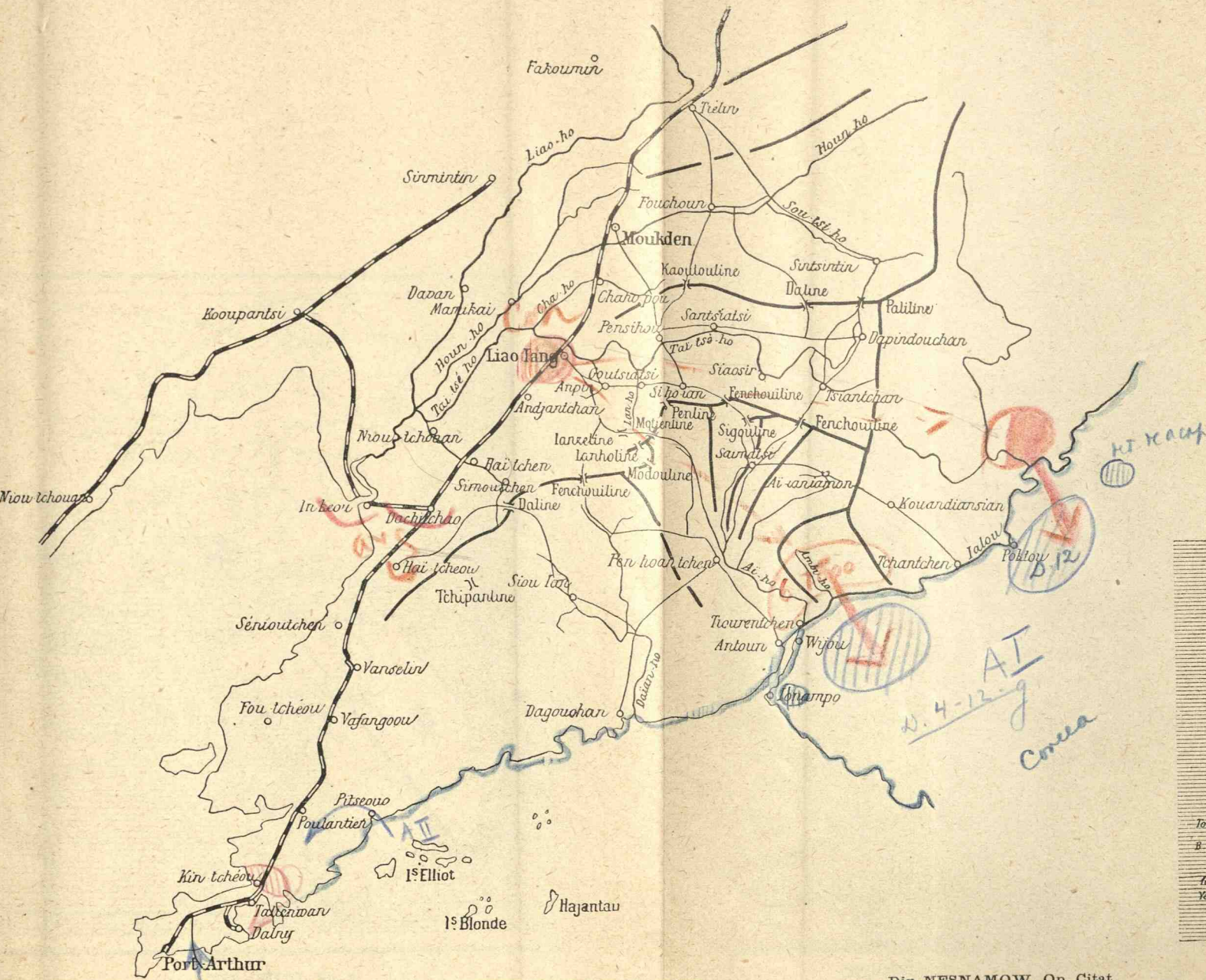
Rusia

Rețeaua Strategică
Mentinerii liniei de frontieră
Arm. pe mare
Să interzică f. jap. prin usura

PLANȘA I.

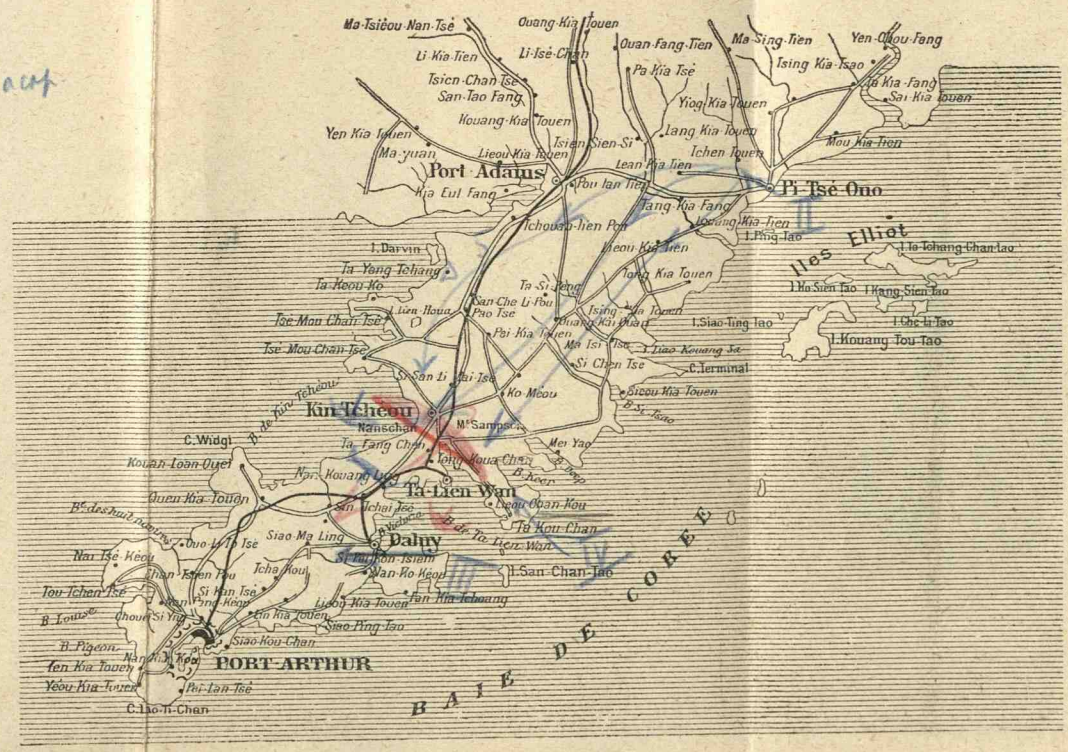

007
FICAT
VE
BIBLIOTECA
CENTRALĂ
UNIVERSITAR
BUCUREȘTI

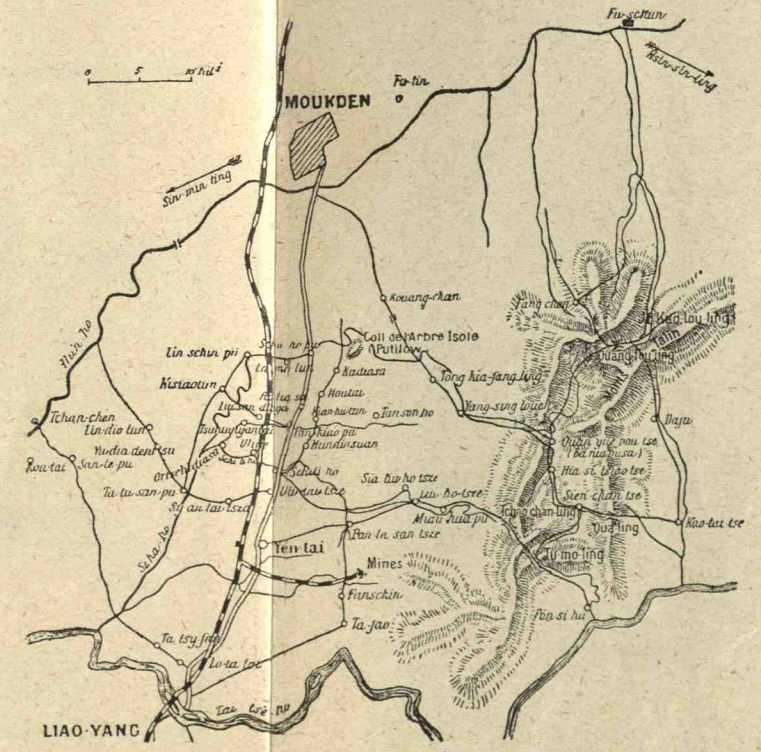
CROCHIUL GENERAL No. 1 bis.

Din NESNAMOW. Op. Citat.

CROCHIUL GENERAL No. 2.

Din E. BUJAC. Op. Citat.

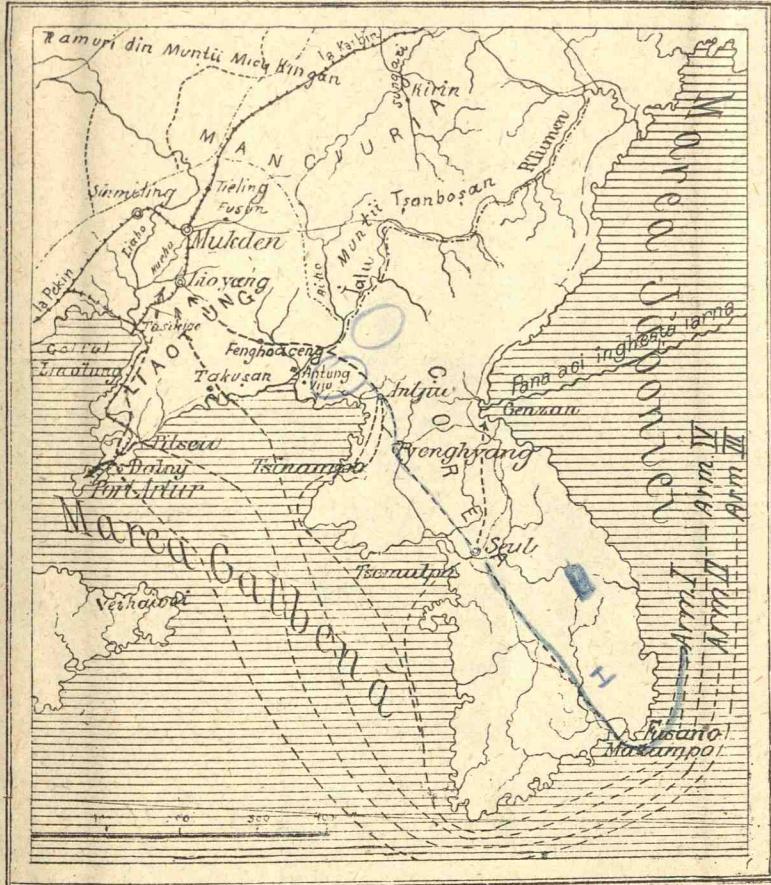

CROCHIUL GENERAL No. 2 bis.

Din E. BUJAC. Op. Citat.

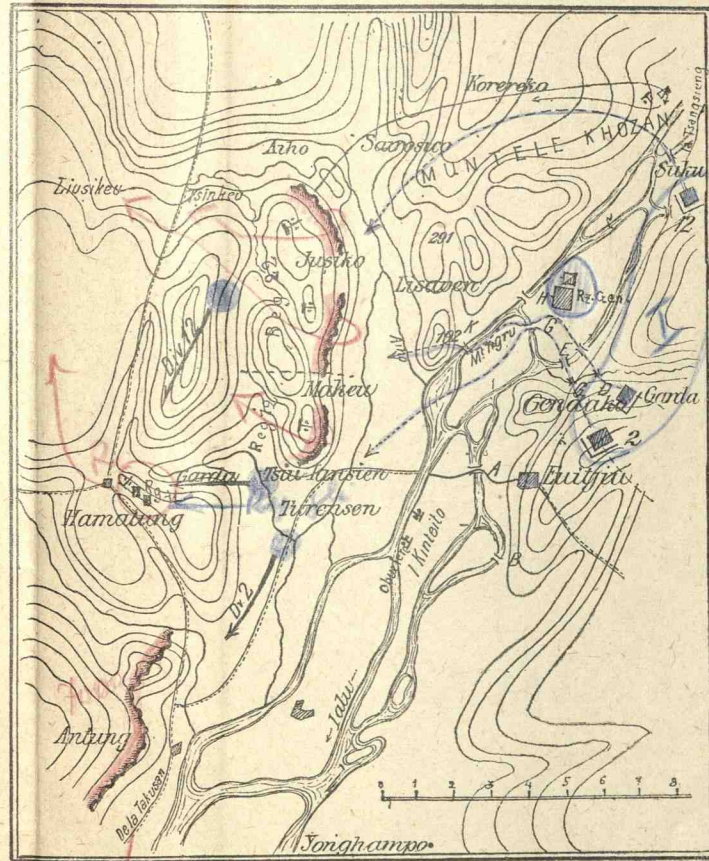
AT și Interupa Com. Port Artm
 și o ajute vehemene AT

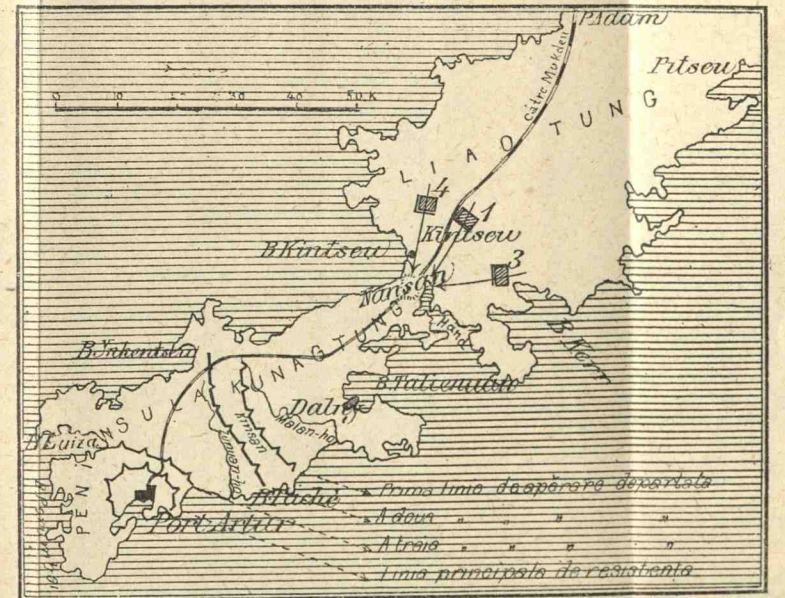
CROCHIUL No. 3.

Teatru operațiunilor de uscat. Debarcarea și desfășurarea strategică a armatelor Japoneze.

CROCHIUL No. 4.

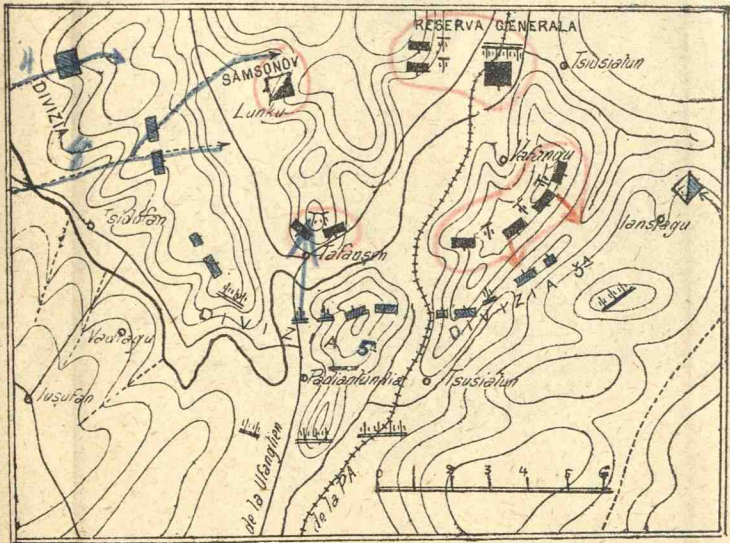
Bătălia de la Yalu (Tsiulansien-Turenșen).

CROCHIUL No. 5.

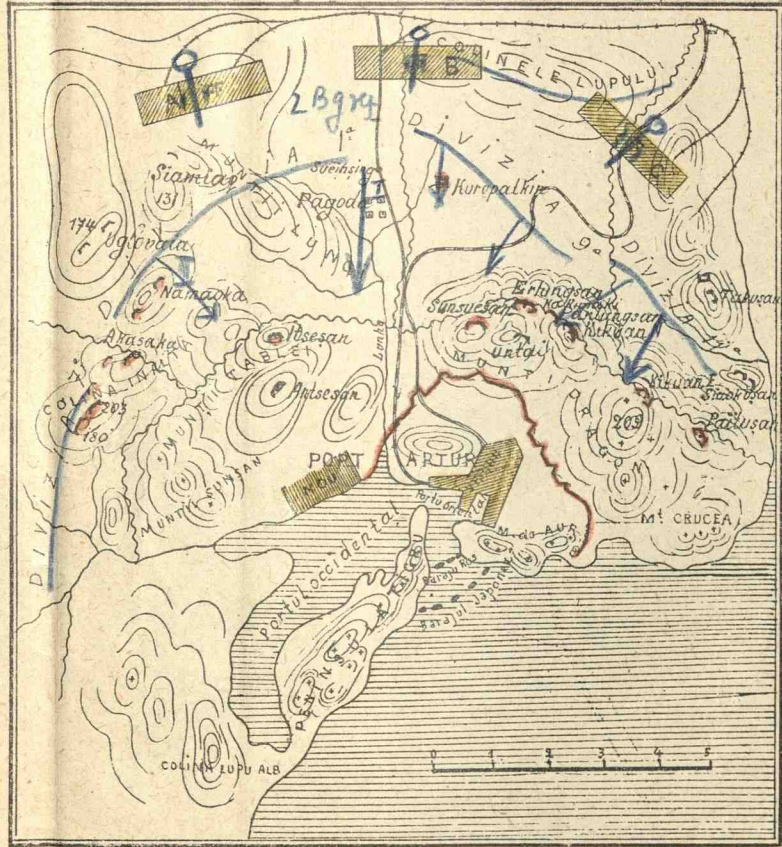
Organizarea apărării departată în Peninsula Kuangtung.

A II

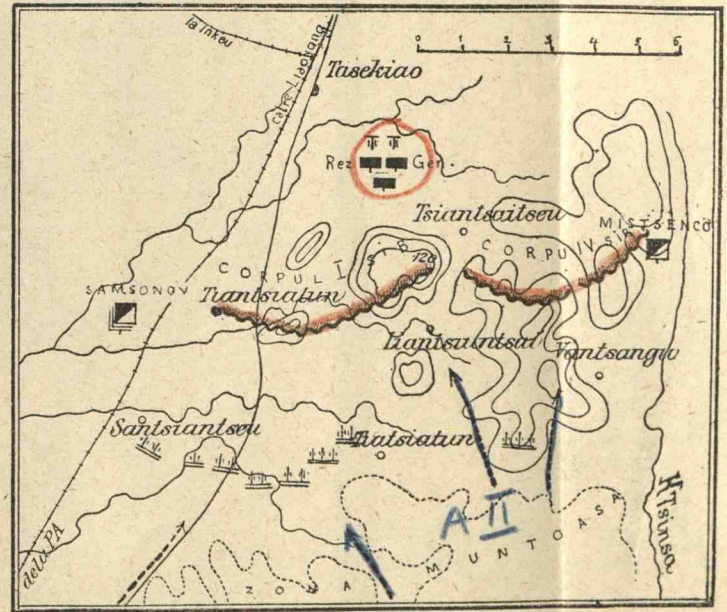

CROCHIUL No. 6.
Bătălia dela Vafangu.

A III

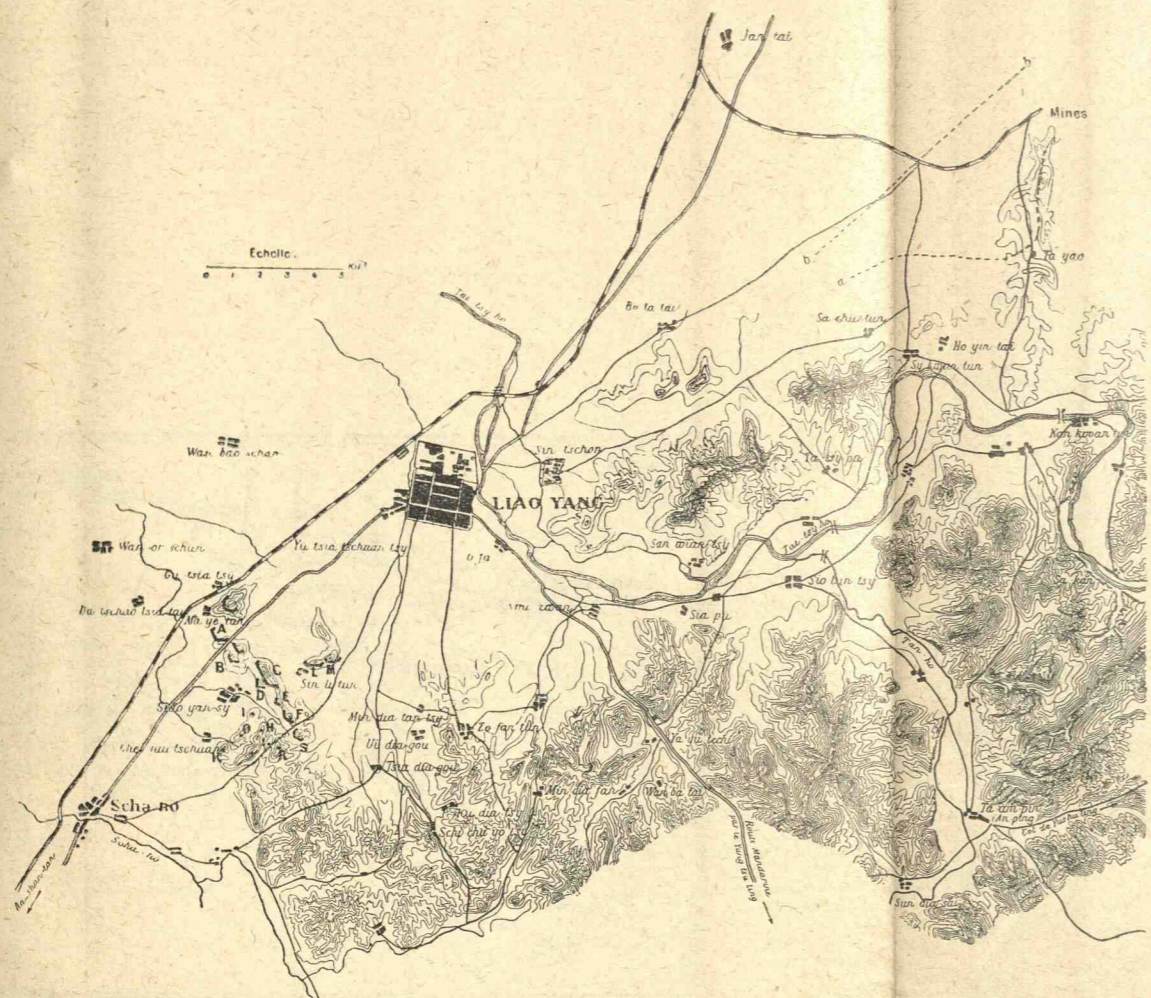

CROCHIUL No. 7.
Portul-Artur și organizarea apărării apropiate.

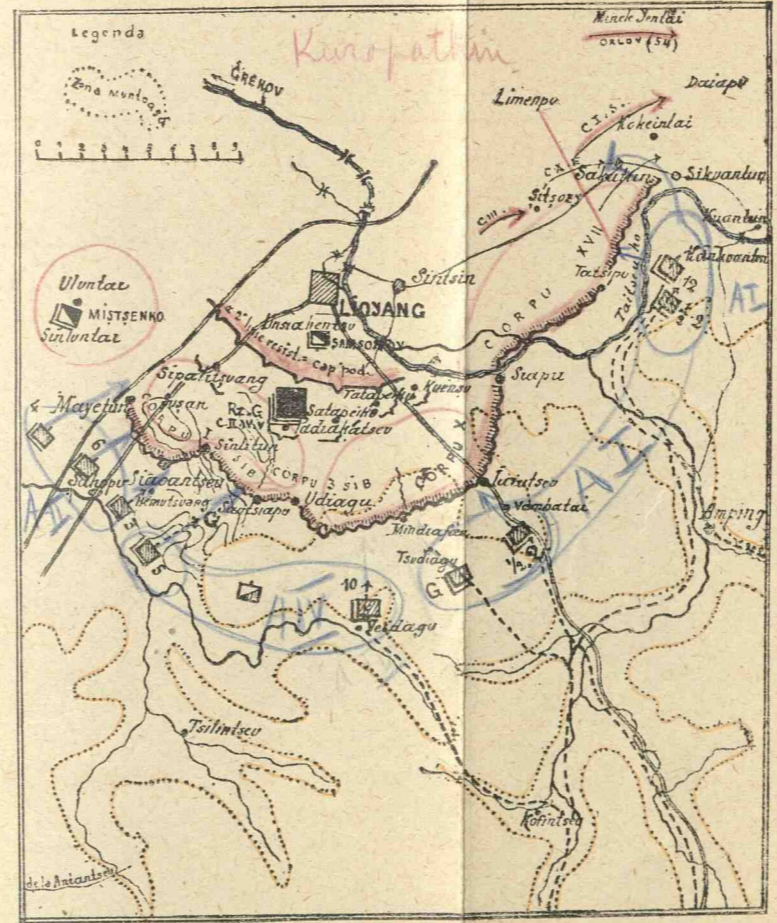
CROCHIUL No. 8.
Bătălia dela Tasekiao.

Inter. A. I. invăluirea
 sau plume lăză G. 1/2 m. 2
 pe pmt, m. m. sic. m.
 restu d. v. 2 m. m. m. m.
 A. IV. a. II. atre refort

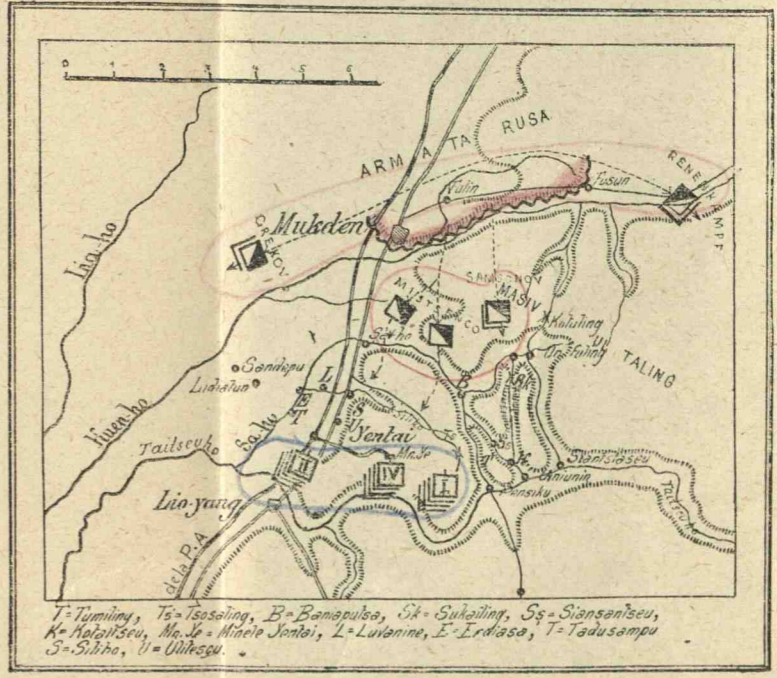

CROCHIUL 9.
 Crochiul imprejurimilor Liaoyang.

Din E. BUJAC. Op. Citat.

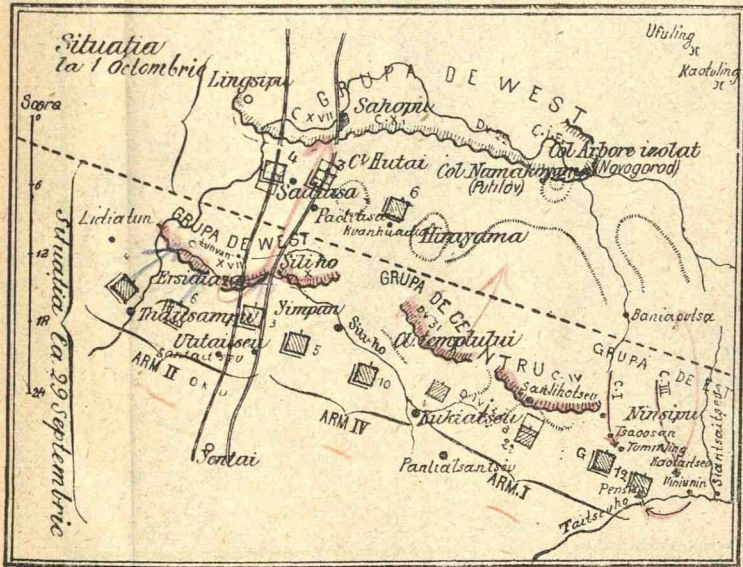
CROCHIUL 9 bis.
 Bătălia dela Liaoyang.

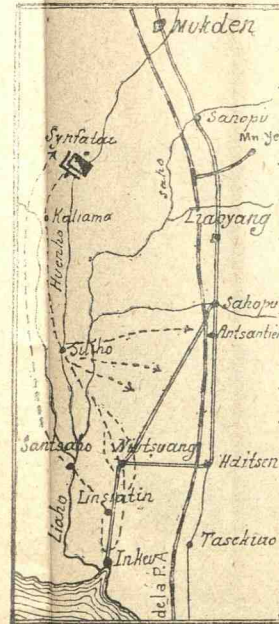
CROCHIUL 10.
 Terenul și operațiunile între Liaoyang și Mukden.

of. top. din 15.5.1905

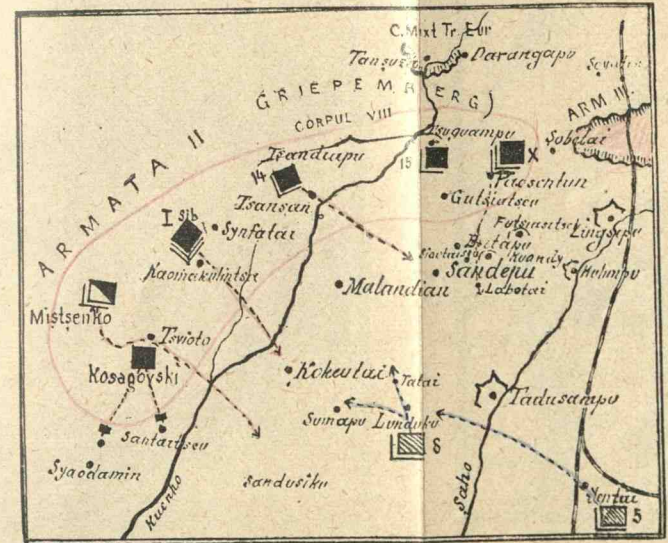
uneste te cu mapa

CROCHIUL 11.
Bătălia dela Şaho

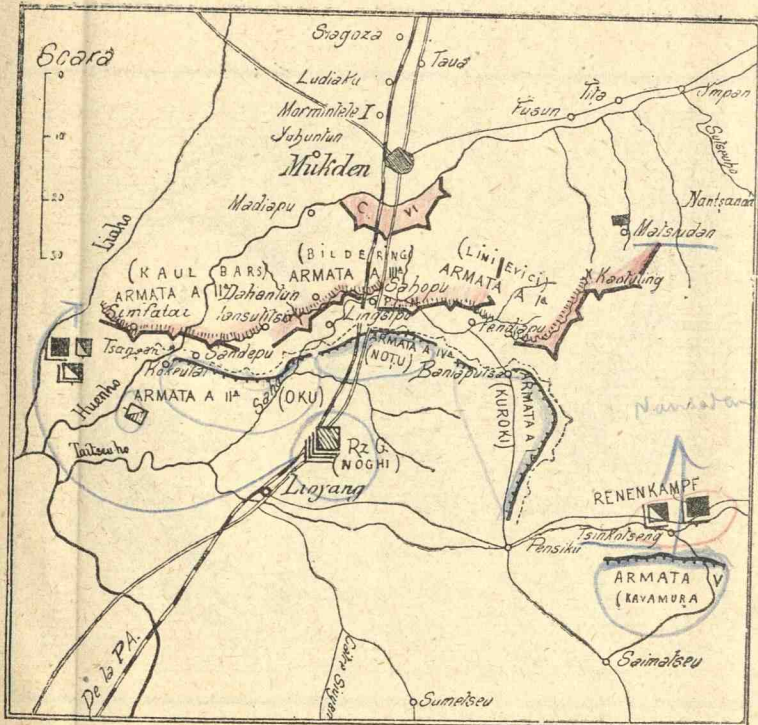

CROCHIUL 12.
Raidul lui Mişteenko.

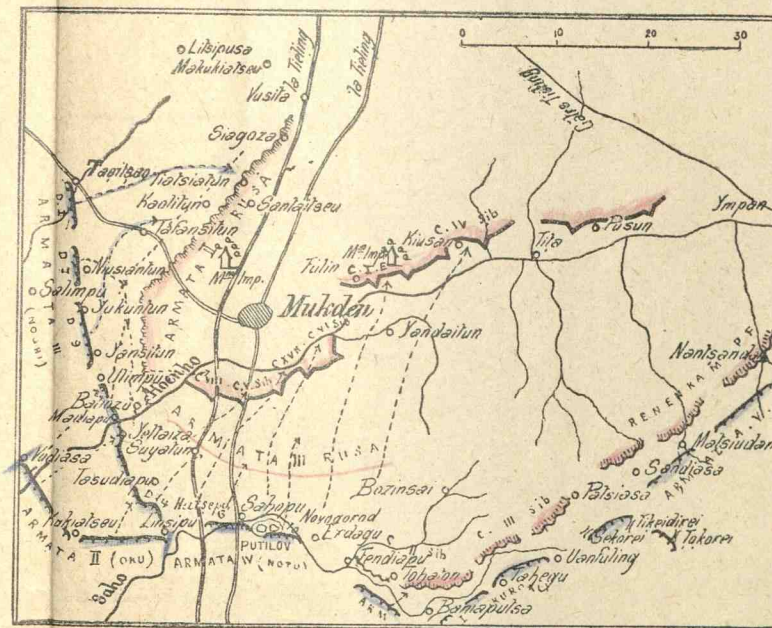

CROCHIUL 13.
Bătălia dela Sandepu.

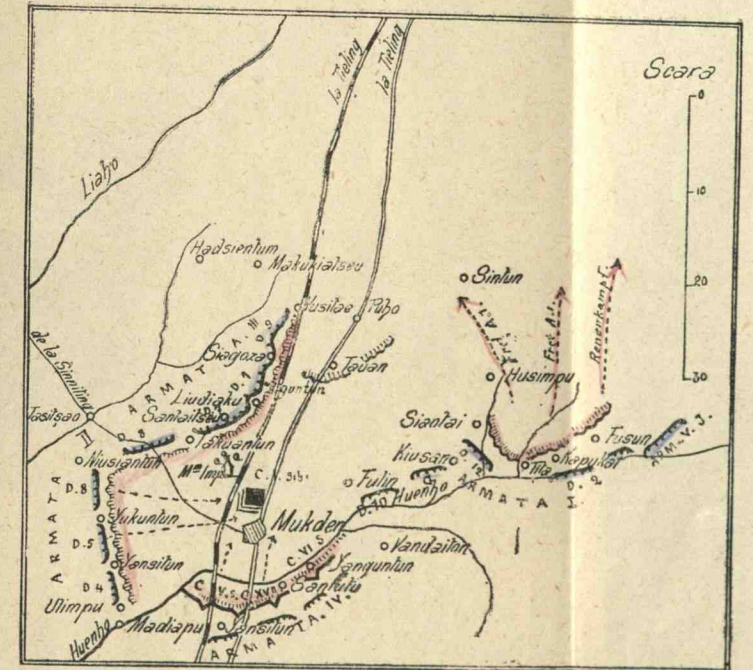

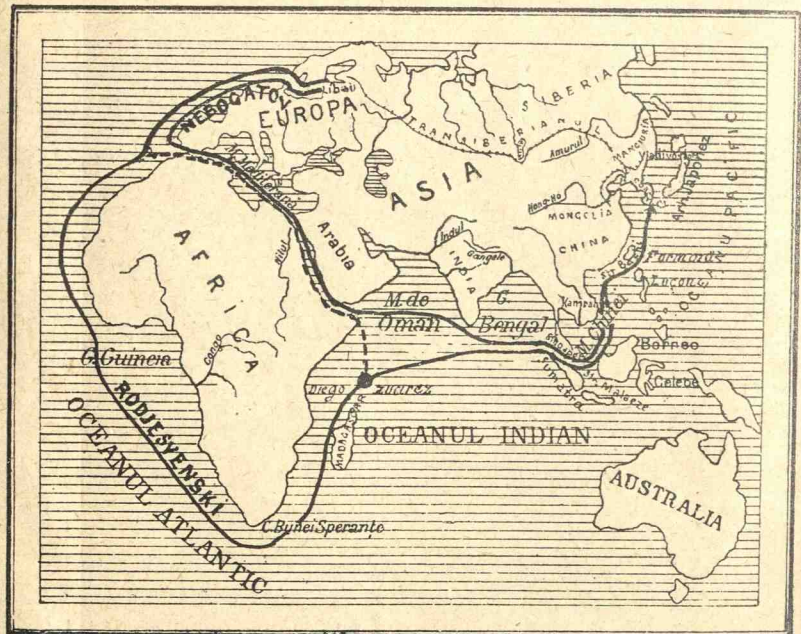
CROCHIUL No. 14.
Bătălia dela Mukden. (Situția inițială).

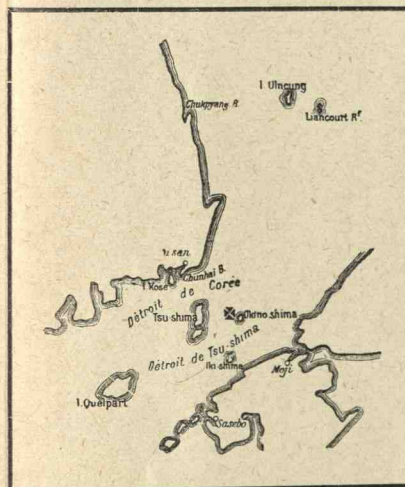
CROCHIUL No. 15.
Bătălia dela Mukden. (Desfășurările decisive).

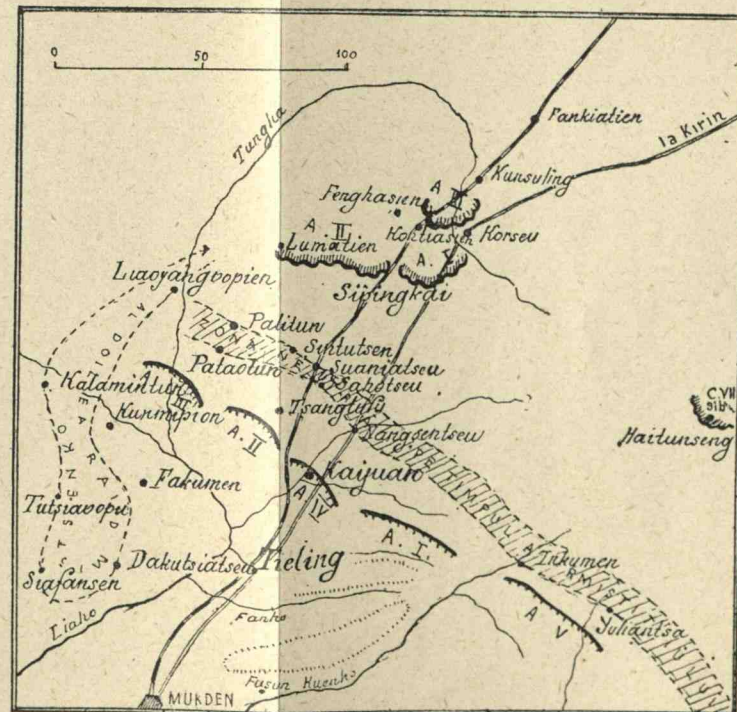
CROCHIUL No. 16.
Bătălia dela Mukden. (Continuare la desfășurările decisive. Retragerea).

CROCHIUL No. 17.
Operațiunile pe apă. (Escadrelle de Pacific).

CROCHIUL No. 18.
Operațiunile pe apă «Tsushima».

CROCHIUL No. 19.
Ultima situație a adversarilor.

